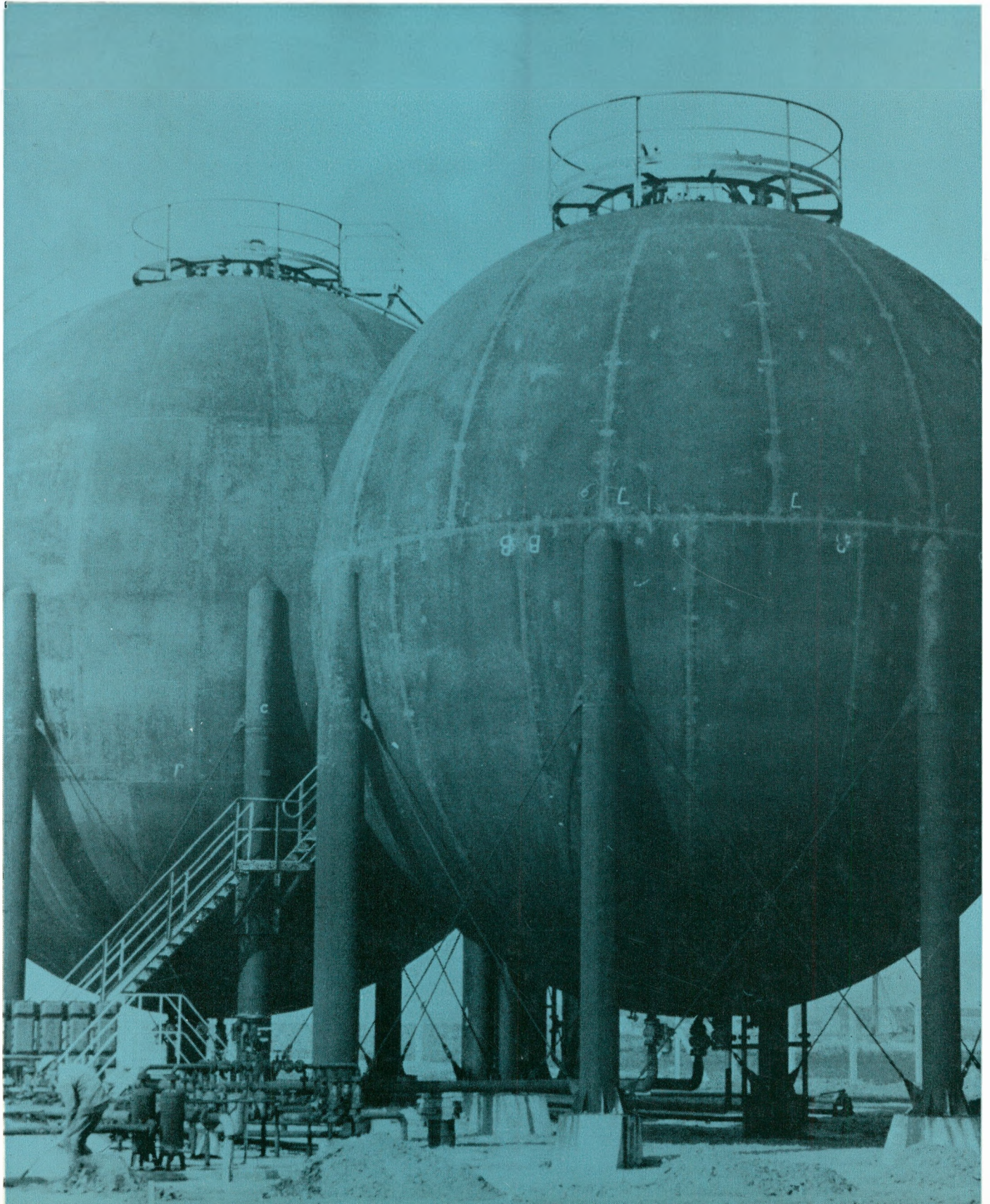

west-vlaanderen werkt

tijdschrift van de westvlaamse economische raad 1965 nr 2

west-vlaanderen werkt

Driemaandelijke uitgave

7^e jaargang 1965 – nummer 2

Inhoud :

	45	Editoriaal
N. VANHOVE	46	De attractie van de Belgische kust
M. ZWAENPOEL	53	De verstedelijking in West-Vlaanderen
J.M.L. DEMEYERE	62	De gasvoorziening in West-Vlaanderen
	70	Woningtelling 31.12.1961
	72	Spektrum
	80	West-Vlaanderen Werkt

Bij naamvermelding verschijnt de bijdrage onder de verantwoordelijkheid van de auteur.

Beschermkomitee : Ridder P. van Outryve d'Ydewalle, Goeverneur.

De Heren J. Storme, H. Smislaert, L. Gillon, A. Loncke, M. Lootens, P. Monballyu, Leden der Bestendige Deputatie.

Redaktiekomitee : De Heren L. Bockstaele, G. Declercq, P. Delafontaine, J. Pattyn, F. Van Damme, O. Vanneste.

Redaktiesekretaris : De Heer D. Sanders.

Abonnement : 100 F — P.C.R. 976.57, W.E.R., Dijver 7, Brugge.

Redaktiesekretariaat en publiciteitsvoorwaarden : W.E.S., Dijver 7, Brugge.

Verzamelmappen : Verzamelmappen zijn te verkrijgen bij Industriële Boekband Walley, P.V.B.A., Gen. Lemanstraat, 52/54, te Brugge, door storting van 40 fr. op P.C.R. 127.982 van Industriële Boekband Walley.

Foto's : Voorpagina en blz. 66 : Archief n.v. Distrigaz ; blz. 87 : Archief n.v. Spano.

Drukkerij : Groeninghe, Kortrijk

Lay-out : Boudewijn Delaere

WER

WESTVLAAMSE EKONOMISCHE RAAD

Dijver 7, Brugge
Telefoon : 050/381.31
Postrekening 976.57

editoriaal

De huidige periode van aanhoudende gunstige conjunctuur — enkele bedrijfstakken uitgezonderd, zoals bijvoorbeeld de textielindustrie — heeft in het Vlaamse land opnieuw optimisme en geloof in eigen mogelijkheden gebracht. Het is dan ook te begrijpen dat in een dergelijk klimaat vragen zijn gerezen rond de opportuniteit van buitenlandse investeringen. Zowel voor- als tegenstanders hebben reeds hun stellingen vooropgezet; in de vakliteratuur is het merendeel van de ingenomen standpunten vrij genuanceerd.

Voor West-Vlaanderen wordt het vraagstuk op een specifieke manier gesteld. Zo is het aantal en de betekenis van de buitenlandse investeringen in onze provincie vrij gering gebleven in het totaal industrieel potentieel van West-Vlaanderen.

De krachtige expansie van de Westvlaamse industrie en de vestiging van groot-bedrijven van Belgische oorsprong hebben gemaakt dat het reeds belangrijk volume van de buitenlandse investeringen er niet dominerend is. Hetzelfde geldt voor de economische groei van de laatste jaren. Naar gegevens, verstrekt door het Ministerie van Economische Zaken en Energie, belopen de buitenlandse en gemengde investeringen welke sedert 1959 genoten van de toepassing van de voordelen van de wetten van 17 en 18 juli 1959, circa 787 miljoen op een totaal van 6.122 miljoen in West-Vlaanderen. De buitenlandse en gemengde investeringen betreffen aldus slechts 12,9 % in onze provincie tegenover 30,1 in het Rijk. Een tweede specifieke toestand voor West-Vlaanderen spruit voort uit de aanwezigheid van de havens van Zeebrugge en Oostende. Havengebieden hebben immers een grote aantrekkingskracht op buitenlandse investeringen. Ook daar echter zijn de Belgische investeringen zo belangrijk geweest dat een gezond evenwicht bewaard bleef.

Tevens moet hier gewezen worden op de wederkerigheid: talrijke Westvlaamse bedrijven hebben een produktiefiliaal opgericht in het buitenland. Deze dooreenstrengeling lijkt ons gunstig en is als een der basiselementen te beschouwen van de Europese éénmaking en der internationalisering van de economie.

Bij de vestiging van buitenlandse filiaalbedrijven is eveneens de integratie van het bedrijf in de streek van grote betekenis, alsook de inbreng van technische know-how. De buitenlandse investeringen zijn in West-Vlaanderen een verrijking geweest; door de vestiging van ondernemingen in de sektor van de machinekonstruktie, electrotechnisch materiaal en electronica hebben zij een bijdrage geleverd tot de industriële diversifikatie van West-Vlaanderen en meteen door het inbrengen van nieuwe en onbekende specialisaties een ruime kans gegeven aan afgestudeerden van beroeps- en hoger technisch onderwijs om zich te bekwamen in technieken met toekomst. Merendeel onder de buitenlandse bedrijven zijn eveneens reeds uitgegroeid tot zelfstandige of gesloten produktieeenheden.

Het is duidelijk dat deze bijdrage op het vlak van de diversifikatie van ons bedrijfsleven door de inbreng van technische procédés die wij met eigen middelen moeilijk zouden kunnen uitbouwen, ook voor de verdere toekomst als wenselijk dient te worden beschouwd.

de attractie van de belgische kust

In ons land worden traditioneel vijf toeristische streken onderscheiden: de kuststreek, de kunsthistorische steden, Maas en Ardennen, de Kempen en de overige toeristische oorden. Hiervan is de kuststreek ongetwijfeld de belangrijkste. Inderdaad op een totaal van 22.118.000 overnachtingen totaliseert deze toeristische zone er 14.382.000 of 65,0 %. Dit aandeel is wel ongelijk voor het vreemdelingenverkeer en voor het binnenlands toerisme. Wat de eerstgenoemde groep betreft, maakt de kust 2.358.000 overnachtingen uit op een totaal van 5.858.000 of 40,2 %; t.a.v. het binnenlands toerisme loopt dit aandeel op tot 73,9 %.

In het kader van deze bijdrage zal in een eerste punt zeer kort de recente evolutie van de toeristische activiteit aan de Belgische kust worden aangegeven. Daarop volgen de mogelijkheden en de voorwaarden om de attractie van de Belgische kust te verhogen.

De recente evolutie van het kusttoerisme

De evolutie van het kusttoerisme kan men vanuit de aanbodzijde en vanuit de vraagzijde toelichten. In deze korte schets beperken wij ons tot enkele markante punten van de toeristische vraag tijdens de jongste jaren. Dit houdt uiteraard een aanzienlijke beperking in van het totaalbeeld van de ontwikkeling van het kusttoerisme. Daarenboven zijn aanbod en vraag gedeeltelijk afhankelijk van elkaar.

Om statistische redenen beperken we de analyse tot de recente periode 1956-1964, waarvan het begin- en eindjaar conjunctureel vergelijkbaar zijn.

Gedurende deze periode heeft het kusttoerisme een fraaie ontwikkeling doorgemaakt. Dit is zeker een eerste kenmerk van het kusttoerisme. Het aantal overnachtingen groeide aan van 8.555.000 in 1956 tot 14.382.000 in 1964 of een jaarlijkse toename van ruim 8 %. Hiermede bereikt de Belgische kust een

groeiritme analoog aan dit van het Belgisch toerisme in het algemeen. In Europees perspectief gesteld kan de toeristische groei bevredigend worden genoemd; sommige landen noteren een merkkelijk sterkere toename (o.m. Italië en Spanje); andere landen zoals Duitsland en Frankrijk registreren een relatief geringere aangroei.

1 - De evolutie van de logeernachten aan de Belgische kust, 1956-1964 (x 1.000) (a) - (b)

Jaar	Belgen		Vreemdelingen		Totaal	
	Aantal	Index	Aantal	Index	Aantal	Index
1956	7.406	100	1.149	100	8.555	100
1960	9.479	129	1.692	147	11.171	131
1964	12.024	162	2.358	205	14.382	168

(a) Bron: N.I.S.

(b) In het logeernachtencijfer zijn de niet-betalende gasten niet begrepen. Dit aantal is aan de Belgische kust vrij hoog, rekening houdend met het groot aantal appartementen en villa's die als tweede verblijfsplaats worden betrokken door de eigenaars of familieleden. Daarenboven blijft de logeernachtenstatistiek aanzienlijk beneden de werkelijkheid door fraude en het onvoldoende inzamelen van de basisdocumenten in bepaalde badplaatsen.

Een tweede kenmerk van de evolutie van de toeristische activiteit heeft betrekking op de snellere groei van het vreemdelingenverkeer dan het binnenlands toerisme.

Inderdaad het groeiritme van het vreemdelingenverkeer bedraagt ca 13 % t.o.v. ca 7,5 % voor het binnenlands toerisme. Vooral tijdens de jongste drie jaar is het aantal buitenlandse verlofgangers bijzonder snel toegenomen.

In dit verband kan de vraag worden gesteld hoeveel

toeristen achter deze logeernachten schuil gaan. Op grond van een analyse van de gemiddelde verblijfsduur voor de binnen- en buitenlandse toeristen aan de Belgische kust kan dit aantal benaderend worden gesteld op 760.000 Belgen en 280.000 vreemdelingen.

De buitenlandse cliënteel is niet enkel zeer ongelijk aan de kust vertegenwoordigd doch ook de ontwikkeling van de toeristische vraag uit de voornaamste buitenlandse marktgebieden verloopt niet parallel. Niettemin noteert men een zeer behoorlijke aangroei van het aantal logeernachten uit elk van de vijf buurlanden die samen ca 94 % van het vreemdelingenverkeer uitmaken. De Britse en de Franse markt blijven de eerste twee plaatsen bekleden en vertonen een ontwikkeling die gelijke tred houdt met de binnenlandse markt.

2 - De evolutie van de logeernachten van vreemdelingen aan de Belgische kust per land, 1956-1964 (x 1.000)

Land	1956		1960		1964	
	Aantal	Index	Aantal	Index	Aantal	Index
Groot-Brittannië	514	100	752	146	902	175
Frankrijk	408	100	485	119	747	183
Luxemburg	39	100	90	231	122	313
West-Duitsland	49	100	141	288	302	616
Nederland	48	100	71	169	135	281
Verenigde Staten	13	100	16	123	16	123
Totaal	1.149	100	1.692	146	2.358	205

Bron : N.I.S.

De relatief sterke groei van het vreemdelingenverkeer moet men voornamelijk zoeken in de minder traditionele buurmarkten en dan in de eerste plaats in Duitsland. Het aantal logeernachten groeide aan van 49.000 in 1956 tot 302.000 in 1964, hetzij meer dan een verzesvoudiging. Op de Nederlandse en de Luxemburgse markt bedraagt de aangroei respektievelijk 181 % en 213 %.

De termen Franse of Duitse markt kunnen evenwel tot verkeerde konklusies aanleiding geven. Niet alle regionen van de buurlanden komen aan bod. Inderdaad zowel de Britse, Franse, Duitse, Nederlandse als de Luxemburgse markt zijn zeer sterk gelokaliseerd in welbepaalde regionen. Deze regionen vertonen de kenmerken van een sterke bevolkingsconcentratie en een hoog inkomen. Daarenboven treft men ze aan — met uitzondering van de Britse markt — binnen een

straal van 300 km. De rekruteringssektor reikt weliswaar iets verder voor de logiesvorm hotel ¹.

In de relatief vrij korte analyseperiode tekenen zich eveneens significante afwijkingen af wat betreft de evolutie van de overnachtingen per logiesvorm. Weliswaar noteren, op één na, nl. de kuurinrichtingen, alle logiesvormen in 1964 een merkkelijk groter aantal logeernachten dan in 1956.

3 - De spreiding van de logeernachten aan de Belgische kust per logiesvorm, 1956-1964 (x 1.000)

Logiesvorm	Belgen		Vreemdelingen		Totaal	
	1956	1964	1956	1964	1956	1964
Erkende hotels	13,4	9,5	50,6	45,2	18,4	15,3
Niet erkende inrichtingen	4,1	3,2	5,3	6,4	4,3	3,8
Inrichtingen voor sociaal toerisme	5,0	5,8	2,1	1,8	4,6	5,2
Kuurinrichtingen	4,1	2,3	—	0,1	3,5	2,0
Vakantiekolonies	17,1	14,5	5,4	5,2	15,6	13,0
Villa's en appartementen	51,9	53,9	34,9	36,4	49,6	51,1
Camping	4,4	10,7	1,7	4,8	4,1	9,7
Totaal	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Aantal logeernachten	7.406	12.024	1.149	2.358	8.555	14.382

Bron : N.I.S.

De aangroei per logiesvorm geschiedde echter niet naar verhouding van de capaciteit in 1956. Inderdaad vooral twee logiesvormen, met name de huurappartementen en -villa's en de camping, hebben hun aandeel in hoge mate verhoogd. Het appartementstoeisme vertegenwoordigde in 1956 49,6 % van de overnachtingen ; in 1964 was dit aandeel opgelopen tot 51,1 % ; voor het camping-toerisme bedroegen de analoge cijfers 4,1 en 9,7 %. De relatieve versterking in beide logiesvormen geschiedde voornamelijk ten nadele van de hotels, pensions en vakantiekolonies.

De geschetste ontwikkeling geldt in de eerste plaats voor het binnenlands toerisme. T.av. het vreemdelingenverkeer is de evolutie-tendens veel minder scherp.

¹ Deze afstandsnorm gaat evenmin op voor een kunststad zoals Brugge.

Het appartements- en campingtoerisme boekt eveneens winst doch minder uitgesproken. Inzake het vreemdelingenverkeer dient ook aangemerkt dat de logiesvorm hotel de motor blijft van het vreemdelingenverkeer; in 1964 totaliseerde deze logiesvorm 45,2 % van de overnachtingen t.o.v. 50,6 % in 1956. Voor zover men de Noordfranse markt buiten beschouwing laat, mag het aandeel van de logiesvorm hotel op 53 % worden geraamd. Deze vaststelling houdt een belangrijke indicatie in voor het te voeren toeristisch beleid op het vlak van het aanbod.

Het beeld van de evolutie van de toeristische vraag zou zeer onvolledig zijn zonder te wijzen op een vijfde kenmerk.

Gedurende het jongste decennium werd, door de inspanningen van het Commissariaat-Generaal voor Toerisme en van Westtoerisme, inzake vakantiespreiding een belangrijke vooruitgang geboekt. In 1955 totaliseerden de twee maanden van het hoogseizoen 68,5 % van de overnachtingen (exclusief de logiesvorm camping). Dit aandeel is teruggefallen tot 65,6 % in 1964.

Rekening houdend met de aanzienlijke groei van het kusttoerisme tijdens de jongste jaren mag dit significant heten. Deze relatieve achteruitgang van het hoogseizoen geschiedde ten voordele van de Paasperiode en vooral van de maand juni.

Perspektieven voor een groeiende toeristische vraag

De groei van de toeristische vraag kan op een viervoudig vlak worden gezien: het aantal vakantiegangers, de verblijfsduur, de vakantiespreiding en de stand en/of uitgaven van de cliënteel. Het is in het kader van deze korte bijdrage onmogelijk op elk van deze vraagfacetten in te gaan. Onderstaand worden enkel sommige punten aangeraakt die op het huidige ogenblik de aandacht vergen en die betrekking hebben op de globale toeristische vraag. In dit verband wordt in deze en volgende paragraaf een antwoord gegeven op twee vragen: 'Zijn er factoren aanwezig die een groeiende toeristische vraag laten verhopen?' en 'Welke voorwaarden dienen vervuld om uit deze gunstige factoren een maximaal nut te resulteren?'

Wat de gunstige factoren betreft voor een toenemende toeristische vraag, uitgaande van de veronderstelling dat wereldkonflikten en politieke en monetaire storingen uitblijven, wordt voornamelijk aan zes verschijnselen gedacht.

In de eerste plaats dient de jongste ontwikkeling van het binnenlands toerisme en het vreemdelingenverkeer naar de kust aangemerkt. De huidige trend is onge-

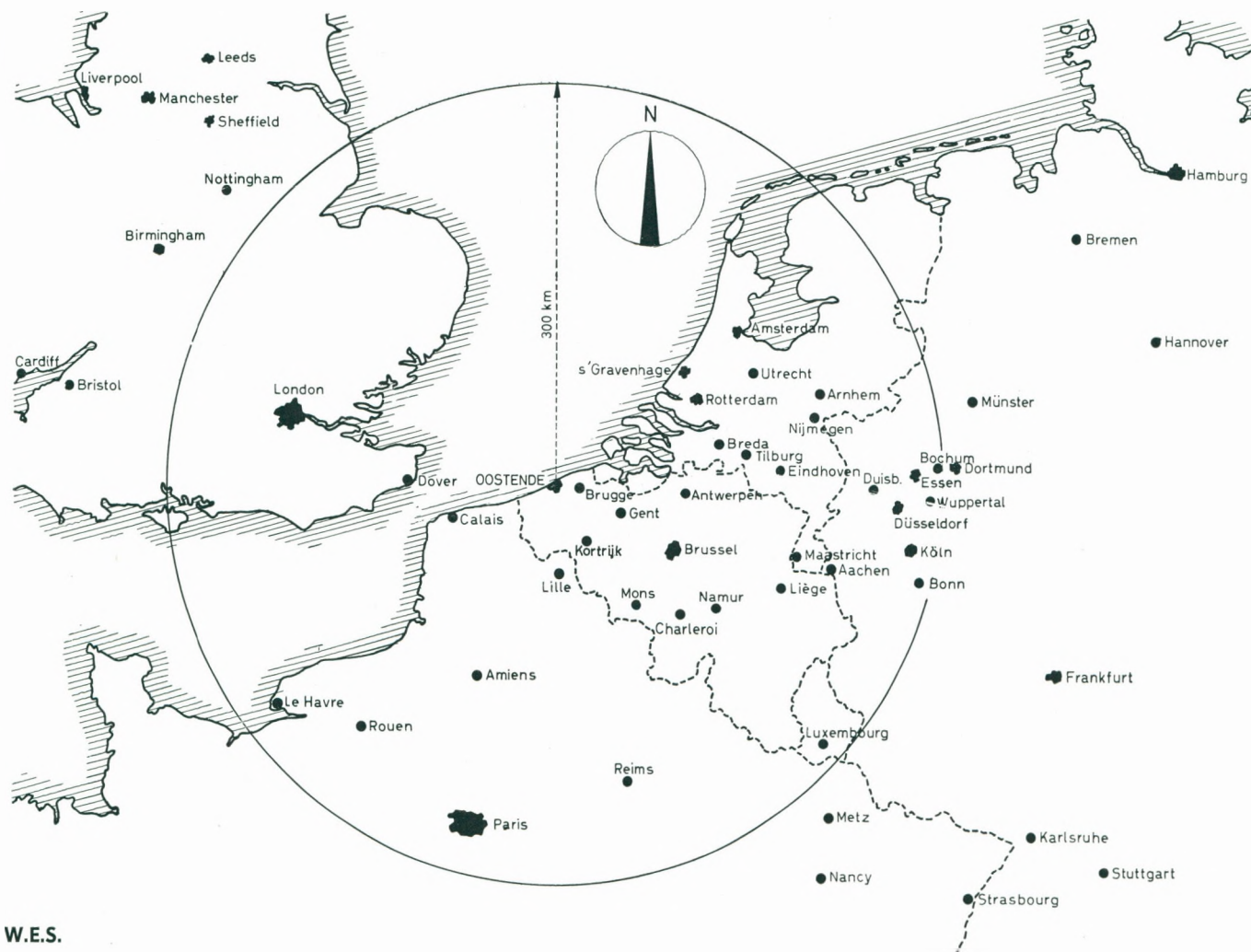
twijfeld opwaarts gericht en is in belangrijke mate ondersteund door een traditioneel cliënteel. De traditie van het bezoek aan de Belgische kust geeft aan de logiesinrichtingen een vaste onderbouw. Deze traditie geldt niet enkel t.o.v. de Belgische verlofgangers maar ook voor de buitenlanders. Uit het toeristisch research van het W.E.S. blijkt dat 47 % van de Britten, 79 % van de Fransen en 41 % van de Duitsers, die in 1964 aan de kust verbleven, reeds vroeger minstens één verlof aan de Belgische kust doorbrachten.

De groeiende welvaart, gepaard gaande met een hoge inkomenselasticiteit van de toeristische vraag, is eveneens van aard om het Belgisch kusttoerisme te bevorderen. Naar de voorlopige resultaten van het rapport Kervyn (Groupe d'Etude des Perspectives Economiques à moyen terme - E.E.G.) zal het bruto binnenlands produkt van de E.E.G. tijdens de periode 1965-1970 jaarlijks met 4,6 % en de private konsumptie met 4,3 % aangroeien.

Parallel met de te verwachten stijgende inkomens zal het aantal vrije dagen toenemen en het jaarlijks verlof meer en meer een institutioneel karakter krijgen, niet enkel voor de werknemers doch eveneens bij werkgevers en dit door aanpassingen van de bestaande wetgevingen, de techniciteit van onze maatschappij en de vestiging van de gewoonte vakantie te nemen.

De laatste twee factoren zijn uiteraard meer algemeen geldend m.a.w. zij kunnen ook t.o.v. andere toeristische zones worden ingebracht. De geografisch-economische ligging en de groeipotentie van bepaalde buitenlandse marktgebieden zijn daarentegen zeer specifiek voor de Belgische kust. Zoals boven reeds werd onderstreept ligt het rekruteringsveld van de Belgische kust, met uitzondering van de hotelsektor, binnen een straal van 300 km. Binnen deze straal heeft de Belgische kust echter een demografisch en economisch sterk achterland. In het westen noteert men op de kaart Greater London, in het noorden Randstad Holland, in het oosten het Ruhrgebied, de Rijnvallei, Saarland en Lotharingen, in het zuiden Parijs en het industrieel bekken van Rijsel. Enkel deze agglomeratiegebieden samen met de Belgische markt maken reeds een potentiële markt van 49 miljoen inwoners uit. Het totaal bevolkingskwantum binnen een straal van 300 km bereikt echter 73,5 miljoen inwoners. Voor zover men deze zone uitbreidt met overig Engeland en Schotland, waarvan de Belgische kust één van de dichtste buitenlandse vakantie-oorden vormt, bekomt men een bevolkingskwantum van 95 miljoen inwoners. Met elk van deze gebieden zal de Belgische kust in de toekomst op een vrij goede wijze worden verbonden hetzij door de convergentie van het Europees auto-

HET DEMOGRAFISCH EN EKONOMISCH ACHTERLAND VAN DE BELGISCHE KUST

W.E.S.

stradennet in ons land hetzij door zee- en luchtverbindingen.

Van belang is echter de vaststelling dat de Belgische kust over een enorme groeipotentie beschikt in de bovengenoemde agglomeratiegebieden. Inderdaad, wanneer men de oriëntatiegraad van de bevolking van het Groot-Hertogdom Luxemburg op de Belgische kust als norm neemt, een gebied op 300 km afstand van de Belgische kust, dan beschikt de Belgische kust nog over enorme marktmogelijkheden. Op eenzelfde inwonertal registreerde het W.E.S. in 1962, 7 maal meer toeristen dan uit Greater London. Ten overstaan van de andere belangrijke marktgebieden bekomt men gelijk-

aardige of ook nog veel hogere verhoudingen : Seine-departement (15), Bezirke Aachen (14), Köln (11), Düsseldorf (19), provincie Noord-Holland (8), Nederlands Limburg (7). Ofschoon hierbij geen rekening wordt gehouden met het bestaan van zeer nauwe banden tussen België en Luxemburg en de concurrentie van andere vakantieoord, zijn de afwijkingen voldoende groot om geloof te hebben in de marktmogelijkheden.

Tenslotte is daar de aantrekkingskracht van het toeristisch aanbod onder de vorm van de rijke verscheidenheid inzake logiesvormen, prijzen, badplaatsen, rekreatieve uitrusting en ontspanningsmogelijkheden.

Tegenover deze gunstige factoren zijn ongetwijfeld een aantal negatieve factoren in te brengen, waarvan de voornaamste zijn: toenemende mededinging van de buitenlandse vakantieoordens, het klimaat, de veroudering van de hotelinrichtingen en de onvoldoende uitrusting en soms wansmakelijke inrichting van de kampeerterreinen. Deze laatste twee factoren zijn voor aanpassing vatbaar; hierop wordt verder ingegaan. Ten overstaan van de eerste twee fenomenen kan en moet een realistische houding worden aangenomen. We willen dit graag illustreren met de faktor klimaat.

Algemeen wordt gesteld dat de doorsnee toerist de zuiderse zon opzoekt. Een meerderheid is hier ongetwijfeld zeer gevoelig voor, doch zeker niet elk een. Het aspekt zon is slechts één klimaat aspekt. In deze zin is het verkeerd een fatalistische houding aan te nemen tegenover het Noordzeeklimaat. Het Noordzeeklimaat biedt bepaalde klimatologische voordelen die haar eigen zijn o.m. de heilzame inwerking en zijn frisheid, elementen die door een niet kleine groep verlofgangers op prijs wordt gesteld. Dit bleek zeer duidelijk naar aanleiding van de motivatie-onderzoeken van het W.E.S. bij de Franse, Duitse en Britse toeristen. Voor de Franse en de Duitse vakantiegangers is de heilzame invloed van het Noordzeeklimaat het belangrijkste reismotief voor het doorbrengen van het verlof aan de Belgische kust. Bij de Engelsen treedt deze faktor in mindere mate op de voorgrond. De waardering voor de eigenschappen van de kust en het strand, eerste reismotief bij de Britten, het tweede bij de Duitsers en het derde bij de Fransen, illustreert eveneens de attractieve eigenschappen van de aanbodsijde.

Enkele voorwaarden voor een groeiende toeristische vraag

Teneinde uit het geheel van positieve elementen een maximum voordeel te realiseren dienen in de nabije toekomst enkele knelpunten van zeer uiteenlopende aard opgelost.

Een eerste houdt verband met de omvang van het reclamebudget en de onvoldoende coördinatie van de toeristische publiciteit. Afgezien van het feit dat de Rijksbegroting voor toeristische doeleinden ontoereikend mag worden genoemd, staat het aandeel van de kust en het achterland in het gedeelte van het Rijksbudget, dat via de provincie doorstroomt, totaal buiten verhouding tot de toeristische betekenis van dit toeristisch gewest in ons land. Het vraagstuk van de coördinatie vertoont twee facetten. Het eerste houdt verband met het gebrek aan overleg van de publieke en de private sektor waarbij deze laatste dan nog totaal geïndividualiseerd voorkomt. De publiciteitsaktie van de

hotelier of het agentschap leidt dan ook niet tot een vraagvergroting, doch enkel tot vraagtransfers m.a.w. tot een andere verdeling van de taart en niet tot de vergroting ervan. Het tweede facet van de coördinatie slaat op de versnipperde aktie van de publieke sektor.

Door Westtoerisme en het Kommissariaat-Generaal voor Toerisme worden sinds enkele jaren inspanningen tot meer coördinatie geleverd. De noodzakelijkheid van een gekoördineerde aktie heeft betrekking op de marktkeuze, de reklamemedia, de reklameboodschappen en de werking van de officiële diensten.

Voor deze coördinatie zijn meerdere argumenten in te brengen. Afgezien van het feit dat het buitenland het voorbeeld geeft o.m. door het propageren van een streek ('Côte d'Azur', 'Costa del Sol', 'Sicilië', 'Rijnstreek'), denken we in de eerste plaats aan de betere benutting van de gelden uit kostprijssoogpunt waarop we hier niet verder ingaan.

Een tweede en meer doorslaggevend argument is dat de badplaatsen en de toeristische oorden van het Achterland (Brugge, Ieper, de Westvlaamse Bergen, enz...) een geheel vormen van monopolistische aanbodpunten die elkaar onderling steunen. Het bezoek aan badplaats A houdt een voordeel in voor badplaats B¹. Vergeten we immers niet dat de toerist van 1965 een vrij hoge mobiliteit vertoont, hetgeen vroeger niet het geval was. Daarenboven kan de Belgische kust bogen op een typisch verblijfstoerisme; dit wordt zeer goed geïllustreerd door de modale verblijfsduur van de diverse klantengroepen: Belgen (30 dagen), Britten (7 dagen), Fransen (30 dagen) en Duitsers (14 dagen)², waardoor een diversiteit van het aanbod geboden is. Deze diversiteit is niet enkel noodzakelijk uit hoofde van de verblijfsduur doch ook omwille van het boven reeds aangemerkt traditioneel karakter van het bezoek aan de Belgische kust van een gedeelte van de clientèle.

Tenslotte dient gewezen op de groeiende veeleisendheid van de moderne toerist t.a.v. het aanbod, hetgeen veelal niet door één enkele badplaats kan worden geboden. De pas genoemde punten die de onderlinge steunverlening van de monopolistische aanbodpunten aantonen, wordt goed gesynthetiseerd door G. Mortier: 'En effet le tourisme sera bien plus attiré par la perspective d'un séjour dans une région offrant à ses goûts un ensemble concret d'organisations hôtelières, de transport bien aménagé, de recherches touristiques intéressantes bien mises en valeurs, que par l'idée de se rendre dans un seul endroit peut-être

¹ O. Vanneste en G. Declercq 'Kust en Hinterland', Brugge, 1955, blz. 59.

² Deze cijfers verschillen erg van logiesvorm tot logiesvorm.

4 - Het aantal verblijfstoeristen aan de kust en Brugge die vanuit de verblijfsgemeente andere toeristische plaatsen van West-Vlaanderen bezoeken, juli-september 1964 - Enquête W.E.S.

Kliënteel		Oost-kust	Midden-kust	West-kust	Kust in het algemeen	Brugge	Het Ieperse	Andere toeristische gemeenten	Aantal enquête-gevallen
Britten	Oostkust	41	45	10	4	79	6	5	107
	Middenkust	96	30	23	44	326	25	7	468
	Westkust	9	8	4	5	22	4	3	29
	Brugge	10	31	—	126		21	124	257
Duitsers	Oostkust	119	118	15	15	231	7	21	289
	Middenkust	64	92	22	29	144	9	13	243
	Westkust	19	55	35	11	98	12	32	157
	Brugge	7	13	—	38		6	29	88
Fransen	Oostkust	19	14	2	4	37	2	7	53
	Middenkust	14	21	11	17	68	8	3	95
	Westkust	28	81	44	36	186	64	34	474
	Brugge	4	8	—	34		3	33	67

accueillant mais isolé, où il se trouverait littéralement cloué pour la durée de son voyage¹.

De jongste W.E.S. onderzoeken illustreren zeer goed de onderlinge steunverlening. In tabel 4 wordt per nationaliteit aangegeven welk aandeel van de bezoekers van de kust of Brugge een andere kustgemeente, Brugge, het Ieperse en andere toeristische oorden van West-Vlaanderen aandoet.

Een derde argument ten voordele van de coördinatie houdt verband met de wenselijke geografische concentratie van de wervingsactie. Vermits de financiële middelen beperkt zijn, levert een gezamenlijke actie in enkele wel overwogen marktgebieden tot een veel hoger rendement dan de individuele gemeentelijke inspanningen in zeer uiteenlopende gewesten.

Aansluitend op dit derde argument mag het tenslotte maar logisch heten dat de reclameboodschappen worden opgesteld in functie van de regionale markt die men wenst te bewerken en niet in functie van de badplaats.

Het is echter zinloos de aktiemiddelen te vergroten en te coördineren, teneinde het maximum rendement te halen uit de potentiële markt, indien men niet bereid is het reeds schaars geworden natuurlijk ontspanningsapparaat van de kust volledig te beschermen. De oppervlakte van het strand, bij laag water, bedraagt niet meer dan 1.300 ha, de duinen 2.800 ha, de bossen 350 ha en de parken 900 ha. Hiermede wordt een tweede knelpunt aangeraakt.

Bij verdere afknaging van de reserve natuurschoon is de Belgische kust niet langer in staat, rekening houdend met het ééndagstoerisme, nog meer toeristen op te vangen. Men kan zelfs verder gaan en stellen dat, bij verdere bewandeling van de ingeslagen weg, er zeer ernstig gevaar bestaat voor het verdwijnen van het specifiek attractieve van de Belgische kust. In deze zin is kordaat ingrijpen noodzakelijk en dient o.m. de hoogbouw bevorderd.

Bovenstaand werd reeds gewezen op de functie van de hotellerie en werd ook de veroudering onderstreept. Rekening houdend met deze specifieke functie en de potentiële groei van het hotel, en in mindere mate ook het pension, t.a.v. de buitenlandse markten dient de verdere, weliswaar degressieve, daling van de hotelcapaciteit zoveel mogelijk te worden voorkomen. Meerdere redenen werken de verminderde capaciteit in de hand¹. Op drie factoren dient echter voornamelijk de aandacht getrokken. De eerste houdt verband met de fabelachtige stijging van de grondprijzen in de nabijheid van het strandboulevard waardoor, bij verkoop, de kapitaalopbrengst hoger oploopt dan de bedrijfswinst bij normale funktionering.

De veroudering van de hotelinrichtingen is een tweede faktor. De meeste hotels aan de Belgische kust werden tussen beide wereldoorlogen opgericht en zijn in vele gevallen onvoldoende aangepast aan de eisen van de cliënt en de gewijzigde exploitatievoorwaarden.

¹ G. Mortier, 'Le tourisme et l'économie nationale', Grenoble-Parijs, 1941, blz. 151.

¹ N. Vanhove: 'De Belgische kust - Haar structuur en cliënteel', Tijdschrift voor Economische en Sociale Geografie, N° 2, 1965.

Deze veroudering bemoeilijkt tevens de noodzakelijke produktiviteitsstijging in de hotellerie teneinde het hoofd te kunnen bieden aan het groeiend gebrek aan personeel. Hiermede wordt een derde faktor aange- raakt. Meteen is de relatie aangegeven van het ver- band dat bestaat tussen de modernisatie en het perso- neelsvraagstuk. Rekening houdend met deze laatste twee moeilijkheden waarmee de hotelsektor wordt gekonfronteerd, enerzijds, en met de niet ongunstige toekomstperspektieven, lijkt een steunverlening, onder welke vorm ook, economisch gerechtvaardigd, mits deze geschiedt in het kader van een toeristische struk- tuurpolitiek op lange termijn. Het van kracht worden van het recente hotelstatuut en het succes van enkele nieuwe hotelinrichtingen heeft voor gevolg dat een steunverlening op het huidig ogenblik psychologisch prikkelend kan werken.

Niet enkel de hotels en de pensions zijn voor moder- nisatie vatbaar. Het probleem stelt zich nog meer uitgesproken voor de kampeerinrichtingen. Inderdaad de meeste campings aan de Belgische kust beant- woorden niet aan de minimale eisen inzake comfort, bezetting en verantwoorde inplanting. In deze zin kan worden gedacht aan het herlokaliseren van een aantal campings in nog af te bakenen campingzones en het hoger stellen van de eisen inzake uitrusting en bezet- ting. Een klassifikatie van de campinginrichtingen in functie van het comfort, inplanting en bezettingsnor- men, waaraan de prijzen zouden worden gekoppeld, zoals thans toepasselijk in Frankrijk, zou deze struk- tuurwijziging ten zeerste in de hand werken.

Een vijfde aktueel knelpunt is ongetwijfeld het perso- neelsvraagstuk tijdens het toeristisch seizoen. Het probleem stelt zich op zeer diverse niveau's: ge- schoold hotelpersoneel, hulpkrachten in de hotellerie en hulpkrachten in de diverse branches van de han- dels- en dienstensektor (andere logiesvormen, bank- wezen, transportondernemingen, handelsinrichtingen, wasserijen, enz...) Tot heden is de personeelsbehoefte van de kust tijdens de verschillende seizoenmaanden, in zijn diverse vormen, noch het aanbod gekend. A fortiori heeft men geen inzicht inzake het toekom- stig aanbod en de houding van de huidige werk- reserve t.a.v. de arbeid en de toeristische sektor.

In de dienstensektor kan het probleem slechts gedeel- telijk worden opgelost door een opvoering van de produktiviteit via mechanisatie. Niettemin staat men voorsnog te twijfelachtig tegenover de mogelijkheid die de mechanisatie, ook in de dienstensektor, biedt. Dit medium dient aangevuld met een intense werving in de niet-traditionele arbeidsmarkt (studenten en gepensioneerden). In dit verband dringen zich enkele wijzigingen van de bestaande wetgeving op o.m. de wetgeving inzake de R.M.Z. bijdrage, de kinder- bijslag en de pensioenen.

Rapporten Toeristisch-ekonomisch onderzoek 1964-1965

Uit het programma toeristisch-ekonomisch onderzoek 1964-1965 verschenen reeds :

Motivatiestudie bij de Britse kust- en transitvakantie- gangers, gestencild (183 blz.).

Het klimaat aan de kust in vergelijking met het bin- nenland, gestencild (17 blz.).

Motivatiestudie bij de Franse kustvakantiegangers, ge- stencild, (179 blz.).

Er kan nog ingetekend worden op de jaarreeksen 1962-1963 en 1963-1964.

Rapporten toeristisch-ekonomisch onderzoek 1962-1963

Analyse van het prijzenniveau aan de Belgische kust in vergelijking met het binnenland, gestencild, 1963 (71 blz.).

Analyse van de prijzenevolutie in de hotellerie aan de Belgische kust, 1939-62, gestencild, 1963 (77 blz.).

Analyse van de herkomst van de binnenlandse vakan- tiegangers aan de Belgische kust, gestencild, 1963 (179 blz.).

Toeristische Index Kust en Achterland, 1963.

Rapporten toeristisch-ekonomisch onderzoek 1963-1964

Proeve van een algemeen motivatie-onderzoek bij de Belgische vakantiegangers aan de kust, gestencild, 1964 (76 blz.).

Analyse van de herkomst van de buitenlandse vakan- tiegangers aan de Belgische kust, gestencild, 1964, 4 delen (315 blz.).

Analyse van de verblijfsduur van de binnen- en bui- tenlandse vakantiegangers aan de Belgische kust, ge- stencild, 1964 (130 blz.).

Toeristische Index Kust en Achterland, 1964.

de verstedelijking in west-vlaanderen

Enkele begrippen met betrekking tot het thema

Op het ogenblik waarop de Westvlaamse beroepsbevolking aan diepe verschuivingen onderhevig is ingevolge een snelle industrialisatie, produktiviteitsverhoging en rationalisatie in de primaire sektor (landbouw, visserij) en verhoogde behoeften in de dienstverleningssector, is het aangewezen aandacht te vragen voor de weerslag van dat alles op de wijze waarop wij in de eerstkomende decennia zullen samenleven.

Een benadering van enkele kenmerkende wijzigingen in het ruimtelijke samenlevingspatroon van een provincie die van een overwegend agrarische naar een verstedelijkte samenlevingsvorm overgaat, moge het onderwerp uitmaken van deze alinea's.

Hoewel dit proces van verstedelijking niet nieuw is, is het wellicht voor het eerst, sinds onze voorouders zich permanent in deze gebieden hebben opgehouden, dat een zo groot gedeelte van de bevolking op zo korte termijn met een zo grondige omschakeling van zijn woon-, werk- en samenlevingsvormen geconfronteerd wordt.

In dichtbevolkte gewesten als deze provincie is de verstedelijking niet meer in de allereerste plaats een migratiebeweging of een proces waarbij de plattelandsbevolking door de stad wordt aangetrokken, maar veeleer de verbreiding in de diepte en in de breedte van bepaalde karakteristieke groepsgedragingen die tot op heden geassocieerd werden met het leven in een stad.

Deze kenmerkende gedragingen zullen hier niet worden ontleed noch kritisch behandeld; het moge volstaan een opsomming van enkele dezer gedragingen naar voor te brengen om de gedachtengang even te konkretiseren en om de sociologische weerslag van de verstedelijking in het licht te stellen.

In de sociologische literatuur werden de kenmerkende eigenschappen van de verstedelijkte levenswijze vaak beschreven als een systematische vervanging van de primaire menselijke kontakten door secundaire. Deze vervanging uit zich o.m. in de verzwakking van de familiebanden, het verdwijnen van de buurtschap en het verdwijnen of ondermijnen van de territoriale basis van de sociale solidariteit om deze te vervangen door belangengroepen die niet aan een beperkte lokaliteit gebonden zijn.

Een ver doorgedreven systeem van arbeidsverdeling is typerend voor de verstedelijkte samenlevingsvorm. Het overbrengen van opvoedingstaken, economische en huishoudelijke activiteiten en ontspanning vanuit het gezin en de buurt naar gespecialiseerde instellingen is hiervan het meest karakteristieke voorbeeld.

Overigens wordt de stedelijke samenleving gekenmerkt door de vermenigvuldiging van allerlei spontane groeperingen, door de enkelingen in het leven geroepen omdat zij als individu in de massa onmachtig zijn geworden. Het gevolg is een zeer grote interdependentie tussen de mensen en het ontstaan van ingewikkelde maar ook zeer broze vormen van interrelaties; de turn-over in het stedelijke verenigingsleven is zeer groot.

De stad en de verstedelijkte levenswijze in het algemeen zijn gekenmerkt door een verzwakking van de primaire sociale controle. De sociale controle van een geïntegreerde agrarische samenleving wordt in de steden vervangen door een formeel en gedepersonaliseerd controleapparaat.

Men moet er zich derhalve van bewust zijn dat de graad van verstedelijking van een provincie niet meer uitsluitend kan worden afgemeten aan het aantal inwoners die leven in steden, want de invloed van de verstedelijkte levenswijze reikt thans tot in het kleinste plattelandsdorp.

In de jongste halve eeuw, en de jongste decennia vooral, heeft zich een nieuw type van verstedelijkte samenleving op het platteland kunnen ontwikkelen die het stedenbouwkundig aspect van de kernstad mist, maar waar de sociale samenstelling van de bevolking veel gelijkenis vertoont met deze van de authentieke stedelijke bevolking. Deze vorm van verstedelijking die men wel eens 'rurbanisatie' heeft genoemd, doet zich onder verschillende gedaanten voor in de provincie West-Vlaanderen.

De ruimtelijke verbreiding van deze verstedelijkte karakteristieken moet men in oorsprong voornamelijk toeschrijven aan de verbeterde bereikbaarheid en ontsluiting van het platteland dank zij de technologische ontwikkelingen van de jongste decennia op het domein van de communicatie en de transportmedia. De verbreiding in de diepte van de urbane levenswijze in reeds verstedelijkte gemeenten gaat op het huidige ogenblik wel in belangrijke mate samen met inkomensverhoging, een hogere mobiliteit en vooral met de verdere differentiatie in beroepen en functionele categorieën (arbeidsverdeling). Als dusdanig is het verstedelijkingsverschijnsel een bijzonder boeiend object van zuiver sociologisch onderzoek geworden.

Als ruimtelijke en sociale entiteit onderscheidt zich de verstedelijkte gemeente voornamelijk door een relatief groot bevolkingsaantal, een relatief hoge bevolkingsdichtheid, een grote heterogeniteit der functionele groepen en structuren, alsook door een hoge graad van allochtoniteit der inwoners. Een verstedelijkte bevolking onderscheidt zich nog van de plattelands-samenleving door een gering aandeel van de bevolking tewerkgesteld in de primaire economische sectoren en een relatief hoog aandeel in de secundaire en vooral tertiaire sectoren.

Het is de bedoeling na een bondig historisch overzicht van de ontwikkeling der Westvlaamse verstedelijking — als ruimtelijk gegeven — enkele der voornaamste statistisch waarneembare verstedelijkingsverschijnselen te releveren.

De bijgaande kaarten stellen deze data ook aanschouwelijk voor.

Historische factoren die het huidige bewoningspatroon van West-Vlaanderen hebben beïnvloed

De snelle groei der steden in het 19e eeuwse West-Europa werd terecht toegeschreven aan de industrialisatie, die als gevolg van de centripetale invloed van de stoommachine — die in tegenstelling met de elektriciteit haar energie ter plaatse omvormt en afstaat — een concentratie van fabrieken en fabrieksarbeiders

teweeg heeft gebracht, naast en in de vanouds gevestigde handels- en administratiecentra.

De Westvlaamse steden hebben om verschillende redenen in mindere mate aan deze sterke groeibeweging deel gehad dan steden als Luik, Charleroi, Gent, Brussel en Antwerpen; de voornaamste redenen waren ongetwijfeld de afwezigheid van industriële grondstoffen, de zwakke infrastructurale ontsluiting en de aanwezigheid van een grote massa verpauperde landarbeiders en kleine boeren die op goedkope wijze als thuiswevers bij de industrialisatie konden worden betrokken.

Met de technologische middelen waarover de landbouw van de late Middeleeuwen tot in de 19e eeuw beschikte, leende de Zand- en Zandleemstreek zich op buitengewone wijze tot zeer intensieve agrarische bebouwing. Een zeer hoge versnipperingsgraad der bedrijven en een dichte bewoning van het platteland waren hiervan het gevolg. De Zandstreek en de Zandleemstreek konden aldus gunstige menselijke condities aanbieden voor de inplanting van een nog weinig gemechaniseerde textielnijverheid¹.

Deze goedkope arbeidskracht heeft trouwens de behoefte aan mechanisatie in de Westvlaamse textielnijverheid — de enige die hier levensvatbaar was gebleken — tot rond het einde van de 19e en het begin van de 20e eeuw uitgesteld, tot op een ogenblik dus waarop de veralgemeende aanleg van spoorwegen de doorgedreven concentratie der nijverheden op één enkel punt niet meer nodig zou maken.

Aangezien het grootste gedeelte van de Vlaamse textielnijverheid bij de aanvang en tot in het midden van de 19e eeuw nog in hoofdzaak het vlas als grondstof had was zij dicht bij haar basisnijverheden in het Land van Waas en in de Schelde-, Mandel- en Leievalleien verspreid². De katoennijverheid die sinds de Hollandse tijd haar ontwikkeling vanuit Gent heeft ingezet — waar zij vóór haar ontstaan eveneens op een vlastraditie had kunnen steunen — had zich daar naast een reeds gemechaniseerde vlasweverij op één punt gekoncentreerd omwille van de grondstoffenbevoorrading, het over zee aangevoerde katoen. Iets gelijkaardigs deed trouwens ook de wolnijverheid in Noord-Frankrijk in de centra Rijsel en Toerkonje.

Et. Sabbe heeft er in zijn geschiedenis van de vlasnijverheid³ op gewezen dat de aanwezigheid van

¹ P. Lindemans, *Geschiedenis van de landbouw in België*, Deel II, blz. 218, Antwerpen, 1952; en B. Verhaegen: *Contribution à l'histoire économique des Flandres*, Vol. I, blz. 102-103, Leuven, 1961.

² P. Lindemans, o.c. blz. 218 e.v.

³ E. Sabbe, *Histoire de l'Industrie linière en Belgique*, Brussel 1945, blz. 76-87.

huisnijverheid met het vlas als grondstof de voornaamste vestigingsfaktor is geweest voor de latere lijnwaad- en katoenindustrie op het platteland. Hij schrijft o.m. 'l'enseignement professionnel (in de zogeheten 'ateliers-modèles', op het platteland evenals in de stad) orienta en partie la population ouvrière des environs de Gand, Renaix et Courtrai vers l'industrie cotonnière, dont l'importance, depuis l'époque hollandaise, n'avait cessé de grandir, et vers la draperie, deux industries qui remplacèrent dans une large mesure l'industrie linière à domicile'.

De uitgestelde ontwikkeling van de mechanische (katoen-) nijverheid in West-Vlaanderen bood de textielpatroons wellicht ook de gelegenheid hun nieuwe of omgeschakelde nijverheden op het platteland te houden of te vestigen toen zij reeds de gevreesde ontwikkeling van het arbeiderssyndikalisme in de grote steden hadden kunnen waarnemen, o.m. te Gent na de grote stakingen van 1839 en later.

De arbeidsverhoudingen die in het zuiden van West-Vlaanderen steeds relatief gunstig zijn geweest, kunnen zowel als oorzaak dan wel als gevolg van de industriële ontwikkeling op het platteland worden geïnterpreteerd.

Al deze redenen maar ook de lagere lonen op het platteland¹ alsmede wellicht de schaarste aan grond en uitbreidingsmogelijkheden in de stad Kortrijk zelf, hebben er verschillende gemechaniseerde textielindustrieën toe aangezet in latere perioden de stad Kortrijk te verlaten en zich in plattelandsgemeenten te gaan vestigen waar reeds een zeer oude artisanale textieltraditie aanwezig was. Vooral gemeenten ten noordoosten van Kortrijk hebben dergelijke uitzuivering gekend, terwijl de vroegere thuiswevers en vlasarbeiders uit de zuid-westelijk gelegen gemeenten bij het begin van de 20e eeuw veeleer als grensarbeiders naar de Noordfranse industrie zijn getrokken².

Uit de geschetste ontwikkeling is het te verklaren dat het ruimtelijk voorkomen van de verstedelijking in West-Vlaanderen er bij het begin van deze eeuw anders uitzag dan het klassieke beeld van de industriegrootstad, met voorsteden en satellieten, omdat de voornaamste urbaniserende faktor in de 19e eeuw, de nijverheid, alhier de bevolkingsconcentratie in grootsteden door bijzondere omstandigheden heeft verhinderd in plaats van bevorderd.

Anders dan het 'industriële' verdichtingsgebied in het zuiden van de provincie is het verdichtingsgebied langs de kust een gevolg van de ontwikkeling van het strandtoerisme, dat pas rond de eeuwwende een aanvang heeft genomen om vooral na de eerste wereldoorlog een hoge vlucht te nemen.

De groei van de Brugse agglomeratie kan niet los worden gezien van de functie die de kernstad als administratieve hoofdplaats van de provincie reeds vanouds heeft ingenomen.

Worden nu alle Westvlaamse gemeenten die sinds 1831 hun inwonertal met tenminste index 300 zagen toenemen, op de kaart ingetekend, dan worden in deze provincie vijf markante verdichtingszones waargenomen¹.

Vooreerst zijn alle kustgemeenten, met uitzondering van Nieuwpoort, Lombardzijde, Vlissegem en Brugge (Zeebrugge) zeer sterk aangegroeid. De gemeente Vlissegem en de wijk Zeebrugge zijn in feite wel tot deze zone te rekenen, alleen komen beide gemeenten statistisch niet tot hun recht omdat het gedeelte van Vlissegem dat tot de badplaats Den Haan behoort zeer klein is en omdat ook Zeebrugge in het grote Brugse bevolkingscijfer een relatief gering gewicht in de schaal werpt. De gemiddelde groei-index van alle kustgemeenten² van 1831 tot 1961 is 526.

Rond de stad Oostende zijn, naast de kustgemeenten Bredene en Middelkerke ook de landwaarts gelegen randgemeenten Stene (i. 1.136) en Zandvoorde (i. 333) met tenminste index 300 aangegroeid.

Rond de stad Brugge zijn vier randgemeenten, met name Sint-Kruis (i. 726), Assebroek (i. 1.637), Sint-Michiels (i. 967) en Sint-Andries (i. 893) zeer sterk aangegroeid.

De stad Roeselare heeft zijn inwonertal gevoelig zien toenemen (i. 359).

Er is tenslotte een vijfde belangrijke verdichtingszone ontstaan van Wevelgem (i. 344) tot Harelbeke (i. 387) waarbij de nevenliggende gemeenten Lauwe (i. 323), Bissegem (i. 722) en Kuurne (i. 445) opvallen door een sterke groei-index.

Wordt van deze historische schets even afgeweken om nu op de kaart de gemeenten aan te duiden met een zeer hoge (+ 1.000 per km²) bevolkingsdichtheid, waarover verder meer zal worden gezegd, dan treden de zoëven genoemde gemeentengroepen weer als duidelijke zwaartepunten naar voor. Het zijn gemeenten-

¹ O. Vanneste in: Toekomstige ontwikkelingsmogelijkheden van Oost- en West-Vlaanderen en Zeeland, blz. 10, Brochure uitgegeven door het W.E.S., Brugge 1957.

² G. Declercq en O. Vanneste, Strukturele Werkloosheid in West-Vlaanderen, Deel II, blz. 75.

¹ 'Index' wordt verder met de letter i afgekort.

² Exclusief Vlissegem en Brugge.

groepen die samen de Kortrijkse en de Brugse agglomeraties aftekenen. Langs de kust komen naast Oostende de kernen Blankenberge en Heist (maar ook Zeebrugge) voor. In het arrondissement Roeselare tekent zich de as Roeselare-Izegem af.

De lange smalle verdichtingszone langs de gehele kustlijn tekent zich af van zodra alle gemeenten met ten minste 500 inwoners per vierkante kilometer op de kaart worden gebracht en in het zuiden van de provincie wordt de lijn Menen-Harelbeke tot een drie gemeenten brede strook van Wervik tot Waregem uitgebreid. De as Roeselare-Izegem wordt met de gemeenten Emelgem en Ingelmunster verbreed.

Enkele verspreide gemeenten met dichte bewoning doen zich elders in de provincie nog voor, terwijl enkele steden omwille van hun groot agrarisch ommeland zoals Veurne, Poperinge, Torhout en Tielt om statistische redenen niet als zodanig te voorschijn komen.

Op de kaart werden de gemeenten met sterke bevolkingsaan groei sinds 1831 met de letter I aangegeven; de gemeenten met meer dan 500 inwoners per km² werden met C getekend, de gemeenten met tenminste 1.000 inwoners daarenboven met de letter D.

De technologische vernieuwingen die zich vooral sinds de eerste wereldoorlog hebben doorgezet — voor-

namelijk de verbrandingsmotor en zijn toepassing in de auto alsmede de elektriciteit en zijn toepassing in de telekommunikatie — hebben zo grondig verschillende voorwaarden geschapen voor de ontwikkeling van de menselijke samenlevingsvormen dat West-Vlaanderen van dan af in versterkte mate een ontwikkeling heeft te zien gegeven in verdichtingszones of agglomeratiegebieden, veel meer dan een ontwikkeling van zijn grotere stedelijke kernen. Immers zowel de auto als de elektriciteit hebben overwegend een centrifugaal effect gehad.

Gesteund door de beroeringen van twee wereldoorlogen hebben de factoren die de verstedelijking bevorderen pas in de loop van de 20e eeuw de West-vlaamse samenleving van een geïntegreerde agrarische in een samenleving met verstedelijkte kenmerken omgevormd.

Verstedelijkingsfactoren en -syntomen in West-Vlaanderen

Kunnen de specifieke aspecten van de verstedelijking beter door zuiver-sociologische technieken aan het licht worden gebracht, dan laat een meer rudimentaire statistische benadering de waarnemer toe het verschijnsel in zijn geografische en sociaal-ekonomische kontekst te situeren.

Enkele relevante verhoudingscijfers inzake de verstedelijking van Westvlaamse gemeenten

Gemeentetype (a)	aantal	totale bevolking 1964	aktieve bevolking 1961	aandeel van de aktieve bevolking in de landbouw	aandeel van de aktieve bevolking in de nijverheid	aandeel van de aktieve bevolking in de handel	aandeel van de aktieve bevolking in de dienstesektor	verhouding v.h. niet-agrarische gebied in de totale kadastrale oppervl.	bevolkingsdichtheid t.o.v. de totale kadastrale opp.	bevolkingsdichtheid t.o.v. het niet- agrarische grondgebied
A	68	664.187	247.999	4,7	49,2	15,—	27,6	33,1	741	2.238
B	60	604.016	225.940	4,—	49,8	15,—	27,8	49,6	687	1.383
C	41	542.669	202.840	3,7	49,1	15,3	28,6	39,5	1.074	2.721
D	15	331.856	124.082	3,—	44,6	16,5	32,3	46,—	1.667	3.621
E	23	458.346	171.463	4,1	47,1	15,7	29,7	34,4	964	2.801
F	18	98.241	38.262	5,—	70,8	10,—	13,4	23,7	604	2.549
G	23	345.701	126.542	4,4	37,5	17,9	35,4	40,6	919	2.265
H	20	171.759	60.062	5,8	27,3	17,1	43,5	47,2	781	1.653
I	26	254.012	90.275	4,7	39,4	15,6	35,6	45,4	834	1.835

a De verklaring der lettersymbolen kan in de legende bij de kaarten worden weergevonden.

Hier zal derhalve worden nagegaan op welke wijze de verstedelijking aan het licht treedt via een verzwakking van de tewerkstelling in de landbouw- en visserijsector. Verder wordt de bevolkingsverdichting nader bekeken en wordt de graad van heterogeniteit der sociale klassen op schetsmatige wijze in het licht gesteld. De graad van allochtoniteit der gemeenten wordt tenslotte gereleveerd aan de hand van de groei-index der gemeenten sinds 1831. Enkele terzake relevante verhoudingscijfers werden daarenboven in tabel voorgesteld.

De relatieve verzwakking van de primaire sektor

Waar de verstedelijking nog in de eerste plaats gezien wordt als de andere pool van de agrarische samenlevingsvorm is het duidelijk dat zij haar intrede doet in alle gemeenten waar de primaire bestaansvormen gevoelig aan belang inboeten.

Bij de Algemene Volkstelling op 31 december 1961 telde West-Vlaanderen 68 gemeenten op 244¹ waar de landbouw en de visserij aan de numeriek geringste bevolkingsgroep een bestaan verschaffen. Bijgevolg hadden elk der drie overige sectoren (nijverheid, handel en diensten) in ieder dezer 68 gemeenten een groter aandeel in het economisch leven van de bevolking dan de landbouw en/of de visserij.

Van deze gemeenten werden er 24 geteld in het arrondissement Kortrijk, 12 in het arrondissement Brugge, 8 in het arrondissement Roeselare, 7 in het arrondissement Oostende, 6 in het arrondissement Tielt en respectievelijk 5, 4 en 2 in de arrondissementen Veurne, Ieper en Diksmuide.

Ter gelegenheid van dezelfde Volkstelling werden 60 gemeenten geteld waar de landbouw- en visserijbevolking nog minder dan 10 % van de actieve bevolking bedroeg. Het arrondissement Kortrijk groepeerde 27 zulke gemeenten en wordt terzake op verre afstand gevolgd door de arrondissementen Brugge (9), Roeselare (7), Oostende (5) en Ieper (3). De arrondissementen Veurne (4), Tielt (3) en Diksmuide (2) tellen het minst zulke niet-agrarische gemeenten.

Het valt op dat deze gemeentegroep de vorige groep niet precies dekt, hoewel voor beide het aandeel van de actieve landbouwbevolking in de totale actieve

bevolking als criterium werd genomen. Toch is uit beide lijsten op te maken dat de landbouwactiviteit vooral in de oostelijke arrondissementen door andere economische activiteiten wordt verdrongen.

Deze evolutie hangt ten nauwste met de bevolkingsomvang en -dichtheid in de betrokken gewesten te samen. Hiermee wordt een tweede criterium van verstedelijking aangesneden.

De bevolkingstoename en de verhoging van de bewoningsdensiteit

West-Vlaanderen telt thans 15 gemeenten waar de bevolkingsdichtheid hoger ligt dan 1.000 inwoners per kwadraatkilometer en 39 waar de dichtheid de 500 per km² overschrijdt. Van deze laatste groep zijn er 17 in het arrondissement Kortrijk gesitueerd en 8 in het arrondissement Brugge; de arrondissementen Roeselare en Oostende tellen er elk 4; de arrondissementen Ieper en Veurne elk 2, terwijl de arrondissementen Diksmuide en Tielt ieder slechts 1 gemeente tellen waar de bevolking dichter dan 500 per km² bijeen woont.

Ook de omvang van de bevolking wordt vaak als een criterium van verstedelijking weerhouden. Bij gelijkblijvend territorium is de bevolkingsomvang immers de bepalende faktor van de bevolkingsdensiteit. Daarenboven krijgen de gemeenten vaak 'verstedelijkte' publieke voorzieningen of althans zulke behoeften van zodra een bevolking om en bij de 10.000 zielen heeft bereikt, hetgeen in ons land voor een niet gering deel met de financiële situatie en mogelijkheden van deze grotere gemeenten samengaat.

West-Vlaanderen telde in 1964 23 gemeenten waar een bevolking van ten minste 10.000 inwoners hun woonplaats hadden en daarnaast nog een 5-tal waar dit cijfer benaderd wordt.

Ook deze groep van 'grotere' gemeenten (10.000 en meer inw.) is niet volledig met de groep der 'dichtbevolkte' gemeenten te identificeren. De arrondissementen Kortrijk en Brugge tellen respectievelijk 7 en 8 grote gemeenten, het arrondissement Ieper 3 en de arrondissementen Roeselare en Tielt ieder 2. Het arrondissement Oostende telt slechts 1 gemeente met ten minste 10.000 inwoners. Noch het arrondissement Veurne noch het arrondissement Diksmuide kennen een gemeente van deze grootteorde.

De heterogeniteit der sociale functies en klassifikaties

De heterogeniteit der sociale functies en klassifikaties — een gevolg van doorgedreven arbeidsverdeling — kan wellicht als het belangrijkste criterium van verstedelijking worden aangehaald. In zijn eenvoudigste vorm kan deze heterogeniteit worden opgemeten aan

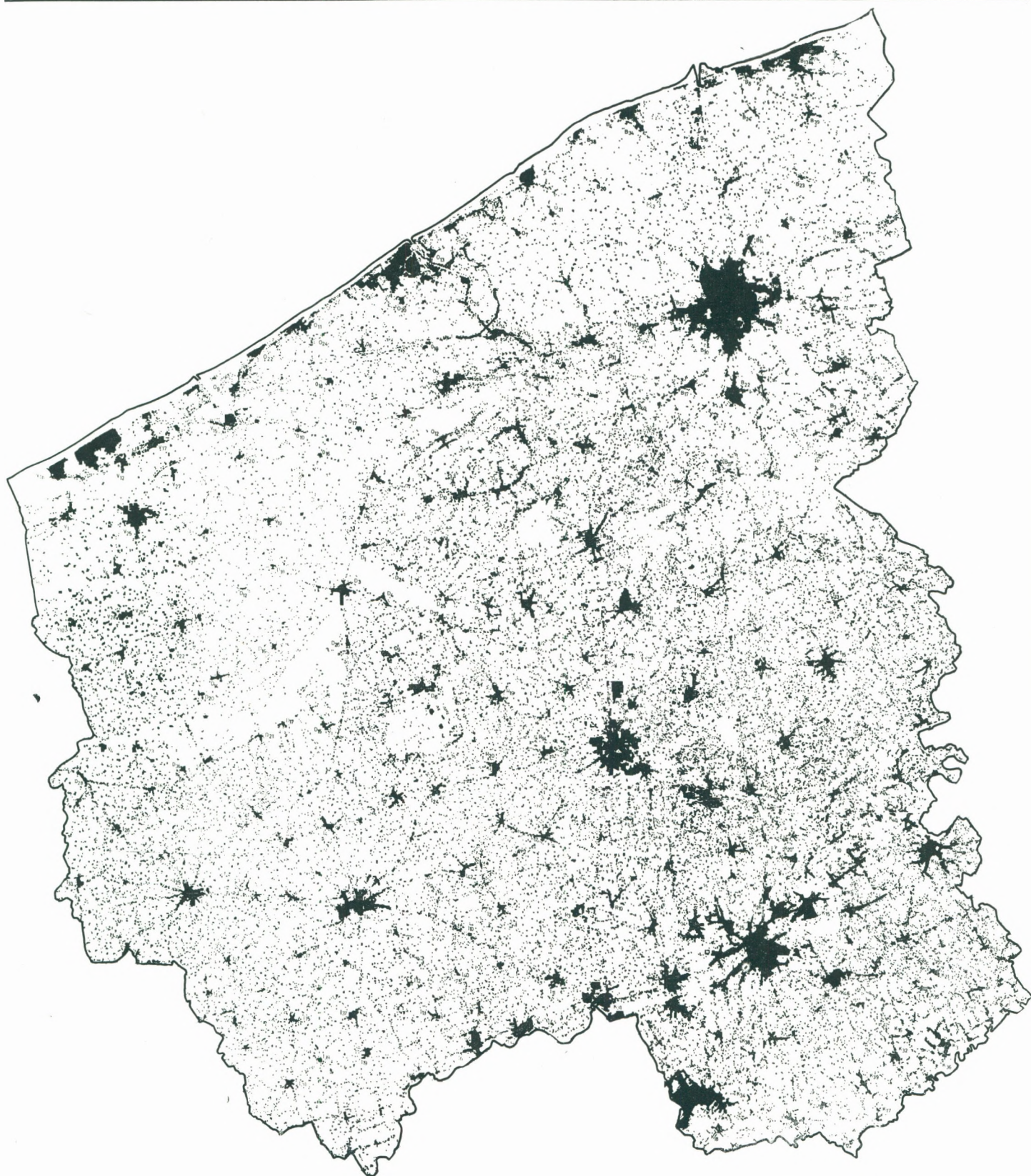
¹ De negen gemeenten die te samen als het arrondissement Moeskroen naar Henegouwen werden overgeheveld als gevolg van de wet van 8 november 1962 worden in onderhavig artikel buiten beschouwing gelaten. De gemeenten die op 1 januari 1965 met buurgemeenten werden samengevoegd als gevolg van Koninklijke Besluiten op 19 april 1964 en 1 juni 1964 en bekrachtigd door de wetten van 2 en 6 juli 1964 worden om statistische redenen nog als afzonderlijke gemeenten behandeld.

Legende bij de kaarten I en II

De gemeenten die een of meerdere statistische kenmerken van verstedelijking vertonen worden door de letters A tot I aangeduid. De kaarten geven ook de administratieve grenzen van de gemeenten weer (toestand vóór de samenvoegingen in de loop van 1964) met hun bebouwingstoestand in 1960. De statistische bron is het N.I.S.

Kaart I

Spreiding van de bebouwing in
West-Vlaanderen in 1960

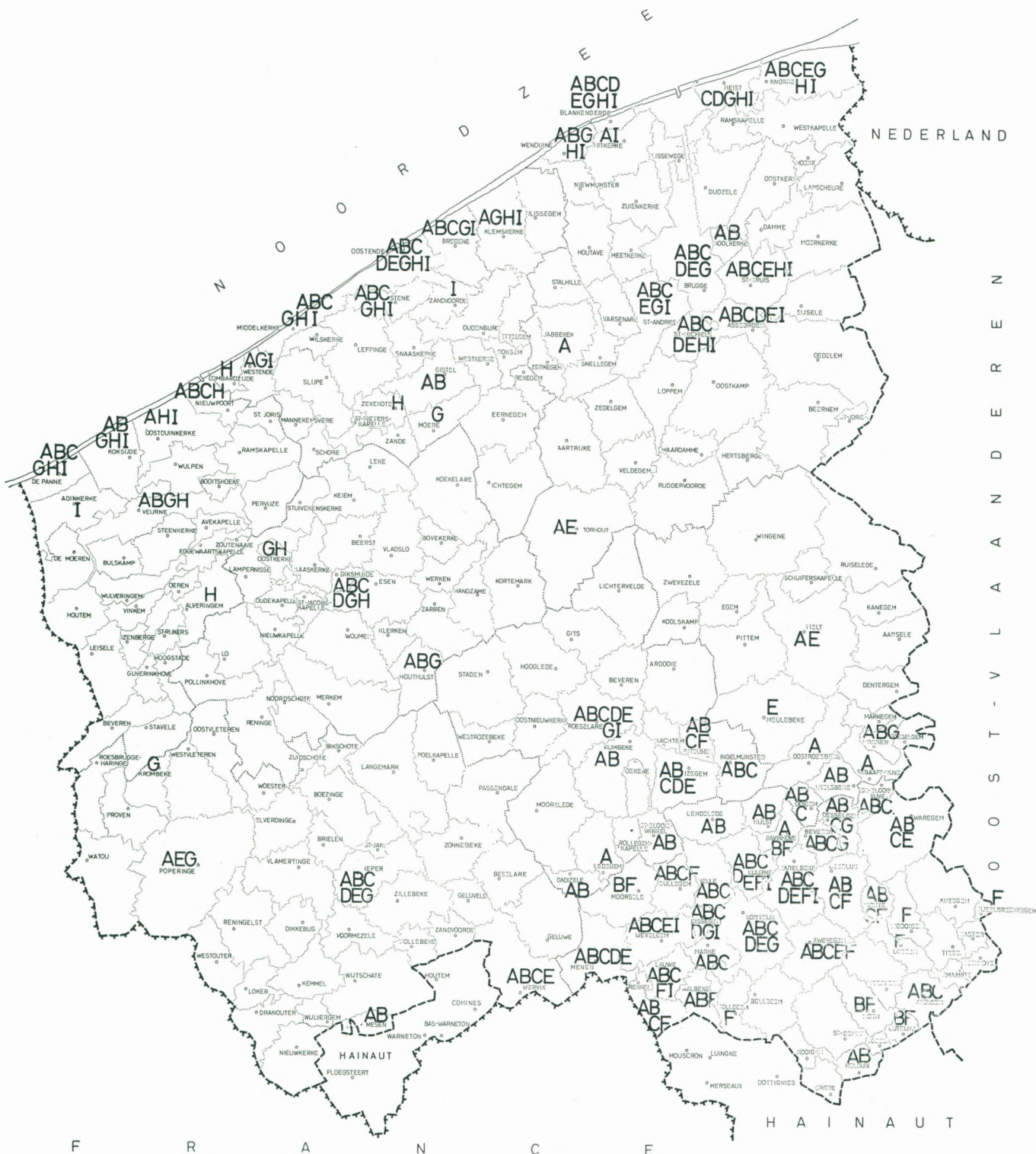

Kaart II

Enkele karakteristieke verhoudingen inzake verstedelijking in West-Vlaanderen

- A. Aktieve bevolking in landbouw en visserij maakt de geringste numerieke groep uit (in vergelijking met de actieve bevolking in resp. nijverheids-, handels- en dienstensektor); 1961.
- B. Aktieve landbouwbevolking is minder dan 10 % van de gehele actieve bevolking; 1961.
- C. Bevolkingsdichtheid is groter dan 500 per km²; 1964.
- D. Bevolkingsdichtheid is groter dan 1.000 per km²; 1964.

- E. Gemeente met ten minste 10.000 inwoners; 1964.
- F. Aktieve bevolking in de nijverheidssektor is ten minste de twee derden van de totale actieve bevolking; 1961.
- G. Aktieve bevolking in de handelssektor overschrijdt 15 % van de totale actieve bevolking; 1961.
- H. Aktieve bevolking in de sektor 'verzorging en diensten' is groter dan resp. in landbouw-, nijverheids- en handelssektor; 1961.
- I. Het inwonertal is sinds 1831 met tenminste index 300 toegenomen; 1831-1961.

de onderlinge verhouding tussen de vier grote activiteitsgroepen (landbouw, nijverheid, handel, verzorging en diensten).

Uit dergelijke berekeningen blijkt o.m. dat de actieve bevolking in 18 Westvlaamse gemeenten (17 Kortrijkse en 1 in het arrondissement Roeselare) voor meer dan twee derde in de nijverheid wordt tewerkgesteld. Door het feit dat veel van deze gemeenten op overwegende wijze of uitsluitend op de textielindustrie aangewezen zijn, is de heterogeniteit der sociale klassifikaties er eerder gering, en dit ondanks de vaststelling dat veel dezer gemeenten zich aan de hand van de eerstgenoemde criteria als niet-agrarisch en als dichtbevolkt hebben voorgedaan.

In enkele andere gemeenten wordt de industriële activiteit in belangrijke mate in naburige gemeenten of in Noord-Frankrijk uitgeoefend, waardoor deze het karakter van slaapgemeenten krijgen en allerminst aan 'steden' doen denken, want andere aspecten van verstedelijking dan een relatief hoge bewoningsdensiteit en een geringe tewerkstelling in de primaire sektor worden er niet aangetroffen.

De gemeenten waar een grote bevolkingsgroep met de handel in zijn levensonderhoud voorziet, kenmerken zich doorgaans door een veel grotere heterogeniteit der sociale functies en klassifikaties. Niet enkel is de variatie in de handelsbedrijven zeer groot, ook de sociale kontaktkring van de handelaar is veel ruimer dan van een industrie-arbeider.

Bij een grote bevolkingsomvang en -dichtheid zijn deze handelskontakten met het publiek vaak gedepersonaliseerd wat een karakteristiek kenmerk van de verstedelijkte samenlevingswijze is. West-Vlaanderen telde in 1961 28 gemeenten waar tenminste 15 % van de actieve bevolking in de handelssector bedrijvig was. Hiervan waren er 7 in het arrondissement Oostende en 6 in het arrondissement Brugge gelokaliseerd. Het arrondissement Kortrijk telde er 4 en de arrondissementen Diksmuide, Veurne, en Ieper ieder 3. De arrondissementen Roeselare en Tielt telden ieder slechts één gemeente waar de actieve bevolking in de handelssector zeer hoog was.

Meer nog dan de handel geeft de sektor 'verzorging en diensten' een zeer grote heterogeniteit der functies en derhalve van sociale klassifikaties te zien. Meer nog dan de handel zijn deze 'diensten' onpersoonlijk en bereiken zij slechts een fragmentair gedeelte van de persoonlijkheid der individuen tot wie zij zich richten. Een hoog aandeel van de 'dienstensektor' in een bevolking is derhalve vaak symptomatisch voor een hoge graad van verstedelijking binnen de samenleving waarin zij wordt waargenomen.

In 20 Westvlaamse gemeenten is de actieve bevolking in de dienstverleningssector groter dan in elk der overige drie sectoren (landbouw, nijverheid, handel). Vooral kustgemeenten worden in deze groep aangetroffen. De kust-arrondissementen Brugge, Oostende en Veurne tellen elk 6, het arrondissement Diksmuide 2 dergelijke gemeenten.

In de vier zuidelijk gelegen arrondissementen van de provincie wordt geen enkele gemeente aangetroffen waar de 'verzorgende en dienstverlenende' bevolking groter is dan de actieve bevolking in elk der andere activiteitssectoren.

Het is duidelijk dat hiermede een belangrijk correctief wordt aangebracht aan de bij eerste toezien, hoge verstedelijkingsgraad der arrondissementen Kortrijk en Roeselare.

De allochtoniteit van de bewoners

Een vierde belangrijke verstedelijkingsfaktor blijkt de graad van allochtoniteit in de plaatselijke bevolking te zijn. Een groot aantal buiten de woonplaats geboren ondermijnen of ontwrichten de traditionele sociale structuren; deze inwijkelingen ontsnappen gemakkelijk aan de sociale controle en aan de invloed van de familie. Bovendien zijn deze ingewekenen veelvuldig te vinden in nieuwe beroepsgroepen of onder bedienden en kaders, beroepsgroepen die zich namelijk kenmerken door een individualistische levenswijze en een eerder geringe sociabiliteit.

De bevolkingstoename in de gemeenten geeft op de duidelijkste wijze te zien in welke mate de autochtone bewoners door allochtonen werden overvleugeld. Op grond van de bevolkingsevolutie in ons land kan men aannemen dat alle gemeenten waar het bevolkingstal sinds 1831 met meer dan drie werd vermenigvuldigd, op sterke wijze werden 'verstedelijkt' via een versterking van hun allochtoniteit.

De arrondissementen Tielt en Diksmuide tellen geen enkele gemeente die op zulke wijze in bevolkingstal toegenomen is. Het arrondissement Ieper telt één zulke gemeente (Wervik) evenals het arrondissement Roeselare (de hoofdplaats Roeselare). De arrondissementen Kortrijk en Veurne tellen er daarentegen vijf resp. vier (arr. Kortrijk: Bissegem, Harelbeke, Kuurne, Lauwe en Wevelgem; arr. Veurne: Adinkerke, De Panne, Koksijde, Oostduinkerke). Het arrondissement Oostende kent zeven zulke snelgegroeide gemeenten terwijl het arrondissement Brugge er zelfs negen kan aanwijzen (arr. Oostende: Bredene, Klemsterke, Middelkerke, Oostende, Stene, Westende, Zandvoorde; arr. Brugge: Assebroek, Blankenberge, Heist, Knokke, St.-Andries, St.-Kruis, St.-Michiels, Uitkerke, Wenduine).

Besluit

De zoëven behandelde aanknopingspunten met het verstedelijkingsverschijnsel zijn gemakkelijk aan te wijzen. Zij kunnen evenwel worden aangevuld met een aantal waarvan niet steeds met zekerheid kan worden gezegd of zij oorzaak dan wel gevolg van de verstedelijking zijn.

Aan de hand van meer verfijnde statistische technieken kunnen zij bovendien worden gekorrigeerd, ondermeer al door voor iedere gemeente alleen met het niet-agrarische territorium rekening te houden.

Men kan daarenboven uitgaan van meer functioneel opgevatte criteria zoals de uitgestrektheid van de commerciële invloedssfeer (de marktcentra), de verkeersstructuur, de betekenis en het werkingsveld van de administratieve, gerechtelijke, godsdienstige en kulturele instellingen.

Deze technieken zouden in staat zijn enkele tekortkomingen, inherent aan de hier gebezigde methodes, aan te vullen of op te heffen. Een dezer tekortkomingen bestaat erin dat telkens de ruimtelijke begrenzing van de 'verstedelijking' wordt verlegd in functie van het gekozen criterium. Een bezwaar blijft nochtans de subjectieve wijze waarop het keerpunt moet bepaald worden waar de overgang is te situeren van 'traditionele' naar 'verstedelijkte' samenlevingsvorm (wat beide adjektieven dan ook mogen inhouden!).

Het is hiermede bij herhaling aangetoond geworden dat de studie van de verstedelijking pas een aanvang neemt nadat het territoriale kader waarbinnen het fenomeen zich voordoet, werd omlijnd.

Immers 'verstedelijking' is geen scheppingsgebeuren maar veeleer een groeibeweging die geïntensifieerd wordt door een vermenigvuldiging van contacten en voornamelijk door een toenemende arbeidsverdeling. Binnen het wereldwijde systeem van arbeidsverdeling waarin ook West-Vlaanderen werd opgenomen, komen haar verstedelijkte gebiedsdelen steeds meer naar voor als kruispunten van menselijk verkeer op verschillende niveaus en in een brede gamma van variaties; de begrenzing van zulke kruispunten is steeds moeilijker af te bakenen, omdat ook het dichtbevolkte platteland op bijna integrale wijze aan dit uitwisselingsproces deel heeft en omdat de bewoners veel specifieke gedragingen van de 'stedeling' overnamen.

Bij de beoordeling van het verschijnsel der verstedelijking dient men evenzeer te bedenken dat de begrippen 'stad' en 'platteland' in deze tijd niet meer zo duidelijk van elkaar af te scheiden zijn als toen de stad nog maar alleen, en met uitsluiting van het platteland, de voorwaarden kon aanbieden waarin ambacht of industrie, handel, onderwijs, cultuur en administratie leefbaar waren.

het ander woord voor draad is

Verkoopkantoren
in Europa :

ZWEVEGEM / BRUSSEL / DEN HAAG
BAD HOMBURG / PARIJS / MILAAN

Tréfileries Léon Bekaert PVBA, Zwevegem

Tel. : 752.91 (13 lijnen)

de gasvoorziening in west-vlaanderen

In West-Vlaanderen gebeurde de gasvoorziening oorspronkelijk door 'gasfabrieken'. Deze werden in de provincie opgericht door het privé initiatief, voornamelijk door de familie Desclée. Zij ontstonden eerst in enkele Westvlaamse steden, om op grond van concessie-akkoorden ook aanpalende steden en gemeenten van gas te voorzien. Stilaan werd hun taak van gasproducent overgenomen door chemische bedrijven: de 'gashouders' herinneren in hoofdzaak aan hun vroeger bestaan. Met de omschakeling werden ook concentratieverschijnselen merkbaar, van dezelfde aard als deze die zich voordeden en nog voordoen in de elektriciteitsvoorziening¹.

In 1955 werd in de sektor elektriciteit een Kontralekomitee en een Beheerskomitee opgericht die onverpoosd hun aktie inzake rationalisatie, koördinatie en eenmaking van de exploitatiemethodes hebben voortgezet.

Een gelijklopend regime werd aangenomen door de gasindustrie; in de schoot van Figaz (Federatie van de Gasnijverheid) werd een sekte opgericht die volmachten heeft gelijkwaardig aan deze van het Beheerskomitee van de Elektriciteit.

De bevoegdheid van het Kontralekomitee werd uitgebreid tot de gasindustrie; het is geworden het Kontralekomitee van de Elektriciteit en van het Gas.

Productie

Inzake gasproduktie beschikt West-Vlaanderen, na de overschakeling van gasfabrieken naar chemische bedrijven die gas als nevenprodukt voortbrengen, nog slechts over twee producenten: te Zeebrugge (Brugge) de n.v. Fours à Coke en te Zandvoorde (Oostende) de n.v. Union Chimique-Chemische bedrijven.

Volgens het jaarverslag Figaz 1964 was de toestand op 31-12-1964 voor deze cokesovenbedrijven de volgende:

Kenmerken van de Westvlaamse gasbedrijven

	Fours à coke (Zeebrugge)	Union Chimique - Chemische Bedrijven N.V. (Zandvoorde)
Ovenblokken in dienst	2	21
Verwarming	Rijk koolgas	Compound
Aantal ovens in dienst	60	71
Normale ovenlading T/24 uur	1.308	1.130

Onlangs, als gevolg op het steeds stijgend spitsverbruik in het toeristisch kustgebied, heeft de n.v. Distrigaz¹ te Zeebrugge langs het Prins Philippe-dok een zeer belangrijke dubbele auto-thermische crackinginstallatie opgericht met een capaciteit van 350.000 m³/dag. Het gas van deze installatie geproduceerd uit butaan van overzee aangevoerd wordt gemengd met gede-benzoleerd ovengas, geleverd door de cokesovenbedrijven van Zeebrugge¹.

Het is ook de n.v. Distrigaz die tussen de n.v. Fours à Coke (Zeebrugge) en de n.v. Union Chimique-Chemische bedrijven (Zandvoorde) een verbindingshoog-druk feeder heeft aangelegd waarop het station te Den Haan is aangekoppeld.

Deze paar lijnen zijn in zover betekenisvol, dat zij duidelijk aantonen hoe West-Vlaanderen voor zijn stijgend gasverbruik in eerste instantie aangewezen

¹ Cfr: West-Vlaanderen Werk, Nr 3, 1964: De Elektriciteitsvoorziening in West-Vlaanderen.

¹ Volgens Figaz (jaarverslag 1964) heeft de gascentrale te Zeebrugge op 31 december 1964 een capaciteit van produktie van 680.000 m³/dag en van opslagmiddelen van vloeibaar petroleumgas van 2.250 m³.

is op de aanvoer en stockering van vreemde gassen, fenomeen dat nog scherper zal toegespitst worden bij de geplande invoer van aardgas uit Nederland.

Verdeling

Het steeds hoger aangestipt concentratieverschijnsel werd bij de distributie in diverse etapes gerealiseerd.

Een eerste belangrijke stap gebeurde na 1950 toen de privévennootschappen, samen met de gemeenten die zij van gas voorzien, interkommunale verenigingen stichtten met het oog op de distributie binnen hun respektievelijk gebied van het gas dat hun voortaan via gespecialiseerde gastransportmaatschappijen toekwam.

In de twee jongste jaren werd een nieuwe stap gezet¹. De Belgische Maatschappij voor Gas- en Elektriciteitsbedrijf in West-Vlaanderen (B.M.G.E.) heeft de n.v. Gas- en Elektriciteit voor West-België (E.W.B.) opgeslorpt.

Zo staat B.M.G.E. in voor de gasbedeling in 80 gemeenten, waaronder 6 op grond van individuele concessies, 68 via Inelgas (Intercommunale elektriciteits- en gasmaatschappij voor de Vlaamse gemeenten-Roeselare) en 6 via Interleie (Intercommunale Maatschappij voor Energie van het Leieland-Kortrijk).

Sedert 1 januari 1964 heeft Interbrugse (Intercommunale Maatschappij voor Gas- en Elektriciteitsbedeling in de Brugse streek, n.v.), die voordien 15 gemeenten bediende, de intercommunale Imelwest opgeslorpt. Deze Intercommunale Maatschappij voor Elektriciteit en Gasbedeling in West-Vlaanderen (Knokke) omvatte vier gemeenten in haar sektor gasbedeling.

Het distributiegebied van Interbrugse omvat nu 19 gemeenten waaronder Bredene, dat vroeger bediend werd door het Oostends Stedelijk bedrijf voor gas- en elektriciteit- en waterbedeling. De zaakwaarnemer van Interbrugse is E.B.E.S. (Verenigde Energiebedrijven van het Scheldeland).

Het transport voor gas tussen de producenten en de netten der bedelingsorganismen geschiedt door de n.v. Distrigaz (Brussel) die in 1963 de vroegere Cie Régionale de Transport d'Energie heeft opgeslorpt.

1. Infrastrukturele werken

De concentratie van de gasvoortbrengst in het noorden van de provincie en te Tertre (Henegouwen) bracht het aanleggen mede van grotere transportleidingen naar bestaande en te bouwen gashouders, waarvan de reserve-inhoud de soms zeer scherpe

schommelingen in de gasafname met zekerheid moet kunnen opvangen.

Te Kortrijk werd een sferische gashouder¹ onder hoge druk (10 kg per m²), met een capaciteit van 62.000 m³ gas in dienst genomen; hij is van zeer grote betekenis voor de algemene gasvoeding binnen het gebied der interkommunales, beheerd door B.M.G.E.

De gashouders te Ieper, Wervik, Zonnebeke en Oudenburg werden met automatische gasverwarming uitgerust.

Te Diksmuide werd de gashouderreserve verhoogd met 1.000 m³; daartoe was het nodig een compressorstation op te richten bestaande uit 3 hogedrukreservoirs van 230 m³ elk op 4 kg/cm² druk.

Roeselare werd uitgerust met een hulpinstallatie, opgebouwd voor mengeling van butaan met lucht; zij is voorzien voor een produktie van 25.000 m³/dag.

Te Roeselare ook werd een kompressor van 4.000 m³/uur aangebracht ter verhoging van het debiet naar de Westkust.

Tussen Zeebrugge en Koksijde werd een hogedrukfeeder aangebracht.

In december 1962 heeft B.M.G.E. te Nieuwpoort een installatie voor continu-catalytische cracking met stoom in dienst genomen: de produktiekapaciteit bedraagt 60.000 m³/dag; de bedrijfszekerheid is gestegen.

Te Nieuwpoort voltooide B.M.G.E. de bouw van een gashouder van 25.000 m³ inhoud en werd er een kompressor van 4.000 m³/uur op 2,5 kg/cm² druk gebouwd; een tweede trap werd besteld om 4 kg/cm² druk te bereiken.

Voor Pasen 1965 werd te Koksijde een sferische gashouder van 62.000 m³ inhoud in gebruik genomen. De Westkust wordt aldus uitgerust met een sferische gashouder van hetzelfde formaat en bergvermogen als Kortrijk.

Tussen de chemische bedrijven te Zandvoorde (waar een nieuw verdeelstation werd gebouwd) en het Bedrijf voor Gas-, Elektriciteits- en Waterbedeling der stad Oostende werd een overeenkomst bereikt om de stedelijke sferische hogedrukreservoir van 18.000 m³ inhoud in het leveringsregime in te schakelen. Op deze wijze kan de levering van de Chemische Bedrijven van 750 m³/uur op 1.500 m³/uur gebracht worden.

In het Brugse werd op het terrein van het Waggelwater een hogedruk gasbergstation opgericht.

¹ In appendix 1 vindt de lezer de structuur van de gasbedeling, waarvan 102 gemeenten in West-Vlaanderen genieten.

¹ Deze sferische gashouder is gedragen door 75 heipalen van 15 à 17 m lang.

ENERGIEVOORZIENING WESTKUST

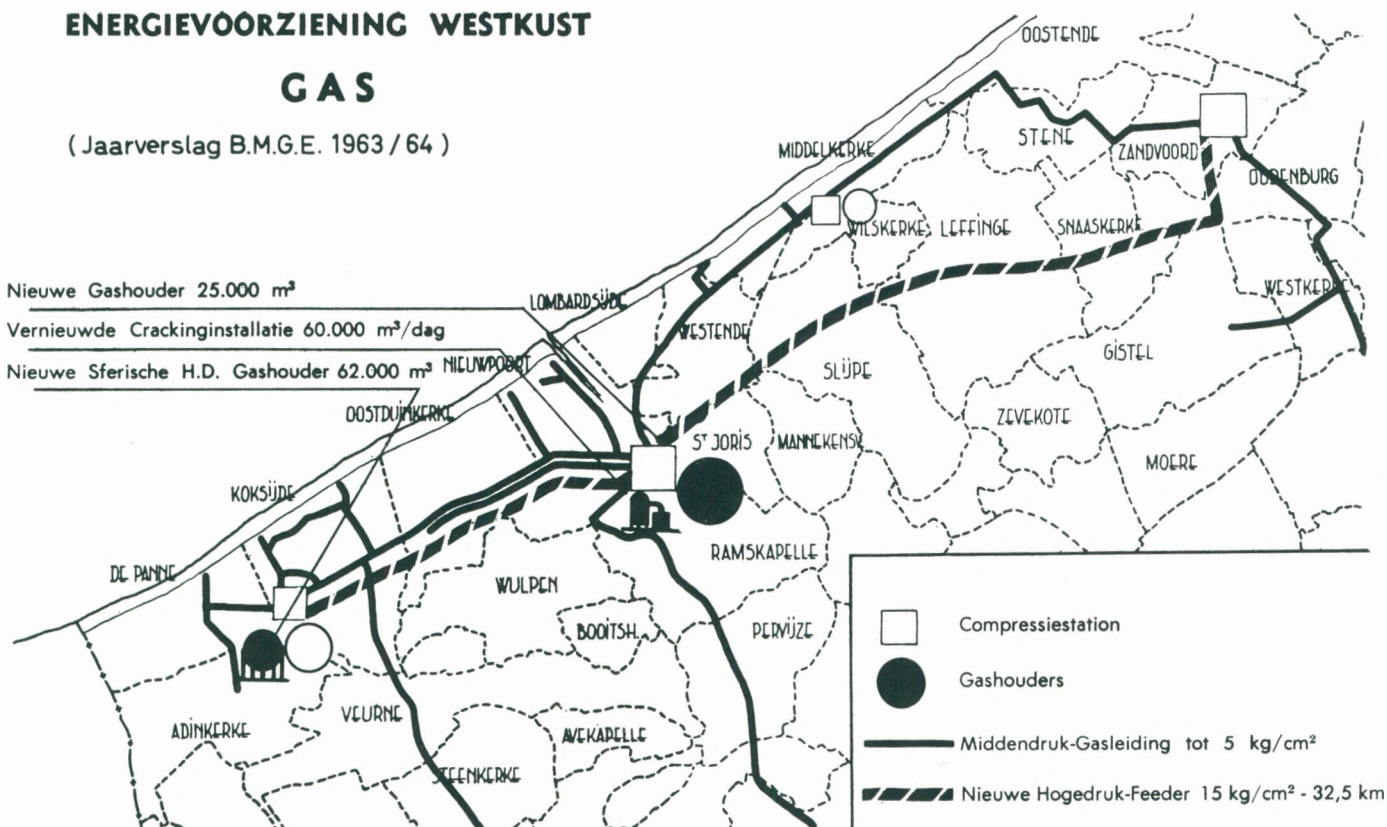
GAS

(Jaarverslag B.M.G.E. 1963 / 64)

Nieuwe Gashouder 25.000 m³

Vernieuwde Crackinginstallatie 60.000 m³/dag

Nieuwe Sferische H.D. Gashouder 62.000 m³

2. Verbruik

De voornoemde werken en veel andere investeringen uitgevoerd in de sectoren gasproductie, gastransport en gasbedeling, vinden hun oorsprong in de snelle ontwikkeling van het gasverbruik in West-Vlaanderen.

Uit de inlichtingen, ons welwillend medegedeeld door het Verbond der Gasnijverheid (Figaz), putten wij volgende gegevens over België en West-Vlaanderen voor de periode 1959-1963.

Wat West-Vlaanderen betreft is de stijging van de gasverkoop hoger dan het rijksgemiddelde, de openbare diensten uitgezonderd. Er is een opvallend parallelisme tussen West-Vlaanderen en België wat betreft de stijging van het huishoudelijk verbruik en van het commerciële en ambachtelijk gebruik; de stijging van de industriële consumptie is veel hoger in West-Vlaanderen (213 %) dan in het land (163 %).

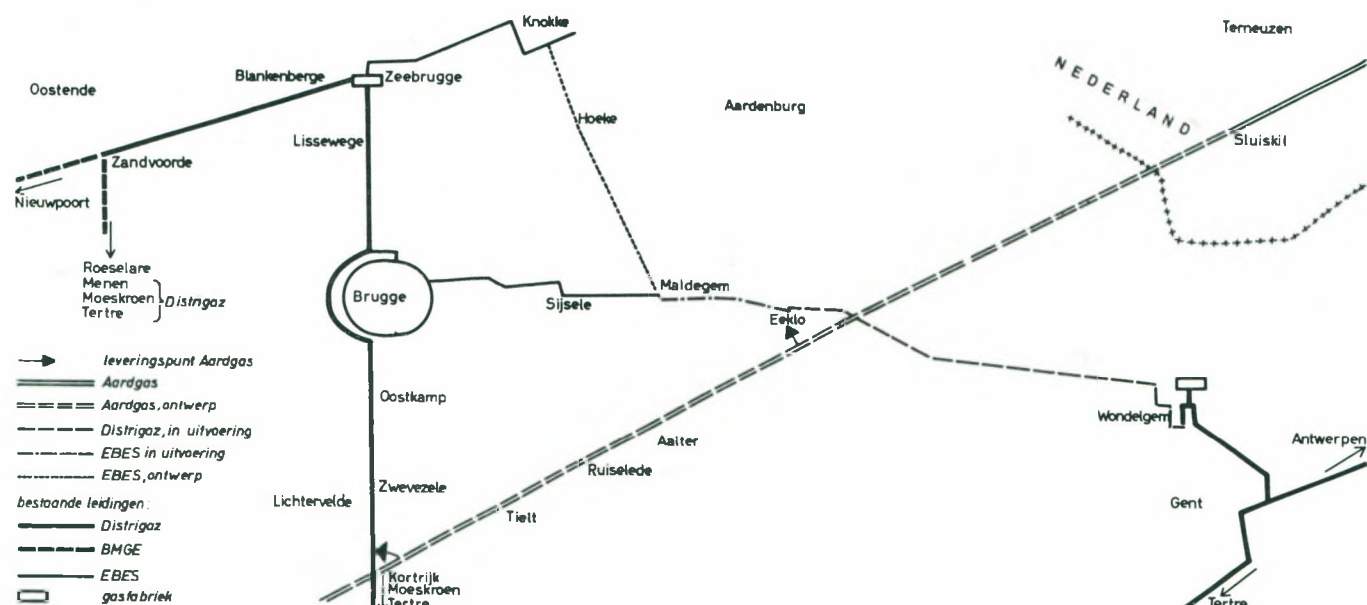
Gasverkoop in West-Vlaanderen en in België (in 1.000 m³)

	West-Vlaanderen		België	
	1959	1963	1959	1963
Huishoudel. verbruik	60.476	94.219	524.947	798.004
	100,—	155,80	100,—	152,02
Keramische en ambachtelijk gebruik	4.557	8.455	47.850	87.309
	100,—	185,54	100,—	182,43
Industrieel gebruik	5.770	12.330	339.096	553.288
	100,—	213,67	100,—	163,17
Openbare diensten	3.919	6.988	32.903	61.279
	100,—	178,31	100,—	186,24
Totaal verbruik	74.722	121.992	944.806	1.499.880 a
	100,—	163,26	100,—	158,75

a In 1964 : 1.594.474, hetzij een verdere stijging tegenover 1963 van 6,31 %.

AANVOER VAN NEDERLANDS AARDGAS VOOR WEST-VLAANDEREN (schema).

Bron : E.B.E.S.

De structuur van de gasverkoop vertoont echter aanzienlijke verschillen zoals blijkt uit de tabel betreffende het jaar 1963.

Spreiding van de gasverkoop in % (1963)

	West-Vlaanderen	België
Huishoudelijk gebruik	77,2	53,2
Kommercieel en ambachtelijk gebruik	6,9	5,8
Industrieel gebruik	10,2	36,9
Openbare diensten	5,7	4,1
Totaal	100,—	100,—

De gasverkoop voor industrieel gebruik is aanzienlijk minder vertegenwoordigd in West-Vlaanderen dan in België: 10,11 % tegenover 36,88 %. De gasverkoop

in West-Vlaanderen geschiedt à rato van 77,24 % voor huishoudelijk gebruik. Hierin heeft het toeristisch verbruik een aanzienlijk aandeel.

De zeer snelle stijging van het gasverbruik tussen 1959 en 1963 (met 63,26 %) kon enkel bijgehouden of liever voorbereid worden door intensieve investeringen, waarvan de gascentrale te Zeebrugge een exponent is.

Opvallend tenslotte is dat, in dit klimaat van onophoudende investeringen, maar ook van snel stijgend verbruik, de indexcijfers der gemiddelde gewogen gasverkoopprijzen voor huishoudelijke doeleinden (vol en verminderd tarief) ver beneden het indexcijfer der kleinhandelsprizen zijn gebleven.

Aardgas

Bemerkenswaardig is het feit dat in West-Vlaanderen, België en West-Europa het gebruik van gas zeer snel stijgt in een periode waarin West-Europa zich gereed

maakt op het aanwenden van de atoomenergie en op het gebruik van aardgas.

Het ontdekken in 1959 van aardgas te Slochteren in de meest noordelijke provincie van onze buurstaat Nederland heeft een buitengewoon verstrekkende betekenis.

Voor de Europese Economische Gemeenschap in haar geheel heeft de ontdekking en de uitbating een historische betekenis; het ziet er naar uit dat binnen een tiental jaar de E.E.G. uit eigen voorraad en uit invoer jaarlijks zou kunnen beschikken over een maximum van 70 miljard m³ gas, waarvan de verbrandings-energie gelijk staat met deze van 85.000.000 Ton kolen.

De vermoedelijke voorraad der gasbel te Slochteren, zeer voorzichtig geraamd op 1.100 miljard m³ is buitengewoon groot, veel groter dan deze van Lacq in Zuid-Frankrijk en van de Pôvallei in Italië.

Om reden van deze rijkdom zal een aanzienlijk deel van het ontdekte aardgas vrijkomen voor export naar het buitenland, in de eerste plaats naar de buurlanden zoals de Duitse Bondsrepubliek en België.

Het is lang niet onwaarschijnlijk dat van uit deze nieuwe aanbrenge van energie een invloed zal uitgaan op de Europese produktie van gas en op de aanwending van kolen in de elektrische centrales en in de hoogovens.

Het overschakelen op aardgas zal echter grote investeringen vergen, maar de vooruitzichten zijn gunstig. Deskundige berekeningen wijzen op een sterke verhoging van de verkoop nl. een verdrievoudiging in volume en een verzesvoudiging in calorische.

De aanvoer wordt voorzien ten oosten en ten westen van Antwerpen onder de Schelde, over de dammen van het Deltaplan en de bruggen over de Oosterschelde en de Westerschelde (zie bijgevoegde figuur).

Volgens het jaarverslag 1964 van 'Interbrugse' wordt de feeder Brugge-Eeklo versterkt door een leiding ($\varnothing = 250$ mm.) van 8 km van Brugge tot Sijsele in parallel met de vroegere leiding van 150 mm.

Deze leiding is een onderdeel van een meer algemeen boucleringsplan dat met het oog op aardgas een nog grotere draagwijdte heeft.

De aardgasleiding doorkruist de Schelde te Doel op Belgisch grondgebied, doortrekt de provincie Zeeland van Noord-Oost naar Zuid-West, dwarst het Kanaal Gent-Terneuzen te Sluiskil, dringt opnieuw België binnen via Assenede; zij zet verder haar weg voort naar het Zuid-Westen, gaat even ten zuiden van Eeklo voor-

bij en vervoegt de hoofdgasleiding Zeebrugge-Kortrijk te Zwevezele.

In 1965 wordt de verbinding Antwerpen-Brugge verwezenlijkt zodat Interbrugse verbonden wordt met de machtige productiecentra van Antwerpen en Brabant. Het is ook via Eeklo dat het aardgas van Slochteren Interbrugse zal bereiken.

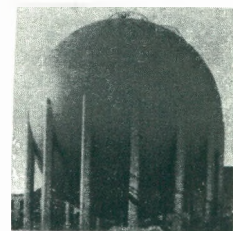
Met het oog op de aanvoer naar België en de distributie alhier van het Nederlands aardgas, heeft het Belgisch parlement aangedrongen op participatie van het Rijk in de gasvoorziening, zoveel te meer daar het Nederlands aardgas, door België ook naar Frankrijk zal aangevoerd worden.

De wetgever heeft dan ook de Staat gemachtigd aandelen te onderschrijven van de n.v. Distrigaz, die ter dezer gelegenheid de n.v. Savgaz opsloopt.

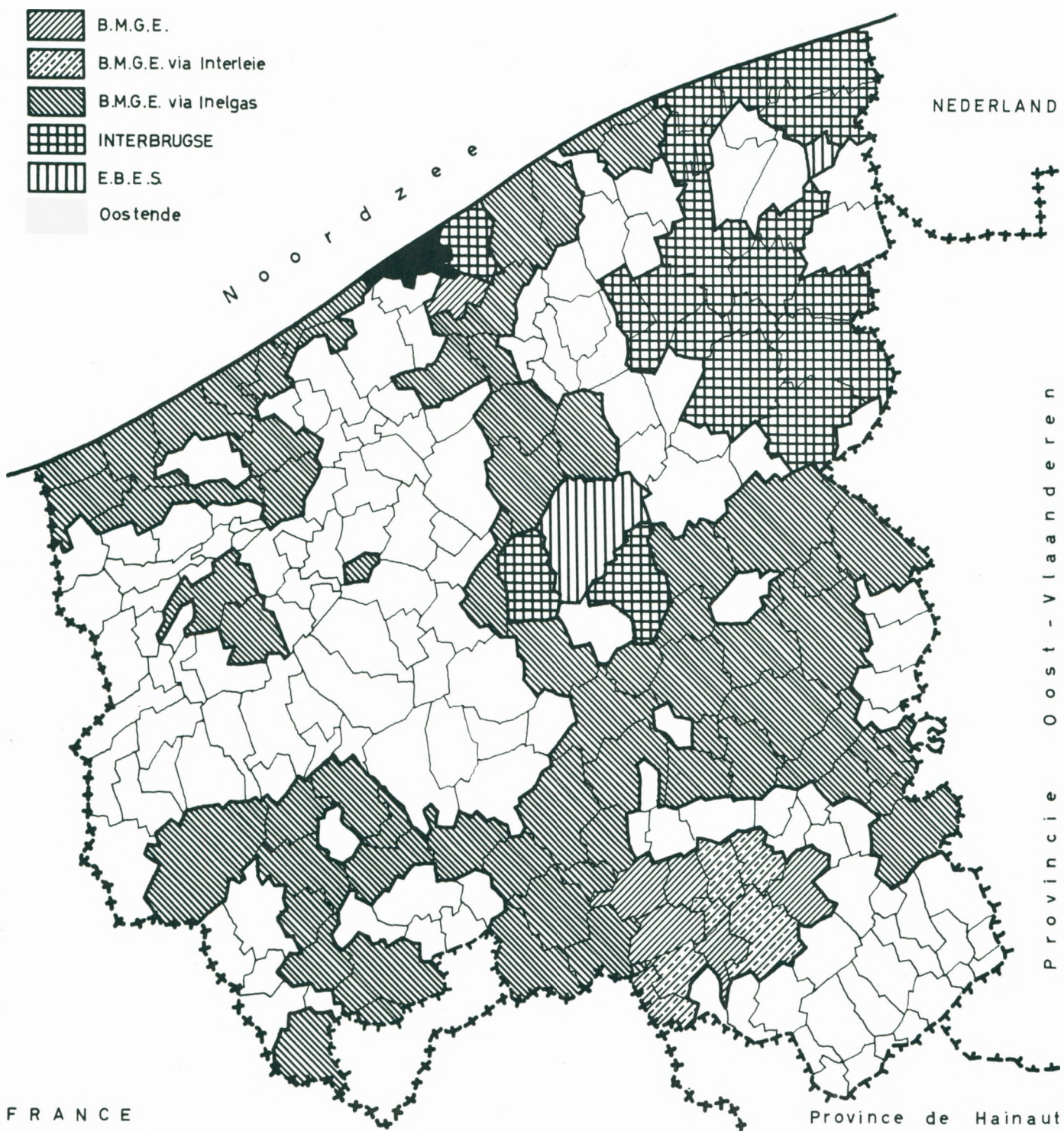
In de uitgebreide n.v. Distrigaz ontvangt de Staat 18.000 maatschappelijke aandelen als vergoeding voor zijn inbreng bij de vennootschap voor de exclusieve concessie voor het transport van het Nederlands aardgas in België.

Daarenboven onderschrijft de Staat 72.750 maatschappelijke aandelen tegen de prijs van 7.500 fr. per effect, waarde die resulteert uit een schatting door onafhankelijke deskundigen van de inbreng van n.v. Distrigaz. Van de door de Staat aangeworven aandelen kan bij koninklijk besluit maximum een derde afgestaan worden aan de Nationale Investeringsmaatschappij, onder met haar overeen te komen voorwaarden.

Zo wordt met één slag het orgaan opgericht dat onder rechtstreeks medebeheer van de Staat, het bestaande gastransportnet, mits technische aanpassing, zal inschakelen in de aanvoer, distributie en doorvoer van Nederlands aardgas.

STRUKTUUR VAN DE GASBEDELING IN WEST-VLAANDEREN

APPENDIX 1 : STRUKTUUR VAN DE DISTRIBUTIE IN WEST-VLAANDEREN

Eind 1963 zijn 102 Westvlaamse gemeenten, op 244, zij 41,8 % voorzien van een gasdistributienet.

De structuur van de bedeling is als volgt :

De stad Oostende heeft een eigen distributiebedrijf dat een onderdeel vormt van het stedelijk bedrijf voor gas-, elektriciteits- en waterbedeling. Tot 1963 bediende dit organisme ook de kustgemeente Bredene.

De Intercommunale Maatschappij voor Gas- en Elektriciteitsbedeling in de Brugse streek (verkort 'Interbrugse') voorziet in de gasbedeling in de volgende 19 gemeenten : Bredene (overgenomen van Oostende), Brugge, Lissewege, Westkapelle, Koolkerke, Beernem, Oedelem, Damme, Sijsle, Assebroek, Oostkamp, St.-Andries, St.-Kruis, St.-Michiels, Varsenare, Heist, Knokke, Kortemark, Lichtervelde. De laatstgenoemde vier gemeenten waaronder twee kustgemeenten behoorden vroeger tot 'Imelwest', sedert 1 januari 1964 opgeslorpt door 'Interbrugse'.

Het bedrijf E.B.E.S. (Verenigde energiebedrijven van het Scheldeland) voorziet in de gasbedeling van Torhout en Hoeke.

De Belgische Maatschappij voor Gas- en Elektriciteitsbedrijf in West-Vlaanderen (B.M.G.E.) te Brugge verzekert de gasbedeling in de volgende 80 gemeenten :

Rechtstreeks : aan Zandvoorde (Oostende), Gullegem, Harelbeke, Marke, Moorsele, Wevelgem.

Via 'Interleie' (Intercommunale Maatschappij voor Energie van het Leiland) aan Bissegem, Heule, Kortrijk, Kuurne, Lauwe, Rekkem.

Via 'Inelgas' (Intercommunale elektriciteits- en gasmaatschappij voor de Vlaamse gewesten) aan de kustgemeenten : De Panne, Koksijde, Oostduinkerke, Nieuwpoort, Lombardsijde, Westende, Middelkerke, Klemskerke, Vlissegem, Wenduine, Blankenberge ; Adinkerke, Veurne, Ramskapelle, Pervijze, Alveringem, Lo ; Wilskerke, Oudenburg, Gistel, Westkerke, Eernegem, Ichtegem ; Uitkerke, Aatrijke ; Diksmuide, Handzame ; Dadizele, Moorslede, Ledegem, Hooglede, Roeselare (Beveren), Rumbeke, Izegem (Emelgem), Ingelmunster, Ardooie ; Oostrozebeke, Wielsbeke, St.-Baafs-Vijve, Wakken, Koolskamp, Zwevezele, Meulebeke, Pittem, Wingene, Schuiferskapelle, Ruiselede, Tielt ; Waregem, St.-Eloois-Vijve, Menen ; Geluwe, Bese-

lare, Wervik, Zonnebeke, Wijtschate, Mesen, Nieuwkerke, Kemmel, Dikkebus, St.-Jan, Ieper, Vlamertinge, Poperinge, Elverdinge, Boezinge.

APPENDIX 2 : GASVERBRUIK IN WEST-VLAANDEREN

Stad Oostende :

Bedrijf voor gas-, elektriciteit- en waterbedeling :

Gasverslag	Index
1960 : 7.084.961 m3	100,-
1961 : 7.308.185 »	103,15
1962 : 7.655.140 »	108,05
1963 : 7.883.507 »	111,27
1964 : 7.762.553 »	109,56

Gasverkoop door Interbrugse

De hoeveelheden hebben betrekking op de huidige structuur na opslorping van Imelwest en inbreng van Bredene :

1960 : 22.411.077 m3	100,-
1961 : 24.824.019 »	110,76
1962 : 30.521.478 »	136,11
1963 : 33.702.131 »	150,38
1964 : 37.159.537 »	165,81

Gasverbruikscijfers in de gemeenten waar de bedeling geschiedt door B.M.G.E.

via 'Inelgas' (68 gemeenten) :

1960 : 33.873.713 m3	100,-
1961 : 36.882.414 »	108,88
1962 : 42.908.307 »	126,67
1963 : 50.752.162 »	149,83
1964 : 56.017.551 »	165,37

via 'Interleie' (6 gemeenten) :

1960 : 8.730.066 m3	100,-
1961 : 9.845.498 »	112,79
1962 : 12.159.892 »	139,28
1963 : 13.904.156 »	159,27
1964 : 15.091.968 »	174,02

Gasverbruik in zes gemeenten, buiten interkommunaal verband bediend door B.M.G.E. :

1963 : 3.986.178 m3
1964 : 4.886.670 »

Gaslevering door E.B.E.S. aan de gemeenten Hoeke en Torhout

1960 : 722.000 m3
1961 : 846.000 »
1962 : 936.000 »
1963 : 1.062.000 »
1964 : 1.144.000 »

* Intercommunale Maatschappij voor Elektriciteits- en Gasbedeling in West-Vlaanderen (Knokke).

woningtelling 31.12.61

Provincie West-Vlaanderen	Arrondissement Brugge		Arrondissement Diksmuide		Arrondissement Ieper	
	Abs.	%	Abs.	%	Abs.	%
Aantal private woningen						
gewoon verblijf	66.477	83,8	13.368	96,5	37.006	97,7
vakantieverblijven, tweede verblijf	10.914	13,8	19	0,1	87	0,2
onbewoonde woningen	1.846	2,3	386	2,8	795	2,1
vaartuigen en woonwagens	103	0,1	77	0,6	7	0,0
totaal	79.340	100,0	13.850	100,0	37.895	100,0
Aantal kollektieve woningen	199	—	48	—	111	—
Private woningen (gewoon verblijf)						
in gebouwen met 2 of meer woningen	13.181	19,8	1.047	7,8	3.226	8,7
aantal overbevolkte woningen	10.540	15,9	2.677	20,0	5.195	14,0
aantal onderbevolkte woningen	43.485	65,4	7.821	58,5	24.872	67,2
aantal woningen bewoond door eigenaar of medeëigenaar	36.309	54,6	8.740	65,4	19.351	52,3
Private woningen (gewoon verblijf)						
gemiddeld aantal vertrekken	5,16		5,12		5,32	
gemiddeld aantal bewoners	3,25		3,65		3,25	
gemiddeld aantal vertrekken per inwoner	1,64		1,40		1,61	
Gerieflijkheden van de private woningen						
met openbare waterleiding	39.636	59,6	2.472	18,5	13.398	36,2
aangesloten op rioolnet	43.442	65,3	5.150	38,5	19.383	52,4
met gasleiding	42.319	63,7	1.734	13,0	14.418	39,1
met privaat W.C. met waterspoeling	23.162	34,8	749	5,6	4.170	11,3
met private badkamer of stortbad	14.433	21,7	693	5,2	3.096	8,4
met centrale verwarming	5.790	8,7	352	2,6	1.092	3,0
met telefoon	15.138	22,8	2.403	18,0	6.282	17,0

- a - Exklusief onbewoonde woningen, inklusief kollektieve woningen
b - Alleen private woningen
c - Absoluut cijfer onbekend

Arrondissement Kortrijk		Arrondissement Oostende		Arrondissement Roeselare		Arrondissement Tielt		Arrondissement Veurne	
Abs.	%	Abs.	%	Abs.	%	Abs.	%	Abs.	%
91.973	97,9	39.424	81,3	37.229	98,0	20.032	97,7	14.236	60,3
122	0,1	7.910	16,3	39	0,1	39	0,2	8.650	36,7
1.713	1,9	1.110	2,3	689	1,8	437	2,1	480	2,0
57	0,1	63	0,1	28	0,1	3	0,0	236	1,0
93.905	100,0	48.508	100,0	37.985	100,0	20.511	100,0	23.602	100,0
180	—	64	—	77	—	63	—	66	—
9.537	10,4	17.955	45,5	2.369	6,4	899	4,5	2.905	20,4
13.367	14,7	6.978	17,7	6.395	17,2	4.183	20,9	2.365	16,6
60.037	65,3	22.917	58,1	22.854	61,4	11.448	57,1	8.915	62,6
53.607	58,3	18.206	46,2	21.124	56,7	11.962	59,7	7.606	53,4
5,10		4,84		5,19		5,19		5,12	
3,20		3,00		3,52		3,68		3,13	
1,59		1,61		1,48		1,41		1,64	
55.602	60,5	26.814	68,0	19.240	51,7	3.345	16,7	6.778	47,6
69.811	75,9	27.776	70,5	21.921	58,9	8.277	41,3	6.604	46,4
41.034	44,6	21.660	54,9	13.981	37,6	5.354	26,7	7.510	52,8
23.916	26,0	20.702	52,5	6.998	18,8	1.647	8,2	5.050	35,5
16.152	17,6	8.623	21,9	5.244	14,1	1.539	7,7	2.480	17,4
5.011	5,4	3.711	9,4	1.366	3,7	568	2,8	820	5,8
17.540	19,1	7.975	20,2	7.302	19,6	4.546	22,7	3.586	25,2

DE TEXTIELNIJVERHEID

De aarzeling en de lichte teruggang op hoog niveau die in de textielnijverheid in het algemeen was vast te stellen sinds einde 1964, is voor het ogenblik aan het uitvlakken. Dit is op zichzelf reeds een resultaat gezien de maanden april, mei en ook juni steeds het dieptepunt uitmaken van de seizoenschommeling.

De tijdelijke werkloosheid in de textielindustrie heeft eerder neiging lichtjes af te nemen. Over het algemeen ziet men er een goed voorteken in voor de komende seizoenherneming augustus-september. In vele textieltakken is het optimisme teruggekeerd en staan de vooruitzichten goed.

Bij de getroffen branches waren de meeste der West-vlaamse specialiteiten: katoentapijten, épinglé en vlasweverij. Vooral katoentapijten en épinglé werden getroffen door de Britse maatregel tot het instellen van de bijkomende taks in Engeland.

Men stelt vooral een stijging vast in de activiteit van de vlasweverij hoofdzakelijk ingevolge een heropleving van de vraag naar vlasweefsels in de Verenigde Staten. Deze vraag wordt ongetwijfeld gestimuleerd door de verdubbelde krachtspanning die de Belgische vlasweverij zich heeft getroost op de Amerikaanse markt en waarvan de eerste vruchten reeds zichtbaar zijn. Deze verbeterde activiteit zal overigens heel de sektor der vlasindustrie ten goede komen, zowel spinnerij als vezelbereiding.

De rem van de bijkomende taks van 15 % in Engeland heeft de voorraden meubelstoffen en katoenen tapijten in dit land zo goed als volledig uitgeput. Een herbevoorrading in de kwaliteiten die niet op eigen markt kunnen verkregen worden kan niet verder uitblijven. De vermindering van de taks tot 10 % heeft de vraag opnieuw gestimuleerd zodat nieuwe bestellingen konden worden geboekt en een lichte herneming zich voordoet. Voor de katoentapijten is de volledige detaxatie bij de uitvoer van de binnenlandse taxes die nog op het produkt wogen (2 %) een bijkomende stimulans.

Anderzijds blijkt het gevaar de Engelse markt te verliezen door het verbruik van vervangingsprodukten der Britse industrie minder gevaarlijk te zijn dan oorspronkelijk verwacht.

De verzwakking van de activiteit is weer aanleiding geworden tot een verdere inspanning tot rationalisatie en tevens ook tot het scheppen van nieuwe produkten en nieuwe kollekties. Dit dynamisme van de West-vlaamse textielindustrie, samen met het zoeken naar diversificatie van de uitvoermarkten is een waarborg voor de toekomst. Bij de verdere vrijmaking van de Engelse markt kan aldus niet alleen een herstel ontstaan maar zelfs een zekere vooruitgang.

De andere sectoren jute- en wollen tapijten alsmede de produkten uit synthetische produkten vervaardigd in de sector specialiteiten handhaven zich op hoog niveau.

A. Dequae

VLASVEZELBEREIDING

De planning van de Internationale Confederatie voor Vlas en Hennep met een jaarlijkse berekening van de behoeften en een daarop afgestemde uitzaaï, heeft niet kunnen voorkomen dat het evenwicht op de vlasmarkt werd verbroken. Het jaar 1964 bracht ons het bewijs dat een wanverhouding tussen produktie en verbruik niet noodzakelijk een gevolg is van de wisselvalligheden van het oogstresultaat maar ook het resultaat kan zijn van een verzwakking der vraag.

Een vertraging in de textielsector verwekte een terughoudendheid bij de spinners en wevers van de vlassector. De produktie van vlasvezels nam toe in aansluiting met de verruiming van de bezaaiingen in 1964. De aldus toegenomen marktvoorziening stond tegenover een verminderde belangstelling vanwege de spinners waardoor de prijzen vanaf de inzet van de campagne 1964/65 bestendig teruggelopen zijn.

De import van Frans en Nederlands strovlas is in 1964, ten overstaan van 1963, met 15 % gestegen en overtrof de 300.000 ton terwijl in eigen land de vlasuitzaai in een zelfde verhouding was toegenomen.

De invoer van vlasvezels was echter in 1964 beduidend lager dan in 1963 niettegenstaande de Franse vlasserij een geweldige inspanning heeft moeten doen om haar produktie te exporteren wegens het in gebreke blijven der Franse spinnerijen die vroeger de 2/3 van de nationale produktie opnamen en in 1964 slechts 37 % afgenomen hebben.

Een ruime strovlasbevoorrading zou door een verhoogde afzet van afgewerkte vezels moeten opgevangen worden. Dit is het geval niet geweest daar onze verkoop kwantitatief in 1964 5 % lager was dan in 1963. In tegenstelling met de daling van onze uitvoercijfers was de afname van de Belgische spinnerij zeer bevredigend. Deze aankopen waren bij de klodden 11 % en bij het gezwingeld vlas 2 % hoger dan in 1963.

Tengevolge de teruggang van de export tegenover de toename van de produktie was de Kortrijkse vlasmarkt sedert juli 1964 doorlopend zeer zwak gestemd. De prijsdaling over deze periode bereikte voor de lagere kwaliteiten en kleine middensoorten 25 %. De goede kwaliteiten waren minder gevoelig aan deze marktverzwakking daar er in deze rubriek geen groot aanbod was.

Daarbij dient ook gewezen te worden op de gevoelige prijsdaling bij bepaalde bijprodukten zoals de klodden en de lemen, hetgeen medeoorzaak is van de slechte bedrijfsresultaten van 1964. Onze vlassers hebben daarenboven nog af te rekenen met het stijgen der produktiekosten. Zo werd o.m. voor de kostprijs van de arbeid in 1964 een verhoging met 16 % genoteerd.

Vele vlassers zouden er de moed bij verloren hebben of door schaarste aan betaalmiddelen vastgelopen zijn indien de regering de weerstand van de vlasvezelbereiding niet versterkt had door het verlenen van kredieten met lage rente op de onverkochte voorraad

gezwingeld vlas. Dit hulpmiddel om verdere prijsdalingen te beletten, is doeltreffend gebleken.

Het heropenen van het rootseizoen werd met een zekere vrees tegemoet gezien daar dit veelal met een marktverzwakking gepaard gaat. Bepaalde handelaars hebben dan ook op verdere prijsdaling gespeculeerd en dit is voor hen een slechte operatie geweest. De marktpositie bleef van verdere verslechtering gespaard dank zij het beleningssysteem.

De nieuwsgierigheid omtrent de omvang van de nieuwe bezaaiingen is groot. De spinnerij die haar voorraad grondstoffen tot op een minimum heeft laten teruglopen en de aanvulling steeds heeft uitgesteld om dit op basis van nog lagere prijzen te kunnen doen, moet nu als koper optreden om haar produktie te kunnen op peil houden. Het wordt daarenboven steeds duidelijker dat het vlasareaal een drastische inkrimping zal ondergaan doordat de oogst 1964 niet winstgevend geweest is en de koopkracht van de vlassers fel geslonken is.

De grondtoon van de markt is nu verbeterd, de onverkocht gebleven voorraad wordt aangesproken en het ziet er naar uit dat wij met het begin van de vlas-campagne 1965-66 de sanering van de vlasmarkt zullen inzetten.

A. Delbeke

LANDBOUW

Het voorjaar is uiteraard een periode waarin de landbouw weinig produkten te koop stelt. Het is evenwel het begin van een nieuw groeiseizoen, waarbij de weersomstandigheden een voorname rol spelen voor het verder verloop van de groei.

De winterbezaaiingen hebben over het algemeen de winter goed doorgemaakt. Vorstschade kwam niet voor. Plaatselijk trad wel enige waterschade op en moesten tarwepercelen worden herzaaid, of met zomertarwe aangevuld.

De voorjaarsbezaaiingen van de meeste gewassen konden in gunstige voorwaarden geschieden. Het aanhoudend koud en regenrijk weder vertraagde echter de opkomst. Om deze reden liep ook de uitzaai van de gewassen, die later in het voorjaar worden gezaaid, enige vertraging op. Bij gunstige weersomstandigheden tijdens het verder verloop van de groei zal dit evenwel geen hinder vormen. Ook het op de markt komen van de voorjaarsgroenten werd vertraagd. Het uitblijven van strenge vorst was voordelig voor de winterbloemkool waarvan de teelt dit jaar goed geslaagd mag worden genoemd. Het later op de markt komen van de vroege bloemkool had tevens tot gevolg dat de winterbloemkool tegen zeer goede prijzen werd afgezet.

De verkoop van de serregroenten kende een normaal verloop.

De afzetmoeilijkheden tijdens het vorig seizoen van de meeste vollegrondsgroenten bestemd voor verduur-

zamen zullen ongetwijfeld een gevoelige inkrimping van de bezaaiingen tot gevolg hebben. Vooral de teelt van erwten en bonen om droog te oogsten en schorseneren zal dit jaar gevoelig worden ingekrompen.

De gunstige toestand in de veesektor blijft aanhouden. Dank zij de verhoging van de melkprijs blijft er een groeiende belangstelling bestaan voor de melkveeuibating. Ook de stabiele prijs van het mestvee werkt deze belangstelling in de hand. Het mager vee bestemd voor vetmesting moet aan dure prijzen worden ingekocht, hetgeen het risico van deze speculatie verhoogt.

De mestvarkens zijn prijshoudend. De Westvlaamse varkensstapel bezit een hooggewaardeerde vleeskwaliteit als gevolg van een jarenlange strenge selectie. Rekening houdend met de hoge eisen van de kieskeurige verbruiker vormt deze hoedanigheid een voornaam element bij de prijsvorming.

In de pluimveesektor is de prijsvorming enigszins verbeterd. Deze bedrijfstak ontsnapt echter in toenemende mate aan het familiaal landbouwbedrijf. Het wordt meer en meer een geïndustrialiseerde exploitatie in handen van specialisten. Deze laatste zijn vaak niet-landbouwers.

L. Bockstaele

ZEEBRUGGE

Uit de door de Maatschappij der Brugsche Zeevaart-inrichtingen gepubliceerde statistieken blijkt dat het eerste trimester van 1965 voor de haven van Brugge-Zeebrugge uitgesproken gunstig is uitgevallen. Tijdens bedoelde drie maanden werden 568 zeeschepen genoteerd met een gezamenlijke nettoinhoud van 884.890 ton tegen 468 vaartuigen en 788.185 ton in de overeenstemmende periode van 1964.

De overzeese invoer over dezelfde tijdspanne geteld steeg van 306.142 ton in 1964 naar 381.920 ton in 1965; de uitvoer klom van 102.670 naar 154.128 ton.

Ook de binnenvaart deed het goed: 336 lichters metende 140.743 ton in januari-februari-maart 1964, 520 binnenschepen met 222.561 ton in het eerste kwartaal van 1965.

De algemene goederenbeweging, die het verkeer te water totaliseert, bedroeg 740.531 ton in 1965 tegenover 530.297 ton in 1964, steeds voor de eerste 3 maanden.

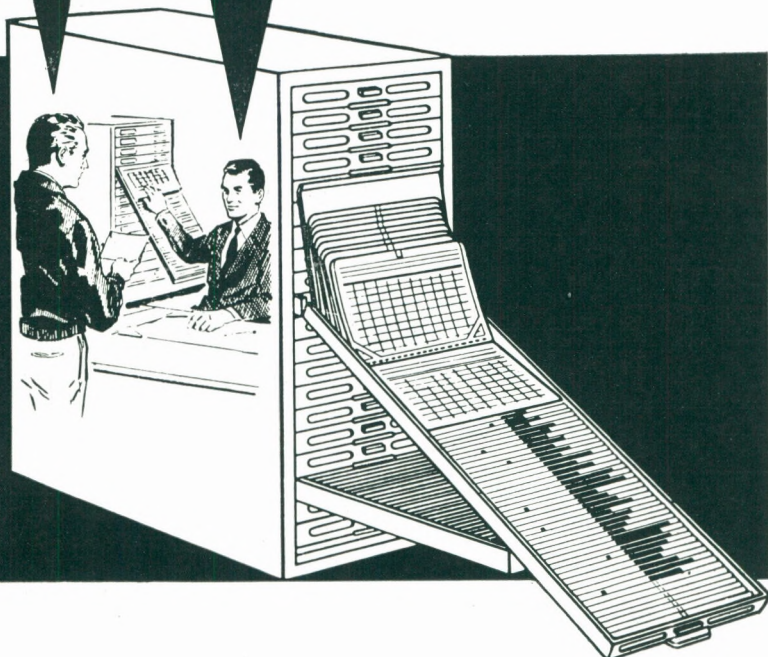
Tussen 1 januari en 30 april 1965 zijn er te Zeebrugge 169 treinveerboten binnengelopen. Dit cijfer betekent een lichte daling in vergelijking met de overeenstemmende maandgroep in 1964 toen er 299 aanlegbeurten werden opgetekend.

Buiten de gebruikelijke trafieken van vaste en vloeibare massagoederen, die onveranderd de hoofdbrok blijven van de havenbeweging, werd in de voorbije periode eveneens enig verkeer van passagiersschepen genoteerd. Het betreft hier in hoofdzaak een Griekse lijn die kruisvaarten inricht tussen Zeebrugge en de Kanarische eilanden met Funchal, Santa Cruz en Lissabon als aanloophavens.

Hoe vindt U steeds, op het juiste ogenblik, the right man for the right job?

Het is zo eenvoudig met
KARDEX

**HET ZICHTBARE SYSTEEM
VOOR HET ONTLEDEN
VAN DE GESCHIKTHEID
VAN UW PERSONEEL.**

KARDEX verenigt de inlichtingen betreffende alle personeelsleden en vormt een volledige tabel waarop ieder personeelslid vertegenwoordigd wordt door een kaart. Deze bevat zijn levensloop, duidt zijn verschillende hoedanigheden aan en geeft inlichtingen betreffende zijn werk. Zijn speciale aanleg is in het oog vallend aangeduid en kan bij de eerste oogopslag worden opgemerkt. Zodoende kunt U gemakkelijk en vlug de persoon vinden welke het best geschikt is voor een bepaald werk en zonder aarzelen kunt U "the right man in the right place" aanduiden.

Remington Rand

AFDELING : OFFICE EQUIPMENT DIVISION
BRUSSEL - TEL. 11.91.10 (10 L.)

BIJHUIZEN EN AGENTSCHAPPEN TE :
ANTWERPEN, CHARLEROI, GENT, LUIK, HASSELT,
ST-TRUIDEN, AYWAILLE. FILIAAL TE LUXEMBURG.

VRAAG DUS EEN BEZOEK VAN ONZE AFGEVAARDIGDE.

C.P.V. BART

De aanvang van 1965 werd verder gekenmerkt door een opvallend groot aantal schepen — zij het dan van eerder bescheiden tonnemaat — bestemd voor de Brugse scheepssloperijen. De grote diversiteit in de scheepstypes karakteriseert deze tak van de bedrijvigheid: naast traditionele vrachtschepen voor drogelading liepen in de jongste maanden ook nog talrijke andere afbraakvaartuigen binnen: een twintigtal aftandse Scheveningse en Katwijkse loggers, verschillende kustvaarttankertjes, een slijkraam, een sleepboot, een landingsvaartuig, vier vlottende havenkranen. De enige limieten die de aankopen van de drie afbraakwerven begrenzen schijnen de beperkingen van de zeesluis op het Boudewijnkanaal te zijn.

Een trafiek die sinds een paar jaar op de voorgrond treedt is die welke gebruik maakt van grote zeelichters en kleine kustvaarders. De meeste van deze eenheden varen onder Belgische vlag — enkele ook wel onder Nederlandse — en zijn betrokken bij de in- of uitvoer van stookolie, gasolie of benzine of de import van bouwmaterialen als zand en grint. Het aantal van de bij dit vervoer gebruikte schepen neemt steeds toe. Sommige ervan varen om de paar dagen de haven binnen. Tussen Zeebrugge en Oostende, Antwerpen en de diverse havens op de grote Deltastromen ontstond aldus een druk verkeer.

E. Lepeere

EVOLUTIE VAN DE VISSERSVLOOT

Ter gelegenheid van de publikatie van het jaarverslag 1964 van het Bestuur van het Zeewezen en van de Binnenvaart heeft het Studie bureau van de Westvlaamse Economische Raad een nota opgesteld over de evolutie van de vissersvloot.

Op eind 1964 bestond de zeevisserijvloot uit 388 eenheden, dit is een vermindering van 8 eenheden tegenover 1963. Er was een vermindering van het aantal garnaalscheepjes (—18) en kusttreilers (—7) en een toename van de middenslagtreilers (+10) en de diepzee treilers (+7).

De vermindering van het aantal schepen situeert zich te Oostende (—7) en Blankenberge (—1). Het aantal schepen te Zeebrugge bleef behouden evenals te Nieuwpoort, doch er was een verschuiving naar grotere eenheden. Oostende blijft de grootste visserijhaven met 167 schepen, vóór Zeebrugge (161), Nieuwpoort (58) en Blankenberge (2).

Uit de vermindering van het aantal eenheden en de verschuiving naar grotere eenheden resulteerde een toename van de totale tonnenmaat (+411 BT) en van de drijfkraft (+4.297 pk). De totale tonnenmaat bereikt thans 29.280 ton en de totale drijfkraft 82.008 pk. De vissersvloot van Oostende haalt een gemiddelde tonnenmaat van 104 BT tegenover 61 BT te Zeebrugge, 34 BT te Nieuwpoort en 35 BT te Blankenberge.

De totaliteit van de in de vissersvloot belegde kapitalen

wordt voor 1964 geraamd op 1.295.239.550 fr. dit is een toename met 82 miljoen fr. tegenover 1963.

Einde 1964 werden 340 schepen bemand; het aantal ingeschepte zeelieden bedroeg 1.461 of 32 minder dan in 1963. Het totaal aantal vissers — inclusief afgezonderde vissers — bedroeg op 31 december 1964 1.880 personen; vergeleken met 1963 was er een vermindering van 163 vissers. Er was nog steeds een groot tekort aan scheepsleerjongens.

ONONDERBROKEN TERUGLOOP VAN DE WESTVLAAMSE GRENSARBEIDERS IN NOORD-FRANKRIJK

Sinds 1962 wordt de evolutie van de grensarbeid in Noord-Frankrijk systematisch gevolgd op basis van een telling aan de hand van de betaalstaten over de periode midden maart-midden april; de telling wordt uitgevoerd door het Comité de Roubaix-Tourcoing d'Etudes et d'Action Economiques et Sociales (C.E.R.T.) dat in nauw contact staat met de Westvlaamse Economische Raad.

De jongste resultaten over het jaar 1964 bevestigen dat de Westvlaamse arbeidskrachten zich steeds meer afkeren van tewerkstelling in Noord-Frankrijk.

De vermindering tijdens de periode 1962-64 bedraagt gemiddeld 10 % per jaar. West-Vlaanderen in zijn huidige omschrijving telde in april 1964 nog 11.660 grensarbeiders in het arrondissement Rijsel tegenover 14.620 in april 1962; buiten het arrondissement Rijsel werken nog circa 500 Westvlamingen (arrondissement Duinkerke). Vergeleken met 1962 werden in het arrondissement Kortrijk in 1964 1.650 grensarbeiders minder geteld (—25 %) en in het arrondissement Ieper 940 (—14 %); in het arrondissement Roeselare was er een daling met 380 eenheden (—29 %). Er wordt een versnelling geregistreerd in de terugkeer naar tewerkstelling in België.

De vermindering van de Westvlaamse arbeidskrachten in de Noordfranse industrie blijft niet beperkt tot de textielnijverheid; de procentuele vermindering tussen 1962 en 1964 bereikt 20 % zowel in het bouwbedrijf als in de textielnijverheid en de meeste andere bedrijfstakken waarin men een noemenswaardig aantal Westvlamingen aantreft.

De daling zet zich ook door in de eigenlijke grensgemeenten; te Menen was er een daling van 2.680 tot 2.160, te Rekkem van 720 tot 590 eenheden.

De aanvankelijke aarzeling voor terugkeer naar tewerkstelling naar België, die omtrent 1959-61 nog werd vastgesteld en die verband hield met de twijfel nopens de vastheid van betrekking in België, is overwonnen. Het Noordfranse onderzoek bevestigt de konklusies van de studie van de Westvlaamse Economische Raad die gepubliceerd werden in de W.E.R.-uitgaven, onder de titel 'Westvlaamse grensarbeiders in Noord-Frankrijk'.

CASINO - KURSAAL OOSTENDE

INTERNATIONAAL FESTIVAL 1965

Juli-programma — Auditorium : 21 u.

- de beroemste solisten : JEAN-PAUL SEVILLA — JACQUES GENTY — INGEBORG HALLSTEIN —
MARCEL CORDES — ARTHUR GRUMIAUX — REGINE CRESPIN.
- groots ballet : THE PAUL TAYLOR DANCE COMPANY NEW YORK —
LE BALLET Russe IRINA GRJEBINA
- toneel : « MADAME SANS-GENE » — « LES AMANTS TERRIBLES » —
« LA CRECELLE »
- variété : CLAUDE FRANÇOIS — DIONNE WARWICK — ANNIE CORDY —
DALIDA — CLAUDE NOUGARO

Volledig programma verzonden op aanvraag.

Casino-Kursaal Oostende — Tel. : (059) 751.11

HET KAPITAAL DAT U NODIG HEBT VOOR :

het uitrusten, bouwen, moderniseren van uw bedrijf,
verruimen van uw bedrijfskapitaal, nieuwe uitbreiding
van uw zaak, zal U verstrekt worden door de

Nationale Maatschappij voor Krediet aan de Nijverheid,
dank zij haar

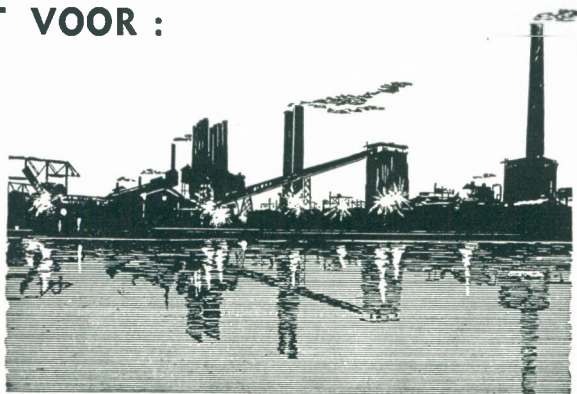
KREDIETEN OP HALFLANGE en LANGE TERMIJN

De N.M.K.N., op haar gebied de grootste financiële instelling van het land,
verzekert uw volledige onafhankelijkheid en helpt U bij uw betrekkingen
met de overheid om eventueel de voordelen te bekomen, voorzien bij de
wetten ter bevordering van de economische expansie.

Plaats uw beschikbaar geld in volledige veiligheid bij de N.M.K.N., in
rekeningen met hoge opbrengst of in Kasbons, **gewaarborgd door de Staat.**

KREDIET AAN DE NIJVERHEID

Zetels in de provincie :

BRUGGE : St.-Janstraat 11 - Tel. (050) 351.33

GENT : Geeraard de Duivelstraat 3 - Tel. (09) 25.51.95

Zitdag :

KORTRIJK : Textielpatroonsverbond, Casinoplaats
10, tel. (056) 208.34 tot 36, elke maandag van
13 u 30 tot 17 u.

Maatschappelijke zetel :

BRUSSEL, Waterloolaan 16 - tel. (02) 13.62.80.

In de Westvlaamse grenszone zijn de mogelijkheden tot industrievestiging op grond van de plaatselijke werkliedenbevolking thans ruimer dan meestal wordt aangenomen; het ogenblik is bijzonder gunstig voor de definitieve industrialisering van de Westvlaamse grensarbeidersstreek.

GEBOORTEN EN STERFGEVALLEN IN WEST-VLAANDEREN

In 1964 bedroeg de totale aangroei van de Westvlaamse bevolking, volgens de gegevens van het N.I.S., 8.490 eenheden. Het saldo van de geboorten op de sterfgevallen bedroeg 8.861 en er was een uitwijkingssaldo van 391 personen.

Van de 10.354 geregistreerde sterfgevallen (d.i. 10,17 ‰) waren er minstens 75 % van personen van 60 jaar en ouder: in 1963 bedroeg het aantal sterfgevallen 11.114. In geen enkel arrondissement is er een hoger sterfte-dan-geboortecijfer.

Het aantal geboorten steeg tot 19.415 (19,08 ‰) in 1964 t.o.v. 18.914 in 1963. De geboorten daalden in de arrondissementen Diksmuide (— 50) en Ieper (— 10) en stegen slechts weinig in de arrondissementen Brugge (+ 7), Oostende (+ 41), Tielt (+ 13), Veurne (+ 12). Er was een aanzienlijke stijging van de geboorten in de arrondissementen Roeselare (+ 182) en Oostende (+ 41).

Het kleinste batig saldo van de geboorten wordt geboekt in het arrondissement Veurne (261 geboorten méér dan sterfgevallen), gevolgd door de arrondissementen Diksmuide (+ 366), Tielt (+ 676), Ieper (+ 765) en Oostende (+ 941). De arrondissementen met méér dan duizend inwoners aanwinst uit de natuurlijke bevolkingsbeweging zijn: Roeselare (+ 1.385), Brugge (+ 1.855) en Kortrijk (+ 2.632).

Geboorten en sterfgevallen in 1964 in West-Vlaanderen (Bron: N.I.S.)

Arrondissement	Geboorten	Sterfgevallen	Saldo
Brugge	4.230	2.375	1.855
Diksmuide	901	535	366
Ieper	1.901	1.136	765
Kortrijk	5.136	2.504	2.632
Oostende	2.329	1.388	941
Roeselare	2.695	1.310	1.385
Tielt	1.418	742	676
Veurne	805	544	261
	19.415	10.534	8.881

WEST-VLAANDEREN BLIJFT NIEUWE BEWONERS AANTREKKEN

Voor het eerst sinds jaren kon voor 1963 het Studiebureau van de Westvlaamse Economische Raad een inwijkingsoverschot in West-Vlaanderen melden. Uit de resultaten van de nieuwste gegevens van het N.I.S. blijkt dat ook in 1964 dezelfde gunstige toestand voorkomt, tenminste zo men de jongste grenswijziging met Wallonië niet in aanmerking neemt. Binnen de oude grenzen was er een positief inwijkingssaldo van 110 eenheden, tegenover 121 in 1963. Door de overheveling van een gedeelte van de gemeente Rekkem (arr. Kortrijk) naar Moeskroen weken er meteen 501 inwoners meer uit, zodat het saldo — 391 werd.

Meteen werd de uitwijking uit het arrondissement Kortrijk ook de hoogste van de provincie (— 627). Volgen daarop de arrondissementen Ieper (— 483), Diksmuide (— 271) en Tielt (— 262). De uitwijking uit Veurne (— 27) en Roeselare (— 25) is zeer klein. Het arrondissement Oostende trok 271 personen méér aan dan er vertrokken en Brugge 1.033.

Dit uiteindelijk uitwijkingsoverschot van 391 personen vermindert de zeer gunstige aangroei van de provincie tengevolge van het hoog geboortensaldo, (+ 8.490) in 1964.

Op te merken valt nog dat zowel het aantal uitwijkingen als het aantal inwijkingen in 1964 tegenover 1963 sterk is toegenomen. In 1964 waren er 41.609 inwijkingen, zijnde 1.739 méér dan in 1963 en 42.000 uitwijkingen, zijnde 2.241 méér dan in 1963. Het grootste deel van deze migratieverschijnselen voltrekken zich echter binnen West-Vlaanderen.

In- en uitwijking in West-Vlaanderen in 1964 (Bron: N.I.S.)

Arrondissement	Inwijking	Uitwijking	Verschil
Brugge	12.695	11.662	+ 1.033
Diksmuide	1.599	1.870	— 271
Ieper	2.923	3.406	— 483
Kortrijk	8.779	9.406 *	— 627
Oostende	6.829	6.558	+ 271
Roeselare	4.592	4.617	— 25
Tielt	2.017	2.279	— 262
Veurne	2.175	2.202	— 27
	41.609	42.000 *	— 391 *

* Inbegrepen 501 inwoners van Rekkem die in 1964 naar Moeskroen overgingen.

AANGROEI BEVOLKING W.-VLAANDEREN, 1964

Uit de gegevens van het Nationaal Instituut van de Statistiek blijkt dat de aangroei van de Westvlaamse bevolking over het jaar 1964 8.490 eenheden bedraagt.

Dit rekordeijfer wordt in bijgaande tabel vergeleken met de gemiddelde jaarlijkse aangroei over de jaren 1962 en 1963 voor de provincie in haar geheel en voor elk arrondissement.

De vermindering van de aangroei in het arrondissement Kortrijk spruit voort uit het overhevelen van 501 inwoners van Rekkem naar Moeskroen.

In het arrondissement Oostende was de aangroei stabiel tegenover 1963.

In de zes overige arrondissementen is de stijging van de aangroei merkwaardig. Het arrondissement Diksmuide kent een positieve aangroei tegenover een gemiddelde vermindering van 15 per jaar tussen 1961 en 1963. Voor het arrondissement Ieper dient er bij de aangroei rekening gehouden te worden met het feit dat een gedeelte van Nieuwkerke van het arrondissement Ieper afgescheiden werd, terwijl een gedeelte van Wervik werd bijgewonnen. De stijging van de aangroei in het arrondissement Roeselare is te onderlijnen: van gemiddeld 807,5 per jaar voor 1961 tot 1963, klimt hij op tot 1.360 tussen 1963 en 1964. De aangroei van het arrondissement Tielt is niet minder spektakulair: van een gemiddelde aangroei van 163 per jaar tussen 1961 en 1963 komt men tot 414 tussen 1963 en 1964. Het arrondissement Veurne heeft voor dezelfde periode een stijging in de aangroei van 170,5 naar 234 en het arrondissement Brugge van 2.517 tot 2.888.

Aangroei van de bevolking in 1964 in West-Vlaanderen (Bron: N.I.S.)

Arrondissement	1961	Bevolkingscijfer 1963	1964	Gemiddelde aangroei 1961/1963	Aangroei 1963/1964	Verhouding 1964 tot 1961 = 100
1. Brugge	221.608	226.742	229.630	2.517	2.888	103,62
2. Diksmuide	48.205	48.175	48.270	— 15	95	100,13
3. Ieper	104.522 N.G.	104.667	104.949	72,5	282	100,41
4. Kortrijk	246.965 N.G.	251.687	253.692	2.361	2.005	102,72
5. Oostende	120.684	123.116	124.328	1.216	1.212	103,02
6. Roeselare	133.721	135.336	136.696	807,5	1.360	102,22
7. Tielt	75.544	75.870	76.284	163	414	100,98
8. Veurne	46.657	46.998	47.232	170,5	234	101,23
	997.916 N.G.	1.012.591	1.021.081	7.342,5	8.490	102,32

N.G. = nieuwe grenzen

HUWELIJKEN IN WEST-VLAANDEREN IN 1964

Uit een recente opvraging bij de gemeentebesturen door het Studiebureau van de Westvlaamse Economische Raad blijkt dat in 1964 het aantal huwelijken 8.128 bedroeg, d.i. 381 méér dan in het jaar 1963. Deze verhoging is een rechtstreeks gevolg van de toename van het aantal geboorten na 1941.

Het aantal huwelijken daalde in 1964 echter in het arrondissement Diksmuide (— 7) tegenover 1963. Er was een lichte stijging in de arrondissementen Oostende (+ 7), Tielt (+ 15), Veurne (+ 42), Ieper (+ 60) en Kortrijk (+ 62). In het arrondissement Roeselare steeg het aantal met 87 en te Brugge met 113.

In het totaal werden er 8.128 huwelijken afgesloten in 1964, tegenover 7.747 in 1963. Kortrijk, Brugge en Roeselare telden 1.922, 1.747 en 1.181 huwelijken en Oostende had er 956.

Aantal huwelijken in 1964 in West-Vlaanderen (1964 = voorlopige cijfers)

Arrondissement	1963	1964	Vershil
Brugge	1.634	1.747	+ 113
Diksmuide	423	416	— 7
Ieper	797	857	+ 60
Kortrijk	1.860	1.922	+ 62
Oostende	949	956	+ 7
Roeselare	1.094	1.181	+ 87
Tielt	637	652	+ 15
Veurne	353	397	+ 44
	7.747	8.128	+ 381

HET KLIMAAT AAN DE BELGISCHE KUST

In opdracht van Westtoerisme werd door het West-vlaams Economisch Studiebureau een onderzoek gedaan van het klimaat aan de Belgische kust in vergelijking met het binnenland. Hierbij werd gebruik gemaakt van de klimatologische overzichten, gepubliceerd door het Kon. Meteorologisch Instituut te Ukkel gedurende de periode 1947-1964. In het onderzoek waarvan een uitgebreid rapport gepubliceerd werd¹ gaat de aandacht voornamelijk naar vier klimaatcomponenten: temperatuur, neerslag, zonneschijnduur en de wind.

Hieruit blijkt dat het klimaat aan de kust niet enkel in de gunstige zin afwijkt van het klimaat van het binnenland, doch deze studie onderstreept ook de gemiddeld vrij gunstige klimatologische omstandigheden tijdens de maanden mei en vooral juni in vergelijking met de maanden van het hoogseizoen.

Ten aanzien van het kusttoerisme gaat de aandacht terzake voornamelijk naar de gemiddelde maximumtemperatuur. Tijdens de zomermaanden ligt de maximumtemperatuur iets lager aan de kust dan in het binnenland. Op te merken valt dat de ietwat hogere temperatuur in het binnenland veelal gepaard gaat met een zekere bevangenheid.

Per maand noteert men te Oostende en te Ukkel de hoogste temperatuur tijdens de julimaand. Aan de kust liggen de maxima van de maanden juni, juli, augustus en september echter zeer weinig uiteen. Dit is zeker een interessante vaststelling voor de verdere actie in de richting van de seizoenspreiding. Ook in de meimaand worden aan de kust zeer goede temperaturen waargenomen.

Op het stuk van neerslag staat de kust er veel beter voor dan het binnenland en dit zowel wat de totale neerslag betreft, het aantal dagen zonder neerslag als het aantal dagen met een beduidende neerslag.

Het dient aangestipt dat in de maanden mei en juni een merkkelijk geringere neerslag wordt geboekt dan in de maanden juli en vooral augustus. Te Oostende werd gedurende de periode 1947-1964 gemiddeld 45 mm. neerslag geregistreerd tijdens de maand mei, 53 mm. in juni, 65 mm. in juli, 81 mm. in augustus en 71 mm. in september.

Aan de kust registreert men voor elke seizoenmaand een merkkelijk groter aantal uren zonneschijn dan in het binnenland.

Deze cijfers leren ons dat men gedurende deze maanden — met uitzondering van september — aan de kust

Aantal uren zonneschijn aan de Belgische kust Vergelijking Oostende/Ukkel

(Bron W.E.S.)

	<i>Oostende</i>	<i>Ukkel</i>
mei	212 uren	191 uren
juni	241 uren	202 uren
juli	229 uren	203 uren
augustus	195 uren	165 uren
september	177 uren	173 uren

ten minste 20 uren zonneschijn meer geniet dan in het binnenland. Het aantal uren zonneschijn is het hoogst tijdens de maand juni en dit zowel aan de kust als in het binnenland. Aan de kust noteert men in de juni-maand gemiddeld 46 uren meer zonneschijn dan in de maand augustus.

De actinograaf — een der twee instrumenten waarmee de zonneschijnduur in ons land gemeten wordt en die de specifieke chemische activiteit van de zonnestralen meet, o.m. de infra-rode en de ultra-violette stralen — onderstreept overigens de veel gunstiger klimatologische omstandigheden tijdens de maanden mei en juni dan gedurende de augustusmaand.

De windsterkte aan de kust, die weliswaar een ietwat lagere temperatuur veroorzaakt, vermindert anderzijds de bewolkingsduur. Dit brengt ook een grotere concentratie van een aantal scheikundige stoffen (o.m. jodium) in de lucht met zich, die verantwoordelijk is voor de onvolprezen gunstige invloed van het zeeklimaat op de gezondheid.

Uit het rapport vloeien twee belangrijke konklusies voort.

Allereerst stelt men vast dat het klimaat aan de kust in vergelijking met het binnenland relatief gunstiger kenmerken vertoont. Verder is het duidelijk dat het klimaat tijdens de juni-maand aanzienlijk aantrekkelijker is dan tijdens het hoogseizoen. Doch ook de meimaand vertoont vrij veel aangename klimatologische kenmerken.

Inzake temperatuur en neerslag kan de september-maand een vergelijking met het hoogseizoen doorstaan.

¹ Het klimaat aan de kust in vergelijking met het binnenland, Rapporten toeristisch-economisch onderzoek 1964-1965, nr 13.

Belangrijke benoeming

Bij Koninklijk Besluit van 31 maart 1965, verschenen in het Belgisch Staatsblad van 8 april 1965, werd de heer O. Vanneste, directeur W.E.R., benoemd tot lid van de Nationale Commissie voor de Ruimtelijke Ordening.

Inhuldiging nieuwe bedrijfsgebouwen te Gullegem

Op 13 mei 1965 werd overgegaan tot de officiële opening van de nieuwe gebouwen van de p.v.b.a. Atcomex te Gullegem. De h. A. De Clerck, Minister van Middenstand, verrichtte de opening. De aanwezigen konden de nieuwe gebouwen bezichtigen. De firma vervaardigt tanks voor mazout en benzine.

Internationaal Festival Oostende

Te Brussel ging op 12 mei in het Pershuis de jaarlijkse perscocktail door georganiseerd door de B.R.T. en het Casino-Kursaal te Oostende. Belicht werd het reeds goed bekende Internationaal en Noordzeefestival.

Besluiten Kolloquium over Toeristische publiciteit

Na het Kolloquium over de toeristische publiciteit dat begin maart werd gehouden in de Volkshogeschool De Blankaart, in samenwerking met het W.E.S., werden enkele besluiten geformuleerd. Onder de belangrijkste zijn te weerhouden : de noodzaak van toeristisch-ekonomisch research, de noodzaak van een coördinatie van de toeristische publiciteit zowel tussen de private en de publieke sektor als tussen de componenten van de publieke sektor. Er werd ook gezocht naar een symboolwaarde van de kuststreek. De Belgische kust kan bij het voeren van de publiciteit vooral inhaken op een drietal grondbehoeften van de toerist : behoefte voldoening tegenover de familieleden, behoefte tot psychologische rust en behoefte zich effectief te houden voor de toekomst.

Wijk « Drie Hofsteden » te Kortrijk

Op een plechtigheid op het stadhuis te Kortrijk begin april werd door de s.m. Goedkope Woningen de verkoop van haar honderdste woning van de wijk 'De Drie Hofsteden' te Kortrijk gevierd.

In deze nieuwe wijk zullen in de komende twee jaar nog 269 huizen gebouwd worden.

De stedelijke s.m. Goedkope Woningen werd in 1923 gesticht. Zij bouwde vóór 1940 in het totaal 183 woningen. Sindsdien kwamen er nog 1205 woonhuizen bij. De huurgelden bedroegen in 1964 6,4 miljoen fr. t.o.v. 5,7 miljoen fr. in 1963.

M.B.L.E. — Beveren-Roeselare

In het jaarverslag 1964 van M.B.L.E. wordt de bouw van een tweede fabriekshall te Beveren-Roeselare aangestipt, behelzende magazijnen en burelen. Daardoor wordt er een aangroei van oppervlakte van 7.000 m² verwezenlijkt. De personeelsbezetting beliep in de loop van 1964 reeds meer dan 1.000 arbeidskrachten.

Huisvesting voor grote gezinnen

Volgens het jaarverslag van het Woningfonds van de Bond voor Grote en Jonge Gezinnen (Brussel) werden in 1964 op 1.659 toegekende leningen 264 (of 15,91 %) leningen gegeven in West-Vlaanderen. Het totaal bedrag beliep ongeveer 75 miljoen fr.

Van deze 264 waren er 171 (53,2 miljoen fr.) voor nieuwbouw, 39 (10,6 miljoen fr.) voor aankoop, 12 (3,1 miljoen fr.) voor belangrijke verbeteringen, 21 (2,2 miljoen fr.) voor minder-belangrijke verbeteringen en 21 (5,8 miljoen fr.) voor terugbetaling schulden bestemd.

Per arrondissement was de verdeling van deze leningen :

	a	b	c	d	e	Tot.
Tielt	16	1	—	3	4	24
Roeselare	41	5	2	3	3	54
Kortrijk	55	11	4	3	5	78
Ieper	14	3	1	4	—	22
Diksmuide	1	3	1	—	1	6
Veurne	3	6	1	—	—	10
Oostende	14	5	—	—	3	22
Brugge	27	5	3	8	5	48

a — nieuwbouw

b — aankoop

c — belangrijke verbeteringen

d — niet-belangrijke verbeteringen

e — terugbetaling schulden.

De gemiddelde prijzen der bouwgronden en bouwwerken, voorkomend in de gevallen van individuele nieuwbouw evolueerden voor West-Vlaanderen als volgt :

	Aantal leningen	gemiddelde prijs bouwgrond	gemiddelde prijs bouwwerken
1958	100	51.043	352.475
1959	129	53.477	365.976
1960	105	58.150	377.351
1961	127	63.274	392.368
1962	114	64.138	423.122
1963	17	77.528	462.636
1964	83	85.929	497.822

500e bus verlaat bedrijf

De 500e bus verliet op 15 april de ketting bij Bus en Car te St.-Michiels-Brugge. Dit bedrijf werkt sinds oktober 1962 in opdracht van de 'Continental Trailways'. Er worden twee modellen transkontinentale bussen vervaardigd : de 'Silver Eagle', die plaats biedt aan 46 personen en de 'Golden Eagle' met plaats voor 32 personen. Het ritme is van twee bussen per week in de beginperiode op één bus per dag gekomen.

Algemene Vergadering W.E.R.

Zaterdag 13 maart jl. ging te Brugge de Algemene Vergadering door van de Westvlaamse Economische Raad. In het statutaire gedeelte werden het jaarverslag, rekeningen en begroting goedgekeurd; de heren A. Demuclenaere, A. Geschier, A. Van Haverbeke, J. Van Langenhove, G. Declercq werden eveneens door de Algemene Vergadering als beheerder herkozen. Nadien gaf de h. O. Vanneste, directeur, een uiteenzetting over het toeristisch-ekonomisch onderzoek in West-Vlaanderen; dit programma startte in 1962 en kent een stijgend sukses aan de kust. De abonnees op de rapporten over toerisme komen ook financieel tussen in het onderzoeksprogramma. De onderzoekingen zijn gericht op de evolutie van de prijzen aan de kust, kennis van binnenlandse en buitenlandse markten, motivatie van de toeristen, oriëntatie van publiciteit, de kennis van de toeristische receptieve en rekreatieve capaciteit en de evolutie van de toeristische stromen.

Oost-Vlaanderen groeit

Begin mei verscheen het eerste gedrukt nummer van het tijdschrift 'Oost-Vlaanderen groeit', uitgave van de Economische Raad voor Oost-Vlaanderen-E.R.O.V.

Thans beschikt iedere Economische Raad over een eigen tijdschrift; de Limburgse Economische Raad publiceert in 1965 zijn 5e jaargang, de Economische Raad voor Antwerpen zijn 2e jaargang en de Westvlaamse Economische Raad zijn 7e jaargang.

Herscholingscentrum Stiksters

Op 26 april 1965 werd te Ieper, een herscholingscentrum voor stiksters geopend. Gedurende vier maand zullen 12 personen de herscholingscyclus volgen. De uitbreiding van de bedrijvigheid van de konfektienijverheid deed een ware nood aan stiksters ontstaan.

Nieuwe vestiging te Ieper

Eind maart 1965 startte de n.v. Rösler uit Badenhäusen (Ulm) in de Poperingstraat 1 te Ieper met een nieuw konfektiebedrijf. 85 personen, in hoofdzaak vrouwelijke arbeidskrachten, zijn er nu reeds tewerkgesteld aan de vervaardiging van dameslinterie. De tewerkstelling wordt voor de toekomst op 250 personen gepland. De Westvlaamse Economische Raad heeft voor de betrokken industrieel een vestigingsstudie ondernomen en ook de konkrete voorlichting ter plaatse georganiseerd.

Algemene vergadering Westvlaamse Interkommunales

Op vrijdag 14 mei ging de eerste gewone statutaire algemene vergadering van W.I.E.R., W.I.H. en W.I.T.A.B. door. Verslag werd uitgebracht over de organisatie en de werking van de Interkommunales.

Sinds de oprichting traden meerdere nieuwe leden tot de verenigingen toe.

Thans zijn 46 gemeenten aandeelhouders bij de

W.I.E.R. : zij vertegenwoordigden op 31 december 1964, naar raming 279.913 inwoners op een totaal van 1.021.015 in de provincie.

Bij W.I.H. zijn 48 gemeenten aangesloten. Zij vertegenwoordigen per 31 december 1964, naar raming 272.201 inwoners van de provincie.

W.I.T.A.B. telt op heden 53 gemeenten-vennoten. Zij vertegenwoordigden per 31 december 1964, naar raming 297.874 inwoners van West-Vlaanderen.

De aktiviteit van de Westvlaamse Intercommunale voor Ekonomische Expansie en Reconversie tijdens het oprichtingsjaar spreidt zich uit op diverse terreinen : aankoop van industriegronden, uitrusting van industrie-terreinen, aanleg van plannen voor nieuwe industrie-terreinen, studie van problemen van juridische aard.

De Westvlaamse Intercommunale voor Huisvestingsbeleid was vooral actief op drie vlakken : berekening van de woonbehoeften, kontakten met gemeentebesturen i.v.m. konkrete aanleg van grondreserves voor woningbouw, studie van het industrialiseringsprobleem van de woningbouw.

De Westvlaamse Intercommunale voor Technisch Advies en Bijstand voor Ruimtelijke Ordening werd ingeschakeld voor een uiteenlopende gamma van problemen : toeristische uitrusting van een gemeente en een streek, algemene en bijzondere plannen van aanleg, ontwerpen en herzieningen, ruilverkaveling, recreatiegebied, expertise inzake schade aan wegen, plannen voor aanleg van industrieterreinen en verkavelingen voor woningbouw, volgen van dossiers van openbare werken en betoelaging, opmaken van de kontrakten voorzien in de doelstellingen.

Gedurende dit oprichtingsjaar konden de Westvlaamse Interkommunales veelvuldige kontakten leggen met allerlei instanties die nu reeds en zeker ook bij de werkzaamheden in de toekomst, hulp en raad zullen kunnen verlenen.

Statutair werd een stevige band gelegd tussen de W.E.R. en het W.E.S. als koncipiërend orgaan in de interkommunales. Zo zijn in alle beheersorganen vertegenwoordigers van het W.E.S. opgenomen in de persoon van de heer O. Vanneste en de heer J. Demeyere. Kontakten werden gelegd met het Ministerie van Binnenlandse Zaken, van Ekonomische Zaken en van Financies, met het hoofdbestuur en de provinciale direktie voor Stedebouw en Ruimtelijke Ordening, de direktie der wegen, de direktie der waterwegen, NILOS, het Gemeentekrediet van België, het Commissariaat-Generaal voor Toerisme, het provinciaal bestuur, de provinciale kommissie inzake woonbehoeften, het gewestelijk komitee voor huisvesting van het N.I.H., met bouwmaatschappijen aangenomen door de Nationale Maatschappij voor Huisvesting en de Nationale Maatschappij voor de Kleine Landeigendom.

Na kennis genomen te hebben van de jaarverslagen, de jaarbalansen en de winst- en verliesrekeningen, gingen de algemene vergaderingen over tot goedkeuring en ont-heffing aan beheerders en kommissarissen.

Ets G. VANDENDRIESSCHE

Gentsteenweg 31, KORTRIJK

Tel. (056) 242.71-72

ELEKTRICITEIT

VAN A
TOT
Z

ELEKTRO-MENAGER

T.V. H.M.V. — RADIO — FORNUIZEN — FRIGO
RADIATOREN — WASMACHINES — LUSTERS,
enz... enz...

ELEKTRO-GROOTHANDEL

Alle materialen voor elektrische installaties.

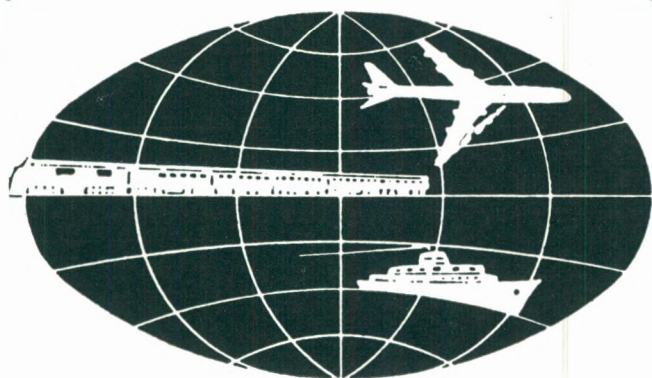
NIJVERHEIDS-ELEKTRICITEIT

- Wij geven U voor ieder probleem de oplossing.
- Onze gespecialiseerde diensten verschaffen gratis studie en vrijblijvende offerten.

TOONZALEN: Langesteestraat 12, KORTRIJK
Gentsteenweg 31, KORTRIJK

En vooral V.D.D.-Service.

Per TREIN, BOOT of VLIEGTUIG

EIGEN WAGEN, GROEP of PRIVAAT

BEST BIJ

G. LENOIR

Ooststraat 29, ROESELARE Tel. (051) 216.72 (4 l.)

Speciale dienst: U.S.A. (World fair), Canada e.a.

Voor U heeft de

BANK VAN BRUSSEL

meer dan

100 agentschappen

opgericht in

WEST-VLAANDEREN

Beleggingen — financieringen —
handelsbetrekkingen met het
buitenland — zakenreizen —
vliegtuigbiljetten

Bijhuizen te: KORTRIJK
ROESELARE
BRUGGE
OOSTENDE

Interleie

Uit de cijfers van het jaarverslag 1964 blijkt dat het hoogspanningsverbruik een verhoging aantoonde van 11,06 % (in absolute cijfers circa 12 miljoen kWh. meer verbruik) terwijl in laagspanning, een stijging genoteerd wordt van 8,89 % (in absolute cijfers, ongeveer 2,5 miljoen kWh meer dan het vorig jaar). Het gemiddeld verbruik per huishoudelijke abonnent klom van 995 kWh in 1963 naar 1.067 kWh in 1964. Ook in het gasverbruik is een stijging waar te nemen van 8,54 %. In de loop van het jaar 1964 werden in Interleie voor een totaal van ruim 17,5 miljoen F. nieuwe werken uitgevoerd, hetzij 12,2 miljoen F. voor de elektriciteit en 5,3 miljoen F. voor het gas.

Hierin zijn zowel de aanbouw van 17 nieuwe bedelingscabines als het leggen van nieuwe belangrijke leidingen en netten begrepen.

Circa 330 nieuwe woningen werden aan het gas- en elektriciteitsnet aangesloten.

Vorming jonge ondernemers

De veelzijdigheid van de bedrijfsproblemen stellen voor de jonge ondernemers uit de middelgrote en kleine familiebedrijven een akuit opleidingsprobleem. Daartoe heeft het Produktiviteitscentrum West-Vlaanderen een aangepast programma voorzien, dat loopt over algemene beleidsproblemen zoals : leiding geven, structuur en opvolging, het stellen van objectieven, sociale vaardigheid, verkoop- en inkooporganisatie, beleid en organisatie van de productie, gezond financieel beheer en personeels- en administratief beleid.

In een 10-tal studiedagen en 2 week-ends, worden de jonge ondernemers samengebracht, waar zij onder ervaren leiding bovenvermelde problemen bespreken en tot een beter inzicht trachten te komen.

Het is een volmakingsprogramma, waar naast informatie ook praktische wenken en gevallenstudies zijn verwerkt, die kunnen bijdragen tot een beter voorbereiden van de jonge ondernemers op hun zware taak.

Uitbreiding bedrijf

Op het industrieterrein van Roeselare werd door de firma Vuylsteke gebroeders, ijzergieterij, een nieuwe werkplaats gebouwd van ongeveer 4.000 m², teneinde de uitbreiding van de montage te kunnen opvangen. De firma stelt gemiddeld 100 à 125 personen tewerk bij het gieten van onderdelen van convectoren.

Tengevolge van een omslaan van de Nederlandse markt zal de firma vanaf einde mei 1965 ook radiators voor centrale verwarming produceren.

Industrieel Maecenaat

Van 14 mei tot 27 juni ging in het centrum Alta Ripa te Outryve een tentoonstelling Luc Peire door, ingericht door de Tréfileries L. Bekaert p.v.b.a. Op de opening op 14 mei heeft de heer J. Fontier een uiteenzetting gehouden over de kunstenaar.

Modern verkoopbeleid

Voor de vierde maal werd door het Produktiviteitscentrum West-Vlaanderen een cyclus ingericht voor verkoopdirekteuren. In het residentieel kader van de Blankaart, te Woumen, werden gedurende zes week-ends de diverse deelpunten van het kommercieel beleid onderzocht.

Onder leiding van bekwame adviseurs en verkoopdirekteuren met ervaring, werd o.a. aandacht besteed aan de kommerciële planning, het markt-onderzoek, assortimentsbeleid, prijs- en merkpolitiek, verkoopspromotie en publiciteit en natuurlijk ook het vertegenwoordigersapparaat en verkooppsychologie.

De residentieële formule heeft toegelaten ruime tijd te besteden aan gevallenstudies en ervaringsuitwisselingen. Samen met de voorbije cycli bestaat nu reeds een groep van 54 oud-deelnemers, die vanaf volgend jaar ook eigen activiteiten zullen inrichten.

In oktober a.s. start een nieuwe cyclus met hetzelfde programma, aangevuld met een verkoopkostenanalyse. Om te kunnen deelnemen wordt een actieve deelneming in de verkoopleiding, hetzij als ondernemer, hetzij als verkoopdirekteur of groothandelaar vereist.

Inlichtingen kunnen bekomen worden op het secretariaat van het Produktiviteitscentrum West-Vlaanderen, Rijselstraat 22, te Kortrijk.

Kursus produktiedirekteuren

Een tiental personen volgen sinds november 1964 een cursus 'produktiedirekteuren', waar zij gespecialiseerde technieken betreffende het produktiebeheer leren beheersen. Het programma omvat één weekend en acht studiedagen, met een spreiding van drie weken.

Belicht worden de onderscheiden produktie-technische beleidstechnieken zoals : produktieontwikkeling, doelmatig investeringsbeleid, operationeel onderzoek, lay-out, economische bestel- of produktieseries, personeelsbeleid e.a.

In oktober 1965 wordt voor de tweede maal een verruimd programma aangeboden aan produktiedirekteuren van middelgrote en grote ondernemingen, met minimum vijf jaar ervaring. Kandidaturen dienen schriftelijk ingediend te worden bij het Produktiviteitscentrum West-Vlaanderen, Rijselstraat 22, te Kortrijk.

Naschools landbouwonderwijs

Door de Werkgroep voor de studie van de problemen van het landbouwonderwijs, opgericht door de Bestendige Deputatie van de provincie West-Vlaanderen, werd een nota opgesteld waarin meerdere voorstellen vervat zijn om de doeltreffendheid van en de belangstelling voor het naschools landbouwonderwijs te verhogen.

Ter gelegenheid van een bijzondere vergadering die op 15 april te Brugge doorging, werd deze nota toegelicht en overhandigd aan een vertegenwoordiger van de Minister van Landbouw en van een delegatie van de Belgische Boerenbond.

N.V.
**Westvlaamsche
Betonwerkerij**

73, ST.-PIETERSKAAI

BRUGGE

Tel.: 150.71 - 150.72

BETONPRODUKTEN VOOR
BOUW & WEGENISWERKEN

CAROV REIZEN n.v.

het westvlaams reisbureau met
traditie en internationale faam

LUXECAR — SPOOR — BOOT — VliegTUIG

ORGANISATIE VAN
ZAKEN- EN VAKANTIEREIZEN
individueel of voor groepen.

ERKEND REISBUREAU door SABENA
en de IATA luchtvaartmaatschappijen

KORTRIJK - KORTE STEENSTRAAT 18

Tel. (056) 244.30 - 256.41

BRUGGE - Wollestraat 31A
Tel. (050) 367.19

MIJN BANK ?

DE

KREDIETBANK

NATUURLIJK !

---

de onafhankelijke bank voor

onafhankelijke cliënte

Comite voor de melkkwaliteit

Het Provinciaal Comité voor de Melkkwaliteit hield op 8 maart 1965 in het Provinciaal Centrum voor Nijverheidsteelten te Beitem zijn jaarlijkse algemene vergadering, waarop verslag werd uitgebracht over de werking in 1964 en over de kwaliteitsbepaling en -betaling van de melk in dit jaar.

Uit het verloop van de uitslag van de kwaliteitsbeoordeling van de melk, geleverd door de veehouders aan de Westvlaamse zuivelfabrieken blijkt dat er tijdens het jaar 1964 inzake hoedanigheid van de melk een grote vooruitgang werd verwezenlijkt.

Nationale Investeringsmaatschappij

Uit het jaarverslag 1964 van de N.I.M. blijkt dat in 1963 en 1964 het Westvlaams bedrijfsleven slechts weinig beroep deed op de N.I.M. Er waren slechts 2 uitgevoerde participaties op 46 voor het Rijk. Hun bedrag beliep 15,6 miljoen t.o.v. 769,1 miljoen voor het Rijk. In 1964 werden er zelfs geen beslissingen uitgevoerd.

Persdag over de Westvlaamse groenten

Onder de auspiciën van Westtoerisme werd op 10 mei te Roeselare een persdag georganiseerd om de Westvlaamse groenteteelt bij het publiek beter te leren kennen.

Na een geleid bezoek aan de Veiling te Roeselare, werd op het stadhuis aldaar, een perskonferentie gehouden.

Herscholingscomplex voor volwassenen te St. Pieters (Brugge)

Door de Rijksdienst voor Arbeidsvoorziening werd besloten te Brugge een provinciaal herscholingscomplex metaal op te bouwen, ten einde te kunnen voldoen aan de vraag naar geschoolde arbeidskrachten in de metaalberoepen.

Ongeschoolde arbeiders en zelfstandigen, tussen 21 en 40 jaar zullen er opgeleid worden tot lassers (electrisch en autogeen), bankwerkers-paswerkers, draaiers, industrieel plaatslagers, plaatslagers-koetswerk en automechaniekers.

Het complex zal bestaan uit een fabrieksgedeelte en een administratief gebouw en beslaat een oppervlakte van 6000 m².

Hoge bezoekers

De Westvlaamse Economische Raad mocht zich verheugen in het bezoek of verblijf van de Heer J.T. McCarthy, vice-consul U.S.A., op 22 maart, van dr M.C. Tideman, wetenschappelijk medewerker van de Raad van het Midde- en Kleinbedrijf (Nederland) op 23 april en van dr J. Brazeau, Professor aan de Universiteit te Montreal-Canada op 21-26 mei.

De W.E.R. heeft eveneens op 28 april een delegatie ontvangen van de Centre Nationale de Commerce et d'Industrie, uit Parijs.

Aantal motorvoertuigen

Het Nationaal Instituut voor de Statistiek publiceerde een raming van het aantal motorvoertuigen op 1 augustus 1964 in vergelijking met 1 augustus 1962.

Opvallend is in West-Vlaanderen de snellere aangroei t.o.v. het Rijk van de personenwagens en de voertuigen voor goederenvervoer, naast de zeer kleine aangroei van autobussen. Dit laatste is te verklaren door het hoog aantal reeds bestaande autobussen in West-Vlaanderen. Tenslotte is de snelle vermindering van motorrijwielen voor gans het Rijk sterk opvallend.

West-Vlaanderen

	1962	1964	Wijz. in %
Personenauto's	96.238	125.244	+ 30,1
Autobussen en autocars	996	1.033	+ 3,7
Voertuigen voor goederenvervoer	23.362	25.957	+ 11,1
Motorrijwielen	17.662	14.928	- 15,5
Totaal	138.257	167.162	20,9

Het Rijk

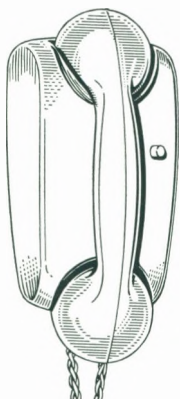
	1962	1964	Wijz. in %
Personenauto's	914.565	1.158.483	+ 26,7
Autobussen en autocars	6.281	7.585	+ 20,8
Voertuigen voor goederenvervoer	194.015	213.925	+ 10,3
Motorrijwielen	199.290	168.493	- 15,5
Totaal	1.314.151	1.548.486	17,8

Nieuwe afdeling bij U.C.B.

Bij de U.C.B. te Zandvoorde werkt een nieuwe afdeling Nylon sedert einde 1964. Daar worden de basisstoffen voor het vervaardigen van nylon, de nylonzouten, gemaakt op basis van adefinizuur en cyclohexanon. Deze stoffen moesten tot nog toe ingevoerd worden uit Frankrijk.

De nylonzouten worden momenteel verwerkt tot nylon in de afdeling U.C.B. te Zwijnaarde. Deze zouten moeten dagelijks naar deze afdeling gezonden worden opdat zij hun eigenschappen niet zouden verliezen. De verdere uitbreiding van de afdeling nylon te Zandvoorde zal het mogelijk maken deze verzending uit te schakelen.

De nieuwe afdeling telt momenteel 17 bedienden en 49 arbeiders.

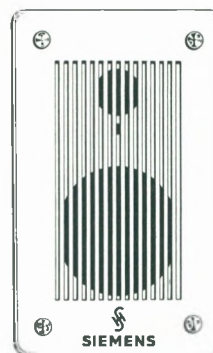

De elektrische deuropener SIEMENS

HET ONMISBAAR TOESTEL IN ELKE
NIEUWE KONSTRUKTIE

INSTALLATIES VOOR EEN OF
MEERDERE ABONNENTEN

Uitgebreide documentatie en gratis
bestek op aanvraag

S. A. SIEMENS N. V.

116, STEENWEG OP CHARLEROI, BRUSSEL 6
TELEFOON 37.31.00

Bank van de Société Générale de Belgique

De eerste van het land,

ten dienste van allen

Dus ook uw bank

Talrijke Agentschappen en Burelen
verspreid over heel West-Vlaanderen

Administratieve Zetels :
BRUGGE, Vlamingstraat, 58
KORTRIJK, Waterpoort, 1

ALLE BANKVERRICHTINGEN
KREDIETVERLENINGEN
FINANCIERINGEN
GELDBELEGGINGEN
enz.

Beschermde werkplaats voor gehandicapten

Door privaat initiatief werd te Brugge een beschermde werkplaats opgericht. Het doel ervan is de gehandicapten uit hun morele afzondering te trekken, hen in gemeenschap zekere werken, aangepast aan hun lichamelijke of geestelijke geschiktheid, te laten uitvoeren en hen na een aanpassingsperiode opnieuw naar het normaal arbeidsmilieu over te schakelen. De huidige bezetting bedraagt reeds een twintigtal gehandicapten.

N.V. Spano, Oostrozebeke

Te Oostrozebeke, Ingelmunstersteenweg 175, kwamen in 1964, de plannen tot oprichting van een houtspaanderplatenfabriek n.v. Spano, tot verwezenlijking. Op een terrein van 3 Ha., tussen de spoorweg en de provinciale baan Waregem-Ingelmunster, vallen de bedrijfsgebouwen op door hun sobere doch verantwoorde moderne architectuur, ontworpen door architect Walter Bresseleers uit Antwerpen.

Deze gebouwen werden in rekordtempo opgetrokken en na het monteren van de zeer moderne bedrijfsuitrusting, werd in juni 1964 de produktie aangelopen.

Sedert januari 1965 wordt geproduceerd in het drieploegenstelsel, om te voldoen aan de stijgende vraag naar kwaliteitshoutspaanderplaten in meubel- en bouwsector.

Het geïnstalleerd vermogen bedraagt 1260 KvA. Er is een personeelsbezetting van 40 man. De bebouwde oppervlakte beslaat 4.500 m².

Door dit initiatief bewees de groep Vanden Avenne nogmaals haar durvende ondernemingsgeest, aldus het hare bijdragend tot de groeiende economie van Zuid-West-Vlaanderen.

Postuniversitair programma voor Bedrijfsleven West-Vlaanderen

In september e.k. zal het derde postuniversitair programma voor bedrijfsbeheer in West-Vlaanderen starten.

De bedoeling van deze cyclus is aan universitair-gediplomeerden een grondige training te geven inzake nieuwe produktie-, commerciële, financiële e.a. technieken.

Ook is in de cyclus de studie voorzien van de evolutie van de economie in België en E.E.G. en van de sociaal-economische stromingen van onze tijd.

Inlichtingen kunnen bekomen worden op het Secretariaat van de St.-Ignatiushandelshogeschool, Prinsstraat, te Antwerpen.

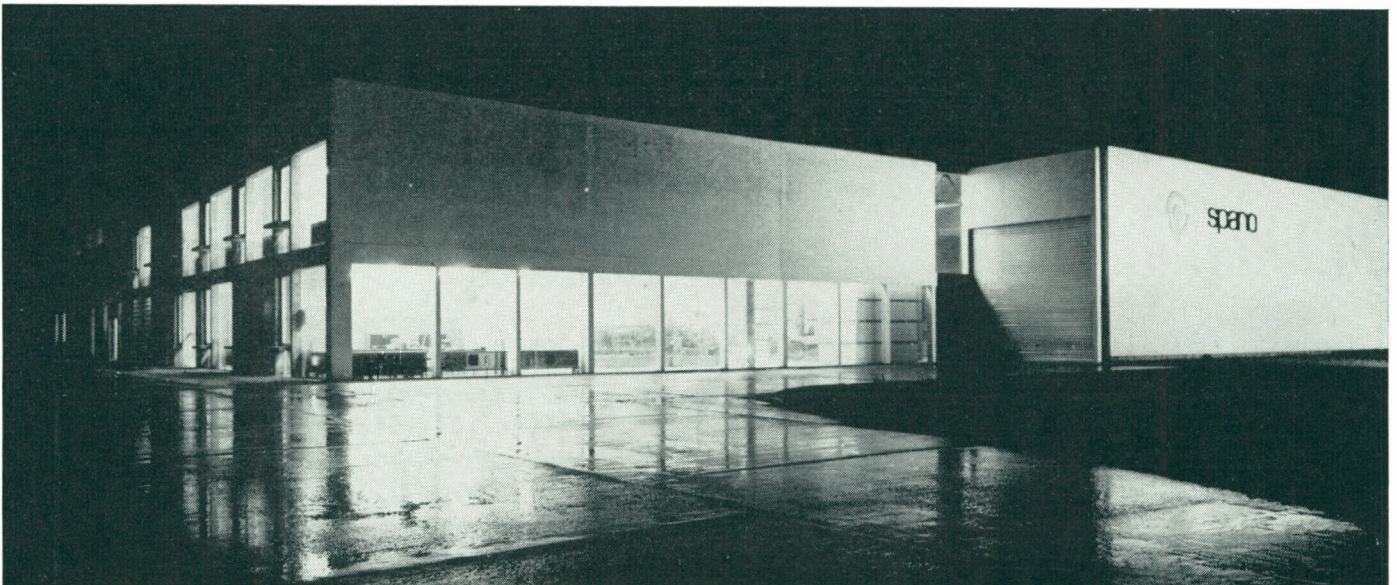

Canadees Professor op bezoek bij W.E.R.

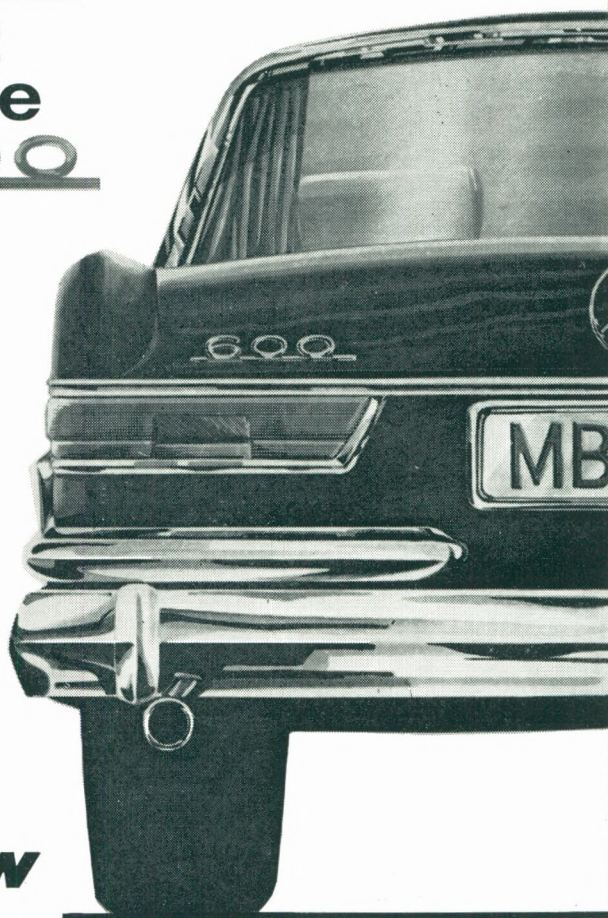
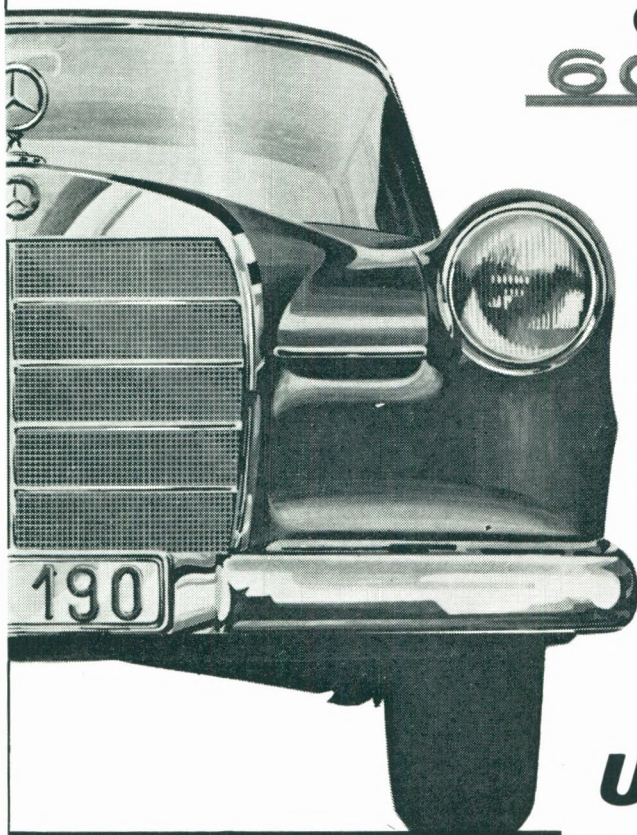
In de week van 24 mei verbleef Prof. Dr. J. Brazeau, van de Universiteit van Montreal-Canada gedurende twee dagen op het Studiebureau van de Westvlaamse Economische Raad.

Prof. J. Brazeau was vooral geïnteresseerd in de werkmethode die de W.E.R. toegepast had om industrie te vestigen in West-Vlaanderen en de overgang van landbouw naar tuinbouw, industrie en handel te stimuleren.

Ook interesseerde de Canadese hoogleraar zich voor de methodes van wetenschappelijk onderzoek die in het Westvlaams Economisch Studiebureau worden toegepast; vooral de wederzijdse ondersteuning van streek-promotiewerk en wetenschappelijk onderzoek wekte echter zijn belangstelling, alsook de samenwerking met de uitvoerende organen zoals de bestaande interkommunales in West-Vlaanderen.

van
de
190
tot
de
600

Uw

MERCEDES-BENZ **tegen “Euromarkt-Prijzen”**

van **139.800^F** tot **970.000^F**

De rationele verhoging van de produktie, de stelselmatige verlaging van de toltarieven laten Mercedes-Benz toe U nu reeds, tegen aangepaste prijzen, de wagen aan te bieden die het best aan uw persoonlijke eisen beantwoordt.

Welk model U ook verkiest, van de 190 tot de 600, steeds zult U er de specifieke Mercedes-Benz eigenschappen in terugvinden waaraan het merk zijn universele faam te danken heeft.

Nú meer dan ooit, zal uw Mercedes-Benz uw beste belegging zijn.

MERCEDES-BENZ

N.V. IMA - Importeur - Fabrieken te Mechelen

KONCESSIONARISSEN VOOR :

DE PANNE	Garage Franco-Belge Nieuwpoortlaan 148	Tel. (058) 415.50
IEPER	Garage Olympia Poperingesteenweg 125	Tel. (057) 218.27
KORTRIJK	Garage G. Woestijn P.V.B.A. Gentsesteenweg 179	Tel. (056) 209.90

ROESELARE	Garage A. Sap Statiedreef 43	Tel. (051) 229.05/06
OOSTENDE	Etn Auto-Terminus N.V. H. Serruyslaan 8	Tel. (059) 725.11
BRUGGE	Etn Van Biervliet Gebr. P.V.B.A. Scheepsdalelaan 8	Tel. (050) 345.45

Voordrachten

De Heer O. Vanneste, directeur W.E.R.-W.E.S. sprak op :

9 maart : Lyons te Tielt;

19 maart en 2 april : Posthumaniora-Programma te Brugge;

15 april : De Blankaart, Woumen;

14 april : Postuniversitair Programma voor Bedrijfs-beheer te Kortrijk;

27 april : Vervolmakingscentrum voor Bedrijfsleiding te Leuven;

4 mei : Managers van Unilever te Brugge;

5 mei : Kaderschool A.C.V. te Brugge;

10 en 11 mei : Europa-College te Brugge;

24 mei : I.P.S.O.C. te Kortrijk.

Op 28 april 1965 behandelde de heer J. Pattyn, directeur van de Westvlaamse Interkommunales het tema : 'De Intercommunales' op de studiedagen over gemeentebeleid in het centrum voor bedrijfsvervolmaking van de Leuvense universiteit.

Op zaterdag, 15 mei 1965 sprak de heer J. Pattyn nog te Izegem voor het Verbond van Kristelijke Werkgevers 'Quadragesimo-Anno Kring' over 'De industrialisatie van Izegem : voor en tegen'.

De heer Dr N. Vanhove, wetenschappelijk medewerker W.E.S. sprak op :

19 maart : Gespreksdag leraars St.-Jozefsinstituut te Torhout over : 'Problematiek en perspectieven voor Torhout op economisch gebied'.

2 april : St.-Aloysiuscollege te Diksmuide over : 'Economische groei van West-Vlaanderen'.

14 mei : Posthumanioracyclus van het Sint-Franciscus Xaveriusinstituut te Brugge over : 'De economische betekenis van het kusttoerisme'.

19 mei : Instituut voor Psycho-sociale opleiding te Kortrijk over : 'Motivatietoelichtingen in functie van het toeristisch beleid'.

De heer M. Zwaenepoel, wetenschappelijk medewerker W.E.S. sprak op 27 april te Brugge voor Nederlandse deelnemers aan een werkweek in het Vormingscentrum 'Hedenesse' te Cadzand over de sociaal-economische ontwikkeling in West-Vlaanderen. De bezoekers waren leerlingen aan de H.B.S. te Zetten (Ndl.) De heer M. Zwaenepoel sprak ook op 12 juni te Woumen, op De Blankaart over 'De bevolkingsontwikkeling in de Westhoek van 1830 tot heden' in het kader van een weekendkursus voor jongeren uit de Westhoek.

Waterwegen Schelde-Leie

De W.E.R. heeft zijn medewerking verleend aan de Kamer van Koophandel van Kortrijk om een ontwerp van waterwegenprogramma op te stellen voor het Kortrijkse en het Roeselaarse.

Westvlaamse Textieldagen

Van 1 tot 3 mei gingen te Kortrijk de Westvlaamse Textieldagen 1965 door. Bedoeld als een goodwill-kennismaking met de textielnijverheid in zijn diverse facetten, sloten deze dagen dit jaar aan bij de oprichting van het Nationaal Vlasmuseum. Het visuele beeld van deze dagen was dan ook toegespitst op de vroegere vlasbewerking en -verwerking als handwerkspecialiteit in Vlaanderen.

De niteenzettingen op de academische zitting van 1 mei omvatten de ganse textiel- en konfektienijverheid. Sprekers waren de heer A. Dequae, minister van Financiën over 'De Vlasindustrie in de Gemeenschappelijke Markt', de heer F. Michiels, Adjunkt-Sekretaris Bedrijfsraad Textiel en Kleding over 'De economische toestand in textiel en konfektie' en de heer J. Declercq, Directeur R.V.A.-Kortrijk over 'Tewerkstelling en onderwijs in de textiel'.

Waren aanwezig op deze academische zitting de heren A. Dequae en A. De Clerck, Ministers, de heer G. Dewilde, Voorzitter Inrichtend Komitee, de heren L. Gillon en P. Monballuy, bestendig afgevaardigden, P. Verhenne, Volksvertegenwoordiger, Vandenberghe, Senator en P. Lambrecht, Burgemeester van de stad Kortrijk. Verder de inspektiediensten en heel wat leerkrachten uit het textiel- en konfektieonderwijs.

De W.E.R. was vertegenwoordigd door de heer J. Pattyn, Economisch adviseur. Bij de voorbereidende documenten werd door de heer O. Vanneste, directeur W.E.R.-W.E.S. een overzicht geschreven over de werkgelegenheid in de textiel- en konfektienijverheid in West-Vlaanderen.

Uitbreidingswerken

Op 1 mei 1965 werden door de n.v. Grand Bazar van Antwerpen de vergrotingswerken aan de Grand Bazar te Kortrijk ingehuldigd in tegenwoordigheid van tal van personaliteiten. De W.E.R. werd er vertegenwoordigd door de heer J. Pattyn, economisch adviseur.

C.L.E.R.

Het uitvoerend orgaan van het regionaal-economisch kontaktkomitee Département du Nord et Pas-de-Calais, Henegouwen en West-Vlaanderen kwam samen te Brugge op 25 april jl.

Door de heer O. Vanneste werd een uiteenzetting gegeven over de resultaten van het streekonderzoek in West-Vlaanderen en over de voorziene projecten. Tevens werden technische problemen besproken in verband met infrastructuur en tertiaire sektor.

Uitzending T.V. over ruimtelijke ordening

Op 22 april heeft de Belgische Televisie een uitzending gewijd aan het vraagstuk van de ruimtelijke ordening. De B.R.T. heeft voor de basisuiteenzetting van deze uitzending beroep gedaan op de heer O. Vanneste, directeur W.E.R.-W.E.S.

De Maatschappij die U en **UW STREEK** best kent en zich dan ook het best aanpast aan **UW VERZEKERINGSPROBLEMEN** van

**Brand, Leven en
Ongevallen**

**Zetel en Burelen :
KORTRIJK**

Lange Steenstraat 20
Telefoon : (056) 116.91 (5 lijnen)

**Bijhuis :
BRUGGE**

Garenmarkt 6
Telefoon : (050) 324.40

**Algemeen Agenten te
Antwerpen en Brussel**

Inspecties over het ganse Vlaamse land

Ekonomische Raad voor Vlaanderen

De Heer O. Vanneste, directeur W.E.R.-W.E.S., woonde de vergadering bij van het Bestuurskomitee van de Economische Raad voor Vlaanderen op 14 april, alsook de vergaderingen van het coördinatiekomitee van de Provinciaal Economische Raden en de E.R.V. op 10 maart, 21 april en 26 mei.

Het onbekende Brugge

Op 5 april organiseerde Westtoerisme, onder het voorzitterschap van de heer Gouverneur, Ridder P. Van Outryve d'Ydewalle, een persdag met als thema 'Het onbekende Brugge'. De bedoeling van deze persdag was er voornamelijk op gericht een minder gekend gedeelte van Brugge aan de pers voor te stellen. Traditiegetrouw beperkt de doorsnee bezoeker van Brugge zich tot de toeristische as Markt-Minnewater. Zelden wordt de andere richting uitgegaan, ofschoon de as markt-Kruispoort via de Lange Rei een breder gamma bezienswaardigheden biedt. Door de toeristische dienst van de stad Brugge werd er een wandeling georganiseerd vertrekkend van de markt alover de Vlamingstraat, Jan van Eyckplein, Spiegelrei, Lange Rei, Potterierei, St.-Anna-rei, Jerusalemkerk, Gezellemuseum.

Vooraf had een ontvangst plaats in het provinciaal hof waar de heer F. Traen, Schepen van Brugge, de toeristische functie van Brugge schetste.

Deze persdag werd besloten met een lunch in de feestzaal van de St.-Sebastiaangilde waarna de heer H. Smissaert, Voorzitter van de beheerraad van Westtoerisme, het typische van deze persdag onderstreepte.

Het W.E.S. was vertegenwoordigd door de h. O. Vanneste, Directeur en Dr N. Vanhove, Wetenschappelijk Medewerker.

Roeselaarse S.V. veiling

De s.v. Veiling Roeselare die in 1942 werd opgericht en momenteel 970 leden telt, boekte in 1964 een omzetcijfer van 131 miljoen (fruit en groenten). De bestendige groei maakte een uitbreiding noodzakelijk. De s.v. deed een grondaankoop van 6 Ha industrieterrein wat de totale gebruikte oppervlakte op 8 Ha brengt. In 1966 zal een nieuw gebouwencomplex tot stand komen dat naar schatting rond de 40 miljoen fr. zal kosten. Het nieuwe gebouw zal burelen omvatten, een verkoopzaal, een verbruikszaal en een neerzethalle, terwijl de bestaande gebouwen voor bergruimte zullen worden gebruikt.

Internationale konferentie

Van maandag 29 maart tot zaterdag 3 april ging in de Volkshogeschool te Barenhof bij Lüneburg (Dtl.) een internationale konferentie door over het thema 'Ruimtelijke Ordening en Volwassenenvorming'.

De heer P. Kempynck, lid directiekomitee W.E.R. en M. Zwaenepoel, wetenschappelijk medewerker W.E.S., namen er resp. in naam van de Volkshogeschool 'De Blankaart' en namens het W.E.S. aan de besprekingen deel.

N.V. Libeltex te Meulebeke (Marialoop)

De Heer A. Libeert startte in 1945 in een oud fabrieksgebouw van 1200 m² met de fabricage van industriële watten en later van filters voor jute. Momenteel zijn er 1300 m² bedrijfsoppervlakte in gebruik, met een werkbezetting van $\pm$ 150 man. Einde mei 1965 wordt een nieuwe fabriek in gebruik genomen voor de vervaardiging van vezelvliesen (industriële watten). De voorgenomen dagproductie (100.000 m²) wordt verkregen met ongeveer 20 arbeiders die volledig in drie ploegen werken. Per arbeider was een investering van ongeveer 1 miljoen Fr noodzakelijk. In deze onderneming wordt voor 20 % deelgenomen door de Society of Textile and Research STAR te New-York.

Groepsbouw kleine landeigendom

Uit het jaarverslag van de Nationale Maatschappij van de Kleine Landeigendom (1962) blijkt dat in West-Vlaanderen, spijs de belangrijke betekenis van West-Vlaanderen op landbouwgebied, slechts 40 werken ondernomen werden voor groepsbouw tegenover 710 kleine landeigendommen voor gans het Rijk. Torhout telt er 16 als uitbreiding van een bestaand complex, Gullegem 16 en Oostkamp 8.

Openbare Werken

Einde 1964 werd tot de aanbesteding overgegaan van de volgende werken :

Kanaal Bossuit-Kortrijk : Verbeteringswerken tussen de Knokkebrug te Moen en de Sluis nr. 6 te Zwevegem. De laagste inschrijving bedroeg 28.744.952 F; de hoogste 44 283 909 F.

Kanaal Bossuit-Kortrijk : Herstellingswerken aan de sluis nr. 10 te Kortrijk. Laagste inschrijving : 984.000 F, de hoogste : 1.405.600 F.

Op 15 februari 1965 werden aanbesteed, op het Kanaal Roeselare-Leie, werken tot het vernieuwen van de sifon nr. 4 te Izegem, gelegen op 285 m opwaarts van de as van de ophaalbrug. Hiervoor was de laagste inschrijving 1.247.700 F, de hoogste : 1.748.950 F.

Nieuwe bedrijfsinplanting

Op 25 mei ll. wijdde de Tréfileries Leon Bekaert van Zwevegem haar nieuwe konstruktiewerkplaats in te Ingelmunster in tegenwoordigheid van talrijke geestelijke en burgerlijke personaliteiten.

De nieuwe vestiging van de Tréfileries L. Bekaert kwam tot stand na studie van de lokalisatie door de W.E.R.

De nieuwe Bekaert-afdeling is eveneens de eerste vestiging op gronden welke door de Westvlaamse Intercommunale voor Economische Expansie en Reconversie werden aangekocht en uitgerust. Reeds een 50-tal personen zijn in het bedrijf tewerkgesteld; in de nieuwe bedrijfsgebouwen zullen de machines gebouwd worden voor de Bekaertfabrieken in België en buitenland.

REEKS VAN HET WESTVLAAMS EKONOMISCH STUDIE-BUREAU

De Economische Situatie en Mogelijkheden van het Arrondissement Ieper,
door G. Declercq & O. Vanneste, 1958 (207 blz.) – 135 fr.

De Belgische Zeevisserij – Een Economische Studie,
door O. Vanneste & P. Hovart, 1959 (358 blz.) – 200 fr.

La Pêche Maritime Belge – Etude Economique,
par O. Vanneste & P. Hovart, 1959 (358 pp.) – 200 fr.

Het Arrondissement Brugge – Een Regionaal Economische Studie,
door O. Vanneste, J. Theys & M. Zwaenepoel, 1961 (436 blz.) – 250 fr.

Het Arrondissement Oostende – Een Regionaal Economische Studie,
door O. Vanneste, J. Theys & M. Zwaenepoel, 1962 (444 blz.) – 250 fr.

Menen – Een Economische Studie van een Grensstad,
door O. Vanneste & J. Theys, 1962 (256 blz.) – 200 fr.

Het Arrondissement Roeselare – Een Regionaal Economische Studie,
door O. Vanneste, J. Theys & M. Zwaenepoel, 1963 (336 blz.) – 250 fr.

Westvlaamse grensarbeiders in Noord-Frankrijk,
door J. Theys o.l.v. O. Vanneste, 1964 (144 blz.) – 150 fr.

Les Frontaliers de la Flandre Occidentale dans le Nord de la France,
par J. Theys s.l.d. O. Vanneste, 1964 (144 pp.) – 150 fr.

Veurne – Een Economische Studie,
door O. Vanneste & J. Theys, 1964 (189 blz.) – 200 fr.

RAPPORTEN W.E.R.

De Konfektienijverheid in West-Vlaanderen – Contact Technisch en Beroepsonderwijs/Nijverheid,
gestencild, 1958 (64 blz.) – (uitgeput).

De Textielnijverheid in West-Vlaanderen – Arbeidsbevoorrading – Contact Onderwijs/Industrie,
gestencild, 1959 (74 blz.) – 35 fr.

De Metaalnijverheid in West-Vlaanderen – Arbeidsbevoorrading – Contact Onderwijs/Industrie,
gestencild, 1960 (119 blz.) – 85 fr.

De Schoennijverheid in West-Vlaanderen – Arbeidsbevoorrading – Contact Onderwijs/Industrie,
gestencild, 1961 (67 blz.) – 45 fr.

De Konfektienijverheid in West-Vlaanderen – Contact Technisch en Beroepsonderwijs/Nijverheid (Aanvullend rapport),
gestencild, 1962 (50 blz.) – 100 fr.

De Houtnijverheid in West-Vlaanderen – Arbeidsbevoorrading – Contact Onderwijs/Industrie,
gestencild, 1962 (80 blz.) – 125 fr.

REEKS WESTVLAAMSE ONTWIKKELINGSPROBLEMEN W.E.R. – W.E.S.

Toekomstige Ontwikkelingsproblemen van Oost- en West-Vlaanderen en Zeeland,
1957 (56 blz.) – (uitgeput).

Plechtige Installatievergadering C.L.E.R. – Regionaal-Economisch Kontaktcomitee West-Vlaanderen – Henegouwen – Nord – Pas-de-Calais,
1960 (52 blz.) – 25 fr.

Verslag van de Algemene Vergadering van de Westvlaamse Economische Raad,
1960 (39 blz.) – 25 fr.

Universitair onderwijs, in West-Vlaanderen,
1963 (32 blz.) – 20 fr.

Demografisch onderzoek van de departementen Nord, Pas-de-Calais, van Henegouwen en West-Vlaanderen,
(53 blz.) – 40 fr.

Jaarverslag van de Westvlaamse Economische Raad,
1960, 1962, 1963, 1964 – Per deel : 25 fr.

ANDERE PUBLIKATIES

Kust en Hinterland – Proeve van een toeristisch-economische studie,
door O. Vanneste & G. Declercq, 1955 (226 blz.) – (uitgeput)

Le Littoral et son Hinterland – Essai d'une étude d'économie touristique,
par O. Vanneste & G. Declercq, 1955 (266 pp.) – (uitgeput)

Structurele Werkloosheid in West-Vlaanderen,
door G. Declercq & O. Vanneste, 1957 (2 delen, 130 blz. + 278 blz.) – 275 fr.

Adresboek van de Westvlaamse industrie,
1958 (344 blz.) – 150 fr.

West-Vlaanderens economische groei 1954-64, 1965 (98 foto's, 172 blz.) – 280 fr.

TOERISTISCH ABONNEMENT

Rapporten toeristisch-economisch onderzoek 1962-1963

Analyse van het prijsniveau aan de Belgische kust in vergelijking met het binnenland, gestencild, 1963 (71 blz.).

Analyse van de prijzevolutie in de hotelierie aan de Belgische kust, 1939-62, gestencild, 1963 (77 blz.).

Analyse van de herkomst van de binnenlandse vakantiegangers aan de Belgische kust, gestencild, 1963 (179 blz.).

Toeristische Index Kust en Achterland, 1963.

Rapporten toeristisch-economisch onderzoek 1963-1964

Proeve van een algemeen motivatie-onderzoek bij de Belgische vakantiegangers aan de kust, gestencild, 1964 (76 blz.).

Analyse van de herkomst van de buitenlandse vakantiegangers aan de Belgische kust, gestencild, 1964, 4 delen (315 blz.).

Analyse van de verblijfsduur van de binnen- en buitenlandse vakantiegangers aan de Belgische kust, gestencild, 1964 (130 blz.).

Toeristische Index Kust en Achterland, 1964.

Rapporten toeristisch-economisch onderzoek 1964-1965

Motivatiestudie bij de Britse kust- en transitvakantiegangers, gestencild, 1965 (183 blz.).

Het klimaat aan de kust in vergelijking met het binnenland, gestencild, 1965 (17 blz.).

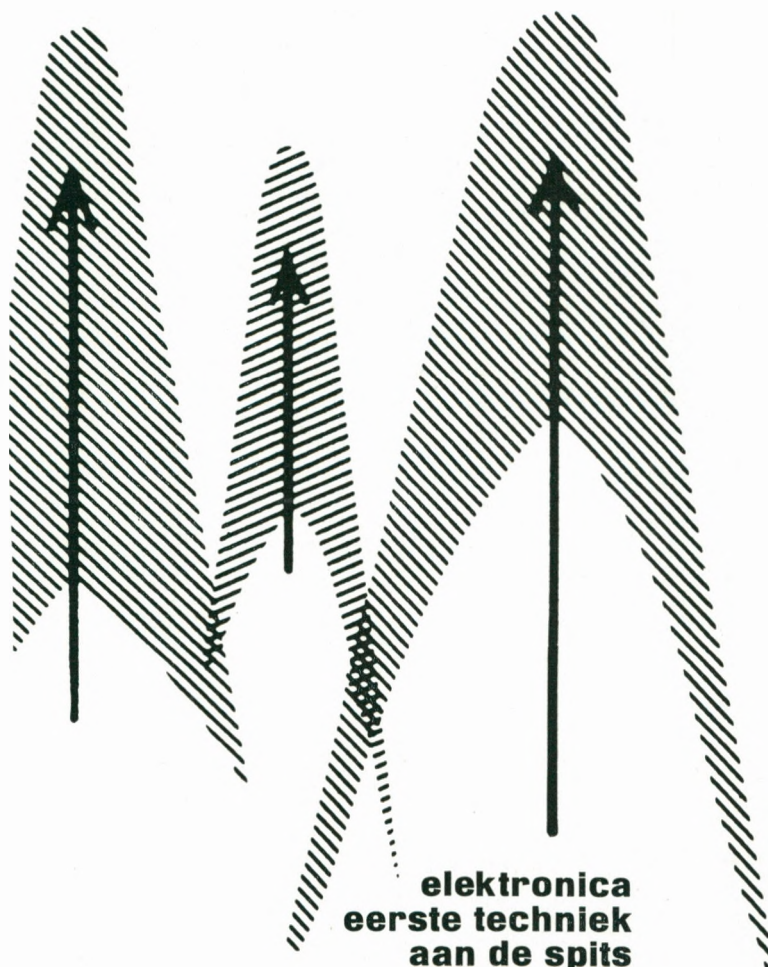
Motivatiestudie bij de Franse Kustvakantiegangers, gestencild, 1965 (179 blz.).

De rapporten toeristisch-economisch onderzoek zijn te verkrijgen door storting van 1.000 fr. per jaar-abonnement.

TIJDSCHRIFT 'WEST-VLAANDEREN WERKT'

Driemaandelijks uitgave – abonnement 100 fr.

Steunende leden (bijdrage 200 fr.) ontvangen gratis het tijdschrift en andere publikaties van de W.E.R., exclusief de reeks 'Toeristisch Abonnement'.

elektronica eerste techniek aan de spits

De elektronica bekleedt thans de eerste plaats in de ontwikkeling van wetenschap en techniek.

Geen enkele ontdekking op geen enkel gebied heeft ooit zoveel "deuren" geopend in enkele jaren.

De toekomst van de Belgische industrie is gelegen in de elektronica

mble

80 Twee Stationsstraat
Brussel 7 - Telefoon :
21.82.00 (20 lijnen)

de grote Belgische naam in de elektronica

EINDE 1964 - wat een prachtig resultaat !
DEPOSITO'S : 3 MILJARD 119 MILJOEN

OMZET 95 MILJARD
BALANSTOTAAL 3.766.287.792
KREDIETEN 2.807.115.761
WINST 58 MILJOEN

BANK VAN ROESELARE EN WESTVLAANDEREN

ZETEL : ROESELARE - NOORDSTRAAT 38
SUCCURSALES : BRUGGE EN KORTRIJK
45 AGENTSCHAPPEN OVER DE PROVINCIE